

EUROPOS SĄJUNGA
Europos fondas trečiųjų
šalių piliečių integracijai

DARBO MIGRANTŲ GYVENIMO IR DARBO SĄLYGŲ TYRIMAS LIETUVOJE

Europos fondo trečiųjų šalių piliečių integracijai 2013 m. metinė programa
Paramos sutarties Nr. D4-86/EIF/2013/7/04/RM/1/PS-7

EMPRINIO DARBO MIGRANTŲ GYVENIMO IR DARBO SĄLYGŲ BEI
VISUOMENĖS NUOSTATŲ RODIKLIŲ SĄVADO, SKIRTO VERTINTI DARBO
MIGRACIJOS PROCESUS, PARENGIMAS

Tyrimo ataskaita

dr. Vita Petrušauskaitė
dr. Karolis Žibas
Vija Platačiūtė
Aleksandra Batuchina
Giedrė Blažytė

Vilnius, 2015

TURINYS

ĮVADAS	4
PIRMASIS TYRIMO ETAPAS: PASIRENGIMAS EMPIRINIAM TYRIMUI.....	6
Tyrimo metodai	6
Kiekybinio tyrimo tikslinė grupė ir imtis	7
Tyrimo instrumentai ir žvalgomasis tyrimas	9
Išvados	10
ANTRASIS TYRIMO ETAPAS: KIEKYBINIO TYRIMO – TIKSLINĖS DAUGIAPAKOPĖS APKLAUSOS ATLIKIMAS IR DUOMENŲ SUVEDIMAS.....	10
Respondentų atranka.....	11
Duomenų rinkimas: pagrindiniai iššūkiai.....	12
Apklausos atlikimas.....	13
Išvados	14
TREČIASIS TYRIMO ETAPAS: DARBO IMIGRACIJOS POLITIKOS EKSPERTŲ BEI INTERESŲ GRUPIŲ ATSTOVŲ APKLAUSA: DARBO IMIGRANTŲ GYVENIMO IR DARBO SĄLYGŲ PROBLEMATIKA.....	16
Ekspertų atranka	16
Interviu: pagrindiniai iššūkiai	17
Interviu atlikimas.....	18
Išvados	18
KETVIRTASIS TYRIMO ETAPAS: KIEKYBINIO TYRIMO „VISUOMENĖS NUOSTATOS LIETUVOJE GYVENANČIŲ DARBO IMIGRANTŲ ATŽVILGIU“ ATLIKIMAS IR REZULTATAI	19
Pagrindinės tyrimo charakteristikos	19
Lietuvos gyventojų nuostatų 2014 m. tyrimo rezultatai	22
Lietuvos gyventojų socialinės distancijos nuostatos	22
Lietuvos gyventojų nuostatos Lietuvoje gyvenančių ir į Lietuvą atvykstančių trečiųjų šalių piliečių atžvilgiu	34
Išvados	49
PENKTASIS TYRIMO ETAPAS: LIETUVOJE GYVENANČIŲ DARBO MIGRANTŲ GYVENIMO IR DARBO SĄLYGOS: EMPIRINIO TYRIMO REZULTATAI.....	51
Apklaustųjų socialinis demografinis paveikslas.....	51
Įdarbinimo formos	53
Įsidarbinimas	53
Darbo sąlygas	54
Darbo sąlygos ir saugumas	55

Atlyginimas	56
Socialinė parama, socialinės paslaugos	56
Išvados	57
Priedai	61
Empirinio rodiklių sąvado parengimas	80
LIETARŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS	81
PRIEDAI	82
Informacija tyrimo dalyviui	82
Klausimynas lietuvių kalba	84
Klausimynas rusų kalba	101
Klausimynas anglų kalba	118
Kokybinio tyrimo dalyvio sutikimo dalyvauti apklausoje forma	135
Kokybinio tyrimo klausimynai	136
Darbdavių ir įdarbinimo tarpininkų, įdarbinančių ne ES piliečius, klausimynas	136
Profesinių sąjungų atstovų, dirbančių su ne ES piliečiais, klausimynas	137

IVADAS

Įgyvendinant 1.1.2 veiklą buvo parengtas empirinis darbo migrantų gyvenimo ir darbo sąlygų bei visuomenės nuostatų rodiklių sąvadas, skirtas vertinti darbo migracijos procesus. Įgyvendinti šį tikslą, 1.1.2 veikla buvo vykdoma penkiais tyrimo etapais:

Pirmajame tyrimo etape, remiantis parengta tyrimo metodologija, buvo atliekamas pasirengimas empiriniam tyrimui: sudaromi kiekybinių ir kokybinio tyrimo klausimynai, suformuojama kiekybinio tyrimo atranka ir jos pagrindimas, apmokomi tyrimą atliesiantys apklausėja, atliekamas pilotinis tyrimas.

Antrajame tyrimo etape buvo atliekamas darbo migrantų tyrimas (N=300), į parengtą duomenų bazę (pagal kintamuosius) suvedami gauti tyrimo duomenys. Darbo migrantų (Lietuvoje dirbančių ne ES piliečių apklausa) apklausa buvo atliekama 2014 m. lapkričio 1 d. – 2015 m. vasario 5 d., jos metu apklaustas 321 laikiną leidimą gyventi (LLG) Lietuvoje turintis asmuo, kuriam LLG buvo išduotas darbo pagrindais (kartu su darbo leidimu arba kaip aukštos kvalifikacijos darbuotojui). Atlikto tyrimo rezultatai leidžia pateikti Lietuvoje dirbančių ne ES piliečių socialinį demografinį profilį, aptarti jų padėtį Lietuvos darbo rinkoje bei suformuluoti rekomendacijas dėl darbo migrantų padėties gerinimo.

Trečiojo tyrimo etapo metu buvo atliekami kokybinis tyrimas, apklausiant darbo migracijos srityje dirbančius ekspertus. Apklausa buvo vykdoma 2015 m. vasario – balandžio mėnesį naudojant pusiau struktūruoto interviu metodą, iš viso apklausta 10 ekspertų iš valstybinių institucijų (teritorinių darbo biržų), socialines paslaugas migrantams teikiančių nevyriausybinių organizacijų (paramos migrantams centrų, profesinių sąjungų), įdarbinimo ir teisinio atstovavimo paslaugas teikiančių įstaigų (įdarbinimo tarpininkavimo agentūros, advokatų kontoros), darbdavių (darbuotojus iš ne ES šalių įdarbinančios transporto įmonės vadovas, investicijų skatinimo programos vadovas) bei pačių migrantų atstovų. Interviu duomenys buvo transkribuoti ir integruoti kartu su kiekybinių tyrimų duomenimis rengiant bendrą rodiklių sąvadą.

Ketvirtajame tyrimo etape buvo atlikta visuomenės nuostatų apklausa, kurios metu buvo apklausti 1096 Lietuvos gyventojai nuo 15 iki 88 metų iš 100 Lietuvos vietovių (atrankos taškų). Apklausa vyko 2014 m. lapkričio – gruodžio mėnesiais, apklausą Lietuvos socialinių tyrimų centro Etninių tyrimų instituto užsakymu vykdė bendra Lietuvos ir Didžiosios Britanijos rinkos ir viešosios nuomonės tyrimų kompanija "Baltijos tyrimai". Apklauskos metu gauti duomenys buvo išanalizuoti ir išsamiai pristatyti tyrimo ataskaitoje bei moksliniam leidiniui parengtame straipsnyje, bei parengti įtraukti į empirinį bei bendrą rodiklių sąvadą.

Penktajame tyrimo etape buvo analizuojami tyrimo metu gauti duomenys – naudojant aprašomosios statistikos metodus išanalizuoti darbo migrantų apklauskos ir visuomenės nuostatų apklauskos duomenys. Kokybinio tyrimo ekspertų interviu duomenys buvo analizuoti kartu su kiekybinių tyrimų duomenimis papildant ir praplečiant apklausų metu gautų duomenų interpretaciją. Atlikta tyrimų rezultatų analizė leidžia

pateikti Lietuvoje dirbančių ne ES piliečių socialinį demografinį profilį, aptarti jų padėtį Lietuvos darbo rinkoje bei suformuluoti rekomendacijas dėl darbo migrantų padėties gerinimo.

Pažymėtina, jog projekto tikslinė grupė - darbo migrantai iš ne ES šalių Lietuvoje buvo atrinkti remiantis Gairėse pareiškėjams pagal Europos fondo trečiųjų šalių piliečių integracijai metinę 2013 m. programą pateiktu EIF programos tikslinės grupės apibrėžimu, t.y. į tyrimo imtį (N=321) buvo įtraukti tik tie respondentai, kurie atitiko šiuos kriterijus:

- asmuo neturi ES valstybės narės pilietybės;
  - asmuo turi laikiną leidimą gyventi Lietuvoje (teisėtai gyvena valstybėje narėje);
  - asmens leidimas laikinai gyventi Lietuvoje yra išduotas darbo pagrindu, t.y. remiantis Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 40 straipsnio 1 dalies 4, 4/1 ir 13 punktais.
- Projekto produktuose, pristatant atlikto tyrimo rezultatus, projekto tikslinė grupė įvardijama "darbo migrantai" siekiant teksto sklandumo ir patogumo skaitytojui.

PIRMASIS TYRIMO ETAPAS: PASIRENGIMAS EMPIRINIAM TYRIMUI

Pirmasis tyrimo etapas – pasirengimas empiriniam tyrimui – yra sudėtinė 1.1.2 veiklos *Empirinio darbo migrantų gyvenimo ir darbo sąlygų bei visuomenės nuostatų rodiklių sąvado, skirto vertinti darbo migracijos procesus, parengimas* dalis, kurio tikslas buvo pasirengti empirinių tyrimų atlikimui.

Siekiant šio tikslo buvo suformuluoti šie uždaviniai:

- Parengti tyrimo instrumentus – kiekybinių (darbo migrantų ir visuomenės nuostatų apklausų) ir kokybinio tyrimo klausimynus.
- Išversti klausimynus į rusų ir anglų kalbas.
- Parengti tyrimo imties formavimo (tyrimo respondentų atrankos) metodologiją.
- Parengti informacinius laiškus apie atliekamą tyrimą galimiems tyrimo dalyviams ir darbdaviams, įdarbinusiems darbo migrantus.
- Atlikti pilotinį tyrimą siekiant įvertinti tyrimo instrumento aiškumą, tinkamumą apklausos naudojimui.
- Apmokyti apklausą vykdysiančius apklausėjus darbui su tiksline grupe.

Tyrimo metodai

Atliekant Lietuvoje dirbančių ne ES piliečių situacijos tyrimą, buvo remiamasi dviem socialinių tyrimų metodais – darbo migrantų anketinė apklausa (N=321) ir ekspertų apklausa (N=10), naudojant pusiau struktūruoto interviu metodą. Visuomenės nuostatų apklausos metodologija aprašyta atskirai, pristatant šios ketvirtojo tyrimo etapo veiklas.

- **Lietuvoje dirbančių ne ES piliečių anketinė apklausa** buvo atliekama tiesioginio interviu metu, respondentus apklausiant jų darbo, gyvenimo ar laisvalaikio praleidimo vietose. Nedidelė respondentų dalis buvo apklausta naudojant internete parengtą klausimyną, kurią respondentas galėjo užpildyti savarankiškai (šis apklausos metodas naudotas tik tais atvejais, kai respondentui dėl jo užimtumo buvo sunku surasti laiko tiesioginiam interviu; anketą internete dažniau pildė aukštos kvalifikacijos darbuotojai). Apklausiai naudotas parengtas klausimynas, kuris apėmė visas tyrimui aktualias temas (respondento socialines demografines charakteristikas, gyvenimo ir darbo sąlygas, darbo saugą, įdarbinimą, darbo ir asmeninio gyvenimo derinimo galimybes, atlyginimą, socialinių paslaugų prieinamumą ir pasitenkinimą gyvenimu Lietuvoje). Vieno interviu trukmė – 20–40 minučių. Galutinėje duomenų bazėje, atmetant tyrimui netinkamas anketas, surinkti 321 respondento atsakymai (įtraukiant ir pilotinio tyrimo metu užpildytas anketas).
- **Ekspertų apklausa** buvo atliekama siekiant pagilinti anketinės apklausos metu gautų rezultatų analizę, aiškiau suprasti Lietuvoje dirbančių ne ES piliečių padėtį darbo rinkoje ir identifikuoti galimas problemas. Apklausa buvo atliekama naudojant pusiau struktūruoto interviu metodą, iš viso

apklausta 10 ekspertų iš valstybinių institucijų (teritorinių darbo biržų), socialines paslaugas migrantams teikiančių nevyriausybinių organizacijų (paramos migrantams centrų, profesinių sąjungų), įdarbinimo ir teisinio atstovavimo paslaugas teikiančių įstaigų (įdarbinimo tarpininkavimo agentūros, advokatų kontoros), darbdavių (darbuotojus iš ne ES šalių įdarbinančios transporto įmonės vadovas, investicijų skatinimo programos vadovas) bei pačių migrantų atstovų. Vienas interviu truko apie 30–60 minučių, dauguma interviu vyko apklausiamų ekspertų darbo vietose.

Kiekybinio tyrimo tikslinė grupė ir imtis

Studijos metu numatytos atlikti anketinės apklausos tikslinė grupė – Lietuvoje dirbantys ne ES šalių piliečiai, kuriems leidimas gyventi Lietuvoje išduotas darbo pagrindais. Rengiantis numatytai darbo migrantų apklausai, išsiųsti užklausimai teritorinėms darbo biržoms prašant pateikti duomenis apie 2014 m. Lietuvoje išduotus darbo leidimus ne ES piliečiams. Gauta informacija suteikė pagrindinę informaciją apie darbo migrantų generalinę visumą Lietuvoje – gautas bendras darbuotojų skaičius, jų kilmės šalys, ūkio sektoriai, kuriuose dirbama, pasiskirstymas Lietuvos savivaldybėse ir iš dalies – darbuotojų lytis ir amžius (šią informaciją atsiuntė ne visos teritorinės darbo biržos). Remiantis šia informacija buvo suformuota apklausos imtis – numatyta apklausti ne mažiau kaip 300 respondentų, imtį formuojant taip, kad ji proporcingai atspindėtų šiuos generalinės visumos kriterijus: kilmės šalis, ūkio sektorius ir lytis. Geografinio pasiskirstymo Lietuvos savivaldybėse atsisakyta įvertinus tai, kad dauguma darbo leidimų (80 proc.) 2014 m. buvo išduota tolimųjų reisų vairuotojams, kurie didžiąją laiko dalį praleidžia kelyje ir šalyje retai turi pastovią gyvenamąją vietą, su kuria saistosi stipriais socialiniais ryšiais.

Tyrimo metu numatytą respondentų atrankos metodą per darbuotojus iš ne ES šalių įdarbinusias įmones teko koreguoti – nors visoms įmonėms buvo išsiųsti laišukai kviečiant bendradarbiauti vykdomoje apklausoje, geranoriškai bendradarbiauti sutiko tik pavienės įmonės. Dauguma įmonių į gautus laiškus visai neatsakė, o papildomai susisiekius telefonu griežtai atsisakė tarpininkauti susisiekiant su darbuotojais. Koreguojant respondentų atrankos metodą išlaikyti apklausos reprezentatyvumą buvo sunku – darbo migrantai Lietuvoje yra itin sunkiai pasiekiamą grupę (didžioji dalis – tolimųjų reisų vairuotojai, kurie šalyje būna tik trumpą laiką; dalis darbo migrantų apklausoje nesutiko dalyvauti baimindamiesi galimos darbdavio reakcijos, dalis – dėl kalbos barjero). Atsižvelgiant į iškilusios tyrimo organizavimo sunkumus, nuspręsta koreguoti atrankos metodą pasirenkant netikimybinės atrankos metodus – kvotinę ir sniego gniūžtės atranką. Kvotinė atranka buvo taikoma siekiant užtikrinti tinkamą respondentų atstovavimą pagal kilmės šalį, ūkio sektorių (šiek tiek sumažinant transporto sektoriuje darbuotojų dalį) ir lytį, o sniego gniūžtė – pasiekiant aukštos kvalifikacijos darbuotojus Lietuvoje (jų skaičius šalyje itin nedidelis). Apklausos metu buvo nuspręsta apklausti 150 transporto sektoriuje dirbančių ne ES piliečių ir 150 – kituose ūkio sektoriuose dirbančių ne ES šalių piliečių, tačiau tyrimo metu apklausos imtis ir atskirų kategorijų santykis buvo koreguojamas dėl respondentų

pasiekiamumo. Tyrime dalyvavusių respondentų imtis, lyginant ją su darbo migrantų generaline visuma, pristatoma lentelėje.

1 lentelė. Darbo migrantų generalinės visumos (remiantis teritorinių darbo biržų duomenimis) ir tyrimo imties palyginimas pagal pilietybę ir lytį

	Generalinė visuma	Apklauso imtis
Viso (N)	5382	321
Lytis		
Vyrai	97 proc.	93 proc.
Moterys	3 proc.	7 proc.
Pilietybė		
Baltarusija	29 proc.	28 proc.
Ukraina	59 proc.	47 proc.
Kinija	3 proc.	3 proc.
Moldova	2 proc.	2 proc.
Rusija	2 proc.	8 proc.
Gruzija	1 proc.	0,4 proc.
Indija	1 proc.	1 proc.
Kitos šalys	4 proc.	11 proc.
Ūkio sektoriai		
Paslaugų	88 proc.	82 proc.
Pramonės	9 proc.	15 proc.
Statybos	2 proc.	-
Lengvosios pramonės	1 proc.	1 proc.

Šaltinis: Lietuvos darbo birža (2015), apklausos „Darbo migrantų gyvenimo ir darbo sąlygos Lietuvoje“ duomenys.

Apklauso metu iš viso buvo apklausta 321 Lietuvoje dirbantis ne ES šalies pilietis (įtraukiant ir žvalgomojo tyrimo metu surinktas anketas). Didžiąją respondentų dalį sudarė vyrai (93 proc.), dirbantys paslaugų sektoriuje (82 proc.), atvykę iš Ukrainos (47 proc.) ir Baltarusijos (28 proc.). Darbo migrantų pasiskirstymas apklausos imtyje pagal lyties ir ūkio sektoriaus kategorijas tik nežymiai skiriasi nuo generalinės visumos (žr. *Lentelė 6*). Imtyje kiek didesnė nei generalinėje visumoje asmenų dalis dirbo pramonės sektoriuje (atitinkamai – 9 ir 15 proc.), imtyje nebuvo įtrauktas nė vienas statybų sektoriuje dirbantis ne ES šalių pilietis (generalinėje visumoje – 2 proc.). Vertinant apklausos imtį pagal pilietybę matyti keletas skirtumų – į apklausos imtį buvo įtraukta kiek didesnė Rusijos ir kitų šalių piliečių dalis ir mažesnė Ukrainos piliečių dalis (žr. *Lentelė 6*). Nepaisant šių skirtumų, apklausos imtis gana objektyviai atspindi bendrą darbo migrantų grupę Lietuvoje ir gali būti naudojama tyrimo duomenų analizei.

Tyrimo instrumentai ir žvalgomasis tyrimas

Kiekybinių apklausų instrumentai – klausimynai – buvo sudaryti remiantis 1.1.1. veikloje parengtu teoriniu rodikliu sąvadu. Tyrimas buvo atliekamas siekiant surinkti duomenis dviem svarbiausioms analizės ašims – darbo migrantų užimamos darbo vietos kokybės vertinimui (remiantis Darbo kokybės indekso rodikliais, žr. Leschke, Watt ir Finn 2008) ir šios grupės asmenų socialinės integracijos aptarimui (Beresnevičiūtė, Leončikas ir Žibas 2009: 78). Duomenys apie migrantų užimamas darbo vietas leidžia įvertinti jų padėtį Lietuvos darbo rinkoje, aptarti galimą darbo rinkos segmentavimą (pvz., darbo vietų, kurių vengia vietos darbuotojai, atsiradimą) ir darbuotojų pažeidžiamumo riziką. Svarbiausi darbo vietos kokybės rodikliai – įdarbinimo formos (terminuotos/ neterminuotos sutartys, įdarbinimo ir darbo Lietuvoje laikotarpis), darbo ir asmeninio gyvenimo derinimo galimybės (darbą savaitgaliais/ pamainomis, viršvalandžius, darbo grafiko pastovumą ir kt.), darbo sąlygos ir saugumas (darbo saugos priemonių naudojimą, darbo poveikį sveikatai, psichologinę atmosferą darbe) ir gaunamo atlyginimo dydis (siekiant palyginti su vidutiniu atlyginimu šalyje). Analizuojant Lietuvoje dirbančių ne ES piliečių socialinės integracijos perspektyvas tyrimo metu buvo analizuojami individo turimi ištekliai – socialinis ekonominis statusas (išsilavinimas, užimtumas, profesija ir kt.), socialinių ryšių pobūdis ir galimybės jais naudotis (dalyvavimas profesinėse sąjungose, bendravimas su draugais Lietuvoje, galimybė gauti pagalbą iš šeimos narių ir kt.), viešų socialinių paslaugų pasiekiamumas ir naudojimas (švietimo, sveikatos, socialinės paramos ir kt.), subjektyvus gyvenimo Lietuvoje ir saugumo vertinimas (pasitenkinimas darbu, gyvenimo sąlygomis; neigiamos visuomenės reakcijos ir kt.).

Darbo migrantų apklausai buvo parengta anketa (klausimynas), kurią sudarė 75 klausimai: socialinės – demografinės respondentų charakteristikos (17 klausimų), informacija apie darbo vietą (10 klausimų), įsidarbinimą (8 klausimai), darbo sąlygas (10 klausimų), darbo sąlygas ir saugumą (15 klausimų), atlyginimą (8 klausimai), socialinę paramą ir socialines paslaugas (7 klausimai). Siekiant užtikrinti gautų duomenų palyginamumą, klausimynas buvo parengtas remiantis Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondo (*Eurofound*) Darbo ir gyvenimo sąlygų tyrime naudojama metodika (įtraukti klausimai iš darbo sąlygų ir saugumo, atlyginimo, darbo ir asmeninio gyvenimo derinimo galimybių klausimų bloką) (žr. Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas 2010) bei 2009 m. Lietuvos socialinių tyrimų centro atlikto Lietuvoje gyvenančių ir dirbančių ne ES piliečių tyrimo metodika (įtraukti klausimai apie migrantų socialines demografines charakteristikas, socialines paslaugas ir socialinės paramos tinklus, žr. Beresnevičiūtė, Leončikas ir Žibas 2009). Klausimynas yra šios ataskaitos prieduose.

Kokybinio tyrimo klausimynui pasirinktas *struktūruotas pusiau giluminis ekspertinis interviu*, kuriuo nereikia laikytis griežtos struktūros (Kardelis, 2007:65). Pusiau struktūruotas interviu dar vadinamas giluminiu interviu, nes neturint griežtos struktūros tyrėjas turėjo galimybę gilintis į eksperto turimas patirtis ir žinias bei plačiau atskleisti patirtis ir konkrečią probleminę situaciją (Ramanauskaitė, 2002:95).

Klausimynas ekspertams suformuluotas remiantis keturiais klausimų blokais: bendra informacija apie instituciją ir dirbančius darbo migrantus joje (t.y. bus prašoma nupasakoti darbo migrantų dažniausias socialines demografines charakteristikas, bendrą jų skaičių ir t.t.), migrantų įdarbinimo sąlygas ir galimybes, jau dirbančių darbo migrantų darbo sąlygas ir darbuotojų socialinius ryšius. Taip pat atitinkamai nuo eksperto darbo pobūdžio ir srities klausimai buvo tikslinami ir keičiami prieš kiekvieną interviu ir jo metu, siekiant plačiau ir giliau panaudoti eksperto turimas žinias, tačiau išlaikant bendrą klausimyno struktūrą.

Prieš pradėdant darbo migrantų apklausą klausimynas buvo išbandytas žvalgomajame tyrime, kurio metu buvo siekiama įvertinti tyrimo instrumento tinkamumą apklausai – buvo tikrinama, ar klausimai yra aiškūs ir suprantami respondentams, kiek užtrunka vienas interviu, ar tinkamai parinktos frazės ir suformuluoti klausimai. Žvalgomojo tyrimo metu buvo apklausti 27 Lietuvoje dirbantys ne ES šalių piliečiai. Atsižvelgiant į gautus rezultatus, klausimynas buvo nežymiai pakoreguotas (atsisakyta kelių klausimų, pridėti papildomi atsakymų variantai prie atitinkamų klausimų ir kt.). Dalis žvalgomojo tyrimo duomenų vėliau buvo įtraukti į bendrą duomenų masę ir naudoti duomenų analizėje.

Parengtas klausimynas buvo išverstas į anglų ir rusų kalbas. Klausimyną tiesioginio interviu metu pildė apklausėjas (lietuvių, rusų ir anglų kalbomis). Taip pat buvo parengta elektroninė lietuviška, angliška ir rusiška klausimyno versijos, kurias respondentas galėjo užpildyti savarankiškai, jam/jai patogiu metu. Elektroninė anketa buvo naudojama tik tuo atveju, jei dėl respondento užimtumo nebuvo galimybės atlikti tiesioginio interviu, šiuo būdu gauti duomenys buvo įtraukti į bendrą duomenų masę.

Išvados

Darbo migrantų gyvenimo ir darbo sąlygų tyrimas Lietuvoje yra pirmasis bandymas į darbo jėgos imigracijos procesus pažvelgti kompleksiskai, taikant kiekybinius (darbo migrantų apklausos) ir kokybinius (ekspertų interviu) tyrimo metodus. Tokio pobūdžio analizė leidžia atskleisti darbo jėgos politikos formavimo(si) ypatumus, socialines ir demografines darbo migrantų charakteristikas, darbo teisės ir darbinių santykių problematiką, pažeidžiamumo ir išnaudojimo potencialą. Galiausiai, visuomenės nuostatų analizė įgalina giliau pažvelgti į kontekstinius darbo jėgos imigracijos veiksnius, lemiančius palankesnę ar mažiau palankios aplinkos kūrimą integracijos procesams vykti.

ANTRASIS TYRIMO ETAPAS: KIEKYBINIO TYRIMO – TIKSLINĖS DAUGIAPAKOPĖS APKLAUSOS ATLIKIMAS IR DUOMENŲ SUVEDIMAS

Antrasis tyrimo etapas – darbo migrantų apklausa ir surinktų duomenų suvedimas į parengtą duomenų bazę (SPSS programoje), kurio tikslas – apklausti ne mažiau kaip 300 darbo migrantų, atrinktų pagal parengtą imties formavimo metodologiją. Siekiant šio tikslo suformuluoti šie uždaviniai:

- Atrinkti apklausai tinkamus respondentus pagal parengtą imties formavimo metodologiją ir juos apklausti.
- Kontroliuoti vykdomo tyrimo eigą, tikrinti pildomų anketų kokybę.
- Suvesti gautus duomenis į duomenų bazę.

Respondentų atranka

Apklausa vyko pagrindiniuose Lietuvos miestuose, kuriuose tikslinei grupei išduotų darbo leidimų skaičius yra didžiausias: Klaipėdoje, Vilniuje, Šiauliuose ir Kaune. Apklausa taip pat buvo vykdoma ir kituose miestuose (Radviliškyje, Kretingoje), kuriuose pavyko susisiekti su ten gyvenančiais ir/ar dirbančiais darbo migrantais iš ne ES šalių. Respondentų atrankos metu imtis buvo skaidoma į dvi dalis – transporto sektoriuje dirbančių tolimųjų reisų vairuotojų grupę ir kituose ūkio sektoriuose dirbančių darbo migrantų grupę, šioms grupėms taikant skirtingus respondentų paieškos ir atrankos metodus.

Pirmoji grupė – tolimųjų reisų vairuotojai, kurie dėl jų darbo specifikos yra itin sunkiai pasiekiami respondentų grupė. Darbuotojai tik nedidelę savo darbo ir poilsio laiką praleidžia Lietuvoje – paprastai nuo kelių dienų iki savaitės tarp reisų į užsienio šalis, dalis vairuotojų šį poilsio laiką praleidžia grįžę į savo kilmės šalį. Įmonėms atsisakius tarpininkauti susisiekiant su jų darbuotojais, tolimųjų reisų vairuotojų apklausa buvo vykdoma susisiekiant su vairuotojais tiesiogiai. Apklausėjai lankėsi respondentų susibūrimo vietose – maitinės skyriuose didžiausiuose Lietuvos miestuose (Klaipėdoje, Vilniuje, Kaune), mašinų stovėjimo aikštelėse, krovinių automobilių paslaugų centruose, vairuotojų poilsio vietose (moteliuose, svečių namuose, poilsio aikštelėse), atskirais atvejais – uždaroje įmonių mašinų stovėjimo aikštelėse. Buvo apklausiami visi kriterijus atitinkantys (ne ES šalies pilietis, turintis darbo leidimą Lietuvoje) ir apklausoje dalyvauti sutikę respondentai, apklausą atliekant tiesioginio interviu metu (užpildant anketą rusų ar anglų kalba).

Antrosios grupės respondentų (pramonės, paslaugų sektoriuje dirbančių kvalifikuotų darbuotojų, aukštos kvalifikacijos darbuotojų, dėstytojų/ tyrėjų) atranka vyko naudojant keletą respondentų paieškos metodų. Pramonės srityje (laivų statyboje) dirbantys migrantai buvo pasiekti lankantis jų darbo ir poilsio vietose, taip pat remiantis socialines paslaugas migrantams teikiančio centro turimais kontaktais, papildomus respondentus atrenkant sniego gniūžtės metodu. Paslaugų sektoriuje (masažo salonuose, restoranuose) dirbantys migrantai buvo pasiekiami jų darbo vietose (darbo vietos atrenkamos remiantis teritorinių darbo biržų pateikta informacija). Aukštos kvalifikacijos darbuotojai apie vykdomą apklausą buvo informuojami socialiniuose tinkluose (*Facebook* profilyje „Foreigners in Vilnius“), taip pat pasiekiami naudojant sniego gniūžtės metodus bei remiantis socialines paslaugas migrantams teikiančių centrų informacija. Buvo

apklausiami visi kriterijus atitinkantys (ne ES šalies pilietis, turintis darbo leidimą Lietuvoje) ir apklausoje dalyvauti sutikę respondentai. Šios respondentų grupės apklausa vyko tiek respondentų darbo vietose, tiek kitose vietose (kavinėse, paslaugų centruose), dėl kurių su respondentais susitarta iš anksto. Nedidelė dalis aukštos kvalifikacijos migrantų apklausos anketą užpildė internete (rusų arba anglų kalba).

Duomenų rinkimas: pagrindiniai iššūkiai

Darbo migrantų grupė Lietuvoje yra nedidelė ir sunkiai pasiekama dėl darbo specifikos. Itin sunkiai pasiekama yra tolimųjų reisų vairuotojų grupė, kadangi jie Lietuvoje būna tik gana trumpą laiką, neretai neturi pastovios gyvenamosios vietos ir išplėtotų socialinių tinklų Lietuvoje, per kuriuos būtų galima su jais susisiekti. Taikyti tikimybinės atrankos metodus šioje grupėje buvo itin sudėtinga tiek dėl respondentų pasiekiamumo, tiek dėl didelių tokios apklausos kaštų. Net ir taikant netikimybinę atranką (apklausiant visus asmenis, kurie atitinka tikslinės grupės kriterijus, sutinka dalyvauti apklausoje ir neviršija nustatytos kvotos), atliekant apklausą buvo susiduriama su sunkumais randant tinkamus respondentes – nuvykus į numatytą apklausos vietą (stovėjimo aikštelę, poilsio namus, motelį) ne visuomet pavykdavo rasti tinkamų respondentų, ilgą laiką reikėdavo laukti tikintis, kad vairuotojai atvyks į apklaus vietą. Dalis respondentų neturėdavo laiko ar atsisakydavo dalyvauti apklausoje (vairuotojų grupėje neatsakymo lygis siekė apie 25 proc.). Apklausą sunkino ir oro sąlygos – apklausa buvo atliekama žiemos metu, o kadangi dauguma interviu vyko lauke, šaltu ir vėjuotu oru apklausėjai galėdavo dirbti tik ribotą laiką ir turėdavo dažnai daryti pertraukas.

Kita problema, su kuria susidūrė apklausą vykdančios apklausėjai – tai kalbos barjeras. Nors anketa buvo pritaikyta respondentų grupei ir išversta į rusų ir anglų kalbas, dalis respondentų negalėjo dalyvauti šioje apklausoje be vertėjo pagalbos (vertimo paslaugos tyrimo metu nebuvo numatytos) – ypač, darbo migrantai atvykę iš Kinijos, Šri Lankos, Brazilijos ir kitų ne kaimyninių šalių. Net ir vykdam apklausą rusų ar anglų kalba, skirtingos respondentų tartys (pvz. migrantų iš Indijos ar skirtingų Ukrainos regionų) apsunkindavo atsakymų supratimą apklausas vykdančioms apklausėjoms. Be to, dalis respondentų interviu metu nukrypėdavo nuo tiesioginių anketos klausimų, pradėdami išsamiai pasakoti apie jiems išskylančias problemas, įvairius nutikimus, patirtas neteisybes. Ši pateikta informacija iš dalies apklausėjų buvo fiksuojama lauko dienoraščiuose, tačiau siekiant išlaikyti efektyvų apklausos atlikimą buvo būtina kontroliuoti pokalbio eigą, kas dalį respondentų sutrikdydavo ir papiktindavo. Dalis respondentų į apklausos klausimus reaguodavo juokaudami, pateikdami anekdotinius atsakymus ar atsisakydami baigti pradėtą anketą, taip apsunkindami tikslingą apklausos atlikimą – apklausėjai į šias situacijas stengėsi reaguoti kiek galima profesionaliau, išlaikant formalaus pokalbio formatą.

Apklausos metu apklausėjai susidūrė ir su galimų respondentų atsisakymu dalyvauti apklausoje (bendras neatsakymo lygis visoje imtyje apie 30 proc.) – dalis respondentų apklausoje dalyvauti atsisakydavo dėl baimės pakenkti darbdaviui, prarasti darbą ar sulaukti patikrinimo iš valstybinių institucijų, kita dalis – dėl

to, kad nemanė, jog atliekamas tyrimas galėtų iš esmės pagerinti jų situaciją darbo rinkoje ar esamas darbo sąlygas.

Apklauso atlikimas

Techninė ir organizacinė apklauso dalis buvo pradėta vykdyti 2014 m. spalio mėn. pradžioje. Buvo sudaryta imtis, remiantis iš Lietuvos darbo biržos gautais duomenimis. Atsižvelgiant į kurią buvo numanyta apklausti viso 300 – darbo migrantų, kur vienoje grupėje būtų ~150 tolimųjų reisų vairuotojai ir ~150 kitų profesijų atstovai. Numatyta tolimųjų reisų vairuotojus apklausti proporciškai remiantis jų pilietybės ir amžiaus atitikimą populiacijai. Kitų 150 respondentų imtį buvo nuspręsta apskaičiuoti pagal tokias socialines-demografines charakteristikas kaip: amžių, ūkio sektorių, kuriame yra įdarbinti Lietuvoje, apskritį, šalies iš kurios atvyko (pagal pilietybę).

Apklausa buvo pradėta nuo pilotinio tyrimo, kurio tikslas buvo įvertinti klausimyno ir klausimų aiškumą. Tokiam tikslui buvo ieškoma respondentų remiantis patogiosios imties atrankos būdą ir atrenkami respondentai, kurie atitiko tyrimo respondentų charakteristikas. Atlikus pilotinį tyrimą buvo pradėta vykdyti pati apklausa. Pirmuoju apklauso vykdymo etapu, kuris ėjo lygiagrečiai su duomenų rinkimu, buvo išsiųsti kvietimai dėl dalyvavimo apklausoje visom įmonėms, kurios yra įdarbinusios darbo migrantus. Taip pat respondentų buvo ieškoma per kitas įstaigas: NVO, kultūros centrai, bendruomenių namai ir kitos vietos.

Buvo nuspręsta apklausą vykdyti pagrindiniuose Lietuvos miestuose, kuriose pagal išduotų darbo leidimų skaičių yra didžiausias skaičius darbo migrantų: Klaipėda, Vilnius, Kaunas, Šiauliai ir kt. Taip pat, tyrimo eigoje suradus papildomų kontaktų, nuspręsta tyrimą praplėsti ir kituose miestuose, tokiose kaip Radviliškis, Kretinga ir t.t., kur pavyko nustatyti geresnį kontaktą su ten gyvenančiais ir/ar dirbančiais darbo migrantais. Tuo pat metu, atliekant tyrimą, informacija apie jį buvo skelbiama per socialinius tinklus, ambasadas, tautinių kultūrų, imigrantų pagalbos centrus ir kitas vietas.

Tyrimo eigoje, kaip ir buvo numatyta pagal pirminę imtį, respondentų paieška buvo skaidoma į dvi grupes: tolimųjų reiso vairuotojų paieška ir kitų respondentų paieška. Pirmoji grupė – tolimųjų reisų vairuotojai dėl savo darbo sąlygų ir darbo specifikos nėra labai lengvai prieinama grupė, todėl jų apklausa vyko dažniausiose susibūrimo vietose, t.y. muitinės skyriai didžiausiuose Lietuvos miestuose, jų poilsio vietos – moteliai, kelio kavinės ir jų poilsio aikštelės. Dažniausios anketų rinkimo vietos Klaipėdos konteinerių terminalas, Vilniaus Kirtimų muitinė, Kauno muitinės postai. Taip pat buvo kreiptasi į didžiausias transporto įmones, kurios yra įdarbinusios daugiausia tolimųjų reisų vairuotojų, kad leistų jų uždaroje aikštelėse vykdyti apklausą. Todėl šios grupės atsakymai buvo renkami lauke, iš anksto nesuderinus su respondentu dėl laiko ir atlikimo vietos.

Kitų respondentų paieška visų pirmą buvo siekta surasti darbo migrantus kurie buvo linkę dalyvauti apklausoje ir per juos ieškoti tolimesnių kontaktų. Todėl šioje grupėje dažniausiai buvo naudojama sniego gniūžtės atranka. Suradus tinkamų apklausai darbo migrantų kontaktus buvo susisiekiama su jais dėl apklausos vietos ir laiko. Tokiais atvejais apklausa vyko kavinėse, respondento darbo vietoje arba kitos įstaigos teritorijoje, NVO patalpose, kultūros centruose ir kituose vietose.

Taip pat, respondentų buvo ieškoma ir migrantų darbo vietose, dažniausiai lankomose viešose erdvėse ir kituose vietose: Vakarų laivų gamykla, kitų tautų restoranai, SPA ir masažo salonai, universitetai ir kt. vietos. Pavyzdžiui, atlikinėjant apklausą, apklausos vykdytojai, dažniausiai po du asmenis, stovėdavo prie pagrindinio Vakarų laivų gamyklos įėjimo (nebuvo gautas leidimas įeiti į teritoriją) ir darbo pamainai baigiantis buvo laukta, kada darbo migrantai po darbo važiuoja namo arba į laisvalaikį. Tokiais atvejais buvo užmezgamas kontaktas ir darbo migrantui sutikus buvo sutariama dėl apklausos atlikimo, kuris jau vyko patogioje jam vietoje ir laiku.

Apklausos metu iš viso buvo apklaustas 321 Lietuvoje dirbantis ne ES šalies pilietis (įtraukiant ir žvalgomojo tyrimo metu surinktas anketas). Didžiąją respondentų dalį sudarė vyrai (93 proc.), dirbantys paslaugų sektoriuje (82 proc.), atvykę iš Ukrainos (47 proc.) ir Baltarusijos (28 proc.). Darbo migrantų pasiskirstymas apklausos imtyje pagal lyties ir ūkio sektoriaus kategorijas tik nežymiai skiriasi nuo generalinės visumos. Nepaisant šių skirtumų, apklausos imtis gana objektyviai atspindi bendrą darbo migrantų grupę Lietuvoje ir yra tinkama tyrimo duomenų analizei.

Išvados

Analizuojant darbo jėgos imigracijos į Lietuvą tendencijas svarbu pabrėžti, kad nors atvykstančių dirbti užsieniečių skaičius nėra didelis, dalyje ūkio sektorių (transporto ir laivybos pramonės) užsienio darbo jėgos poreikis yra nuolatinis. Nepaisant to, dauguma darbdavių ir politikų darbuotojų iš ne ES šalių įdarbinimą vertina tik kaip laikiną priemonę darbo jėgos trūkumui kompensuoti ekonominio pakilimo laikotarpiu – teisės aktai neužtikrina darbo migrantų ir jų šeimų nuolatinio gyvenimo perspektyvų Lietuvoje. Nors Lietuvos migracijos politikoje pirmenybė teikiama grįžtamajai Lietuvos piliečių migracijai, svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad pokriziniu laikotarpiu iš ne ES šalių į Lietuvą dirbti atvykstančių darbuotojų skaičiai augo, ypač transporto sektoriuje. Tiek darbo jėgos imigracijos (darbo ir gyvenimo leidimo išdavimo, užsieniečių teisinio statuso šalyje reglamentavimo), tiek migrantų integracijos (viešųjų paslaugų pasiekiamumo, apsaugos nuo išnaudojimo) politikos formavimas turi išlikti svarbiu Vyriausybės prioritetu užtikrinant tvarią darbo rinkos raidą Lietuvoje.

Darbo migrantų padėties stebėsenai Lietuvoje svarbūs tiek valstybinių institucijų (teritorinių darbo biržų, migracijos tarnybų) kaupiami duomenys, tiek specializuoti tyrimai, atliekami siekiant išsamiau įvertinti šių

darbuotojų padėtį Lietuvos darbo rinkoje ir jų integracijos į Lietuvos visuomenę galimybes. Valstybinių registrų kaupiami duomenys leidžia įvertinti bendrąsias darbo jėgos migracijos tendencijas – atvykstančių iš užsienio darbuotojų skaičių, jų pasiskirstymą pagal kilmės šalis, ūkio sektorius, kuriose įsidarbinama, lytį ir iš dalies – amžių. Tikslinės apklausos leidžia surinkti svarbių papildomų duomenų apie šią migrantų grupę, ypač – apie jų užimamų darbo vietų kokybę (įdarbinimo formą, darbo valandas, gaunamą atlyginimą, darbo sąlygas ir saugumą ir kt.) bei jų socialinės integracijos šalyje galimybes. Šie duomenys yra svarbūs formuojant ir įgyvendinant darbo jėgos imigracijos ir migrantų integracijos politiką, atskleidžiant darbo migrantų poreikius ir iššūkius bei stiprinant migrantų integracijos infrastruktūrą.

Nedidelės ir sunkiai pasiekiamos tikslinės grupės apklausos naudojant tikimybinės atrankos metodus yra itin sudėtingos ir brangios. Įgyvendinant projektą „Darbo migrantų gyvenimo ir darbo sąlygų tyrimas Lietuvoje“ buvo atlikta darbo migrantų iš ne Europos Sąjungos šalių apklausa pasitelkiant netikimybinės atrankos (kvotinės ir sniego gniūžtės) metodus. Šių metodų pasirinkimas leido efektyviai ir palyginti greitai pasiekti reikiamą respondentų skaičių dirbant sunkiomis lauko sąlygomis. Gautą duomenų masę palyginus su generaline darbo migrantų visuma pagal pagrindines kategorijas (kilmės šalis, ūkio sektorius ir lytis) buvo fiksuojami keletas neatitikimų, tačiau šie nuokrypiai nėra esminiai, o apklausos rezultatai gali būti vertinami kaip patikimi ir tinkamai reprezentuojantys darbo migrantų grupę Lietuvoje. Tyrimo rezultatai yra palyginami tiek su svarbiausiais darbo jėgos tyrimų rezultatais (Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondo (Eurofound) atliekamu „Europos darbo sąlygų tyrimu“, Europos Sąjungos statistikos tarnybos (Eurostat) atliekamu „Europos darbo jėgos tyrimu“), tiek su ankstesniais metais atliktomis Lietuvoje gyvenančių ir dirbančių ne ES piliečių apklausomis (žr. Beresnevičiūtė, Leončikas ir Žibas 2009). Siekiant palyginti darbo migrantų ir vietos darbuotojų padėtį atskiruose ūkio sektoriuose būtų tikslinga atlikti specializuotas atvejo studijas (pvz., įvertinant transporto sektoriuje dirbančių darbuotojų darbo sąlygas ir pažeidžiamumą¹), taip praplečiant ir pagilinant turimas žinias apie darbuotojų iš užsienio padėtį Lietuvos darbo rinkoje.

---

¹ 2013 m. paskelbtame Willo Gordono straipsnyje, skirtame tolimųjų reisų vairuotojų kasdienybės ir namų sampratų aptarimui, vairuotojų darbo santykiai nėra išsamiai analizuojami. Straipsnyje tik trumpai paminima, kad vieno iš tyrime dalyvavusių vairuotojų darbo užmokestis gerokai vėlavo (važiavo į trečią reisą be užmokesčio). Straipsnyje kiek išsamiau aptariamos vairuotojų gyvenimo sąlygos (skyrus „Gyvename būdoje, myžam ant rato“), šeimos ir darbo įsipareigojimų derinimo galimybės (kelis kartus minimas noras daugiau laiko praleisti namuose, sudėtingas dalyvavimas auklėjant vaikus ir su jais bendraujant). Išsamiau žr. Gordon 2013.

TREČIASIS TYRIMO ETAPAS: DARBO IMIGRACIJOS POLITIKOS EKSPERTŲ BEI INTERESŲ GRUPIŲ ATSTOVŲ APKLAUSA: DARBO IMIGRANTŲ GYVENIMO IR DARBO SĄLYGŲ PROBLEMATIKA

Trečiasis tyrimo etapas – kokybinis tyrimas, atliktas apklausiant (darbo) migracijos srityje dirbančius ekspertus. Šio etapu buvo siekiama pagilinti bei įvertinti kiekybinio tyrimo rezultatus, atlikti kiekybinio tyrimo priežastingumo analizę ir kartu praplėsti bei patikslinti empirinį rodiklių sąvadą. Siekiant tikslo iškelti šie uždaviniai:

- Atrinkti tinkamiausius ekspertus, dirbančius darbo migracijos srityje, kurie apimtų kuo platesnį interesų grupių lauką.
- Atlikti interviu su ekspertais remiantis ankstesniuose tyrimo etapuose paruoštos metodologijos pagrindu parengtu klausimynu.
- Transkribuoti surinktus interviu.

Ekspertinis, pusiau struktūruotas interviu (N=10) leido atlikti gilesnę surinktų kiekybinių duomenų interpretaciją.

Ekspertų atranka

Atsižvelgiant į šio tyrimo etapo tikslą buvo siekiama atrinkti kuo platesnį ekspertų ratą, taip įtraukiant įvairiapusį interesų grupių, dalyvaujančių darbo migracijos politikos įgyvendinimo ir stebėjimo procese, spektrą. Galima teigti, jog šis uždavinys buvo įgyvendintas, nes ekspertai apklausti iš pagrindinių numatytų informantų grupių: valstybinių institucijų (teritorinių darbo biržų), socialines paslaugas migrantams teikiančių nevyriausybinių organizacijų (paramos migrantams centrų, profesinių sąjungų), įdarbinimo ir teisinio atstovavimo paslaugas teikiančių įstaigų (įdarbinimo tarpininkavimo agentūros, advokatų kontoros), darbdavių (darbuotojus iš ne ES šalių įdarbinančios transporto įmonės vadovas, investicijų skatinimo programos vadovas) bei pačių migrantų atstovų.

Šių interesų grupių ekspertai pasirinkti tikslingai, siekiant kuo giliau aptarti darbo migrantų gyvenimo ir darbo sąlygas. Teritorinių darbo biržų atstovai leido pagilinti darbo migracijos politikos teisinio reguliavimo ir įgyvendinimo aspektus, atskleisti praktinio įgyvendinimo problemas, su kuriomis susiduria darbdaviai ir darbo migrantai bei teisinio reguliavimo ribotumus.

Socialines paslaugas migrantams teikiančių nevyriausybinių organizacijų ekspertas bei migrantas atskleidė konkrečias patirtis ir praktines situacijas, kurios apėmė platų gyvenimo ir darbo sąlygų kontekstą, taip išskiriant darbo migrantų integracijos į visuomenę ir darbo rinką iššūkius.

Darbdavių, vienos svarbiausių darbo migracijos politikai įtaką darančių interesų grupių, ir tarpininkaujančių TŠP įdarbiniame įmonių atstovų bei teisininko perspektyva interviu metu aiškiai atskleidė praktinius teisinio

įgyvendinimo ribotumus bei nelankstumą. Taip pat darbo ir gyvenimo sąlygų stebėsenos mechanizmo neefektyvumą.

Profesinių sąjungų atstovas šiam kokybiniam tyrimui ypatingai svarbus dėl darbo migrantų teisių atstovavimo, užtikrinimo ir stebėsenos. Papildomos informacijos ir ekspertinio požiūrio tyrimui suteikė išorinis (darbo) migracijos politikos ekspertas.

Sprendžiant dėl informantų grupių pasirinkimo buvo atsisakyta apklausti politikos formuotojus, kadangi Lietuvoje nėra atsakingos institucijos už migracijos politikos formavimą. Politinių partijų programose, atsižvelgiant į ankstesnius atliktus tyrimus, (darbo) imigracijos klausimai nėra prioritetingi ir politinių partijų takoskyra šios politikos srityje nėra ryški, todėl šios informantų grupės atstovai taip pat nebuvo įtraukti.

Kokybinio tyrimo ekspertų sąrašas		
	Informantas	Informantų grupė
1	Transporto (krovinių pervežimų) įmonės direktorius, Klaipėda	Darbdaviai
2	Migrantas (perėjo nuo studijų prie darbo leidimo)	Migrantai
3	Profesinė sąjunga Solidarumas	Profesinės sąjungos/ socialinės paslaugos migrantams
4	Klaipėdos DB	Valstybinės institucijos
5	Klaipėdos migrantų informacijos centras	Socialinės paslaugos migrantams
6	Įdarbinimo agentūra	Tarpininkavimas, darbdaviai/ migrantai
7	Teisininkas	Tarpininkavimas, darbdaviai/ migrantai
8	Investuok Lietuvoje	Darbdaviai
9	Kauno DB	Valstybinės institucijos
10	TMO ekspertas	Valstybės politikos analizė

Interviu: pagrindiniai iššūkiai

Vienas didesnių iššūkių atliekant kokybinį tyrimą buvo tinkamo laiko suderinimas dėl ekspertų užimtumo. Kita vertus, dėl projekto įgyvendintojų turimos patirties ir išplėtotų socialinių kontaktų ekspertų pasiekiamumas nebuvo probleminis, apklausti visų suplanuotų informantų grupių atstovai.

Kadangi buvo pasirinktas pusiau struktūruotas interviu metodas, prieš atliekant interviu su kiekvienu iš informantų grupių atstovų klausimynas buvo adaptuotas. Nors pagrindinė klausimyno struktūra buvo išlaikyta, pateikti papildomi gilinamieji klausimai atsižvelgiant į eksperto darbo ir interesų lauką.

Tikslinamieji klausimai buvo pateikiami pačio interviu metu, tačiau dėl projekto vykdytojų kompetencijos iššūkių dėl to nekilo.

Interviu atlikimas

Pasiruošimas kokybiniam tyrimui vyko pirmuoju tyrimo etapu, o interviu atlikti 2015 m. vasario – balandžio mėnesiais ekspertų darbo vietose. Dėl ekspertų pasiekiamumo ir darbo vietos daugiausiai interviu atlikta Vilniuje (7), Klaipėdoje apklausti du ekspertai ir Kaune vienas. Interviu truko 20 – 60 minučių. Ekspertai buvo supažindinti su projekto tikslais ir veiklomis bei planuojamais rezultatais. Tyrimo etika ir konfidencialumas užtikrinti. Interviu, išskyrus vieną ekspertą, buvo įrašinėjami.

Išvados

Surinkti duomenys buvo transkribuoti ir integruoti rengiant empirinį rodiklių sąvadą bei atliekant kiekybinių duomenų analizę. Ekspertų apklausa buvo atliekama siekiant pagilinti anketinėmis apklausomis gautų rezultatų analizę, aiškiau suprasti Lietuvoje dirbančių ne ES piliečių padėtį darbo rinkoje ir identifikuoti galimas problemas. Apklausa buvo atliekama naudojant pusiau struktūruoto interviu metodą, iš viso apklausta 10 ekspertų iš valstybinių institucijų (teritorinių darbo biržų), socialines paslaugas migrantams teikiančių nevyriausybinių organizacijų (paramos migrantams centrų, profesinių sąjungų), įdarbinimo ir teisinio atstovavimo paslaugas teikiančių įstaigų (įdarbinimo tarpininkavimo agentūros, advokatų kontoros), darbdavių (darbuotojus iš ne ES šalių įdarbinančios transporto įmonės vadovas, investicijų skatinimo programos vadovas) bei pačių migrantų atstovų. Vienas interviu truko apie 30–40 minučių, dauguma interviu vyko apklausiamų ekspertų darbo vietose.

KETVIRTASIS TYRIMO ETAPAS: KIEKYBINIO TYRIMO „VISUOMENĖS NUOSTATOS LIETUVOJE GYVENANČIŲ DARBO IMIGRANTŲ ATŽVILGIU“ ATLIKIMAS IR REZULTATAI

Lietuvos socialinių tyrimų centro Etninių tyrimų instituto užsakymu atliktos visuomenės nuostatų apklausa vyko 2014 m. lapkričio – gruodžio mėnesiais. Apklausą vykdė bendra Lietuvos ir Didžiosios Britanijos rinkos ir viešosios nuomonės tyrimų kompanija "Baltijos Tyrimai". Apklausta 1096 Lietuvos gyventojų nuo 15 iki 88 metų iš 100 Lietuvos vietovių (atrankos tašku).

Tyrimas atliktas projekto „Darbo migrantų gyvenimo ir darbo sąlygų tyrimas Lietuvoje“ pagal Europos fondo trečiųjų šalių piliečių integracijai 2013 metinę programą (sutarties Nr. D4-86/EIF/2013/7/04/RM/1/PS-7) rėmuose.

Pagrindinės tyrimo charakteristikos

Pagrindinis tyrimo tikslas: nustatyti visuomenės nuostatas Lietuvoje gyvenančių trečiųjų šalių piliečių atžvilgiu.

Tyrimo klausimyną sudarė 11 teminių klausimų ir 12 socialinių demografinių klausimų apie respondentą.

Tyrimo metodas: reprezentatyvi anketinė Lietuvos gyventojų apklausa tiesioginio interviu būdu.

Imties dydis: 1096 15 – 88 m. nuolatinių Lietuvos gyventojų.

Atrankos metodas: Respondentams atrinkti taikyta reprezentatyvi tikimybinė atranka, įvertinant 15 – 74 m. ir daugiau Lietuvos gyventojų pasiskirstymą pagal gyvenamąją vietą, amžių, lytį, išsimokslinimą. Apklausos rezultatų paklaida neviršija 3,5 %.

Duomenis surinko: Lietuvos ir Didžiosios Britanijos rinkos ir viešosios nuomonės tyrimų kompanija "Baltijos Tyrimai"

Apklausos atlikimo data: apklausa atlikta 2014 m. lapkričio – gruodžio mėn.

2014 m. apklausos pagrindiniai rezultatai:

- Romai išlieka labiausiai nemėgstama visuomenės etnine grupe: 58 proc. respondentų nenorėtų gyventi romų (čigonų) kaimynystėje (2013 m. – 66 proc., 2012 m. – 62,6 proc.).
- Trečiųjų šalių piliečių grupėje labiausiai nemėgstamais išlieka čečėnai – 31 proc. respondentų nenorėtų gyventi čečėnų kaimynystėje (2013 m. – 36 proc., 2012 m. – 39 proc.).
- Priimtinausiais kaimynais 2014 metais laikomi – ukrainiečiai, baltarusiai ir lenkai. Šių grupių kaimynystėje nenorėtų gyventi 3,2 – 4,3 proc. respondentų.
- Gyventojai mano, kad per pastaruosius 5 metus labiausiai jų nuomonė pagerėjo apie ukrainiečius (52,9 proc.) ir baltarusius (47,9 proc.)

- Gyventojai teigia, kad per pastaruosius 5 metus labiausiai jų nuomonė pablogėjo apie iš įkalinimo išėjusius asmenis 64,6 proc. ir romus (čigonus) 59,5 proc.
- Trečiųjų šalių piliečių grupėje daugiausiai respondentų nurodė, kad per pastaruosius 5 metus jų nuomonė pablogėjo apie čekėnus (35,4 proc. ir rusus 34,2 proc.).
- 2014 m. sumažėjo manančių, kad imigrantai atvyksta su tikslu dirbti (2014 m. – 51,8 proc., 2013 m. – 58 proc.) ir, kad imigrantai yra naudingi šalies ekonomikai (2014 m. – 39,6 proc., 2013 m. – 45,3 proc.), tačiau padaugėjo manančių, kad imigrantai praturtina šalies kultūrinį gyvenimą (2014 m. – 44,4 proc., 2013 m. – 39,4 proc.).
- Gyventojų nuomonės, kad imigrantai yra išlaikomi mokesčių mokėtojų (2014 m. – 57,3, 2013 m. – 60,4 proc.), gali sukelti socialinius neramumus (2014 m. – 54,1 proc., 2013 m. – 55,6 proc.) ir, kad jų vaikai mokytusi vienoje klasėje, nepakito ir svyravo tik paklaidos ribose (+/-3,5 proc.).
- Beveik pusė (48,7 proc.) respondentų sutinka, kad valstybė turėtų skirti daugiau dėmesio Lietuvoje gyvenančių ir į Lietuvą atvykstančių imigrantų integracijai.

Apklaustų gyventojų pasiskirstymas			
		N	Proc.
Gyvenamosios vietovės dydis, apskritis	Iki 2000 gyventojų	359	32,8
	2000 -10 000 gyventojų	81	7,4
	10 000 – 50 000 gyventojų	185	16,9
	Vilnius	189	17,2
	Kaunas	115	10,5
	Klaipėda	59	5,4
	Šiauliai	40	3,6
	Panevėžys	36	3,3
	Alytus	22	2
	Marijampolė	10	0,9
Lytis	Vyrai	482	44
	Moterys	614	56
Tautybė	Lietuvis/lietuvė	953	87
	Lenkas/lenkė	88	8
	Rusas/rusė	46	4,2
	Kita	7	0,6
	Nenurodė	2	0,2
Amžius	15-19 m.	143	13
	20-29 m.	112	10,2
	30-39 m.	135	12,3
	40-49 m.	160	14,6
	50-59 m.	194	17,7

	60 m. ir daugiau	352	32,1
Išsilavinimas	Pradinis	54	4,9
	Pagrindinis (nebaigtas vidurinis)	185	16,9
	Vidurinis	179	16,3
	Profesinis	268	24,5
	Aukštesnysis	173	15,8
	Neuniversitetinis aukštasis (kolegija)	68	6,2
	Universitetinis aukštasis – bakalauro laipsnis	98	8,9
	Universitetinis aukštasis – magistro laipsnis	69	6,3
	Universitetinis aukštasis – mokslų daktaras	2	0,2

Užsiėmimas	Pensininkas	308	28,1
	Darbininkas	285	26
	Specialistas	195	17,8
	Mokosi	160	14,6
	Bedarbis	70	6,4
	Namų šeimininkė	30	2,7
	Vadovas	24	2,2
	Ūkininkas	10	0,9
	Turi savo verslą, įmonę	14	1,3
Pajamos vienam šeimos nariui	Iki 1500	207	18,9
	1500 - 2500	271	24,7
	Nuo 2501 ir daugiau	259	23,6
	Neatsakė	359	32,8

Lietuvos gyventojų nuostatų 2014 m. tyrimo rezultatai

Lietuvos socialinių tyrimų centro Etninių tyrimų institutas visuomenės nuostatų apklausas kasmet įgyvendina nuo 2005 m. Šių apklausų tikslas – ištirti Lietuvos gyventojų nuostatas įvairių Lietuvoje gyvenančių etninių, religinių ir socialinių grupių atžvilgiu.

Atsižvelgiant į imigracijos tendencijas nuo 2008 metų į kasmetines visuomenės nuostatų apklausas įtraukiami klausimai ir apie Lietuvoje gyvenančių/ į Lietuvą atvykstančių migrantų (trečiųjų šalių piliečių) padėtį šalyje. Teigiama, kad migrantus priimančių visuomenių migracijos procesų suvokimas yra svarbus indikatorius, kuris rodo ne tik visuomenės toleranciją, bet ir kokia aplinka yra sukuriama imigrantų integracijai, kuri yra sunkiai įmanoma be visuomenės supratingumo ir tolerantiško požiūrio (Žibas, 2010). Tad visuomenės nuostatų apklausų tyrimas yra neatsiejamas integracijos procesų stebėjimo instrumentas.

Šioje Lietuvos gyventojų nuostatų apžvalgoje yra pristatomi 2014 metų lapkričio – gruodžio mėnesiais įgyvendintos apklausos rezultatai, kurie palyginami su ankstesniais metais Etninių tyrimų instituto įgyvendintų apklausų rezultatais. Apžvalga yra skirstoma į dvi dalis. Pirmoje dalyje yra pristatomos Lietuvos gyventojų visuomenės nuostatos įvairių Lietuvoje gyvenančių grupių atžvilgiu (įvertinant socialinės distancijos kintamuosius – norą gyventi vienoje kaimynystėje, dirbti vienoje darbo vietoje ir išnuomoti nuosavą būstą įvairių grupių atstovams), atskirai aptariant nuostatas projektui aktualių grupių atžvilgiu. Antroji dalis yra skirta aptarti Lietuvos gyventojų nuostatas Lietuvoje gyvenančių ir į Lietuvą atvykstančių trečiųjų šalių piliečių atžvilgiu.

Lietuvos gyventojų socialinės distancijos nuostatos

Lietuvos gyventojų socialinės distancijos nuostatos yra matuojamos trimis – gyvenimo vienoje kaimynystėje, darbo bendroje darbovietėje ir nuosavo būsto nuomos – kintamaisiais. Lyginant apklausoje dalyvavusių respondentų atsakymus apie socialinę distanciją potencialių kaimynų, bendradarbių ir nuomininkų atžvilgiu, matyti, kad nemėgstamiausiomis socialinės grupėmis visais atvejais yra romai (čigonai), iš įkalinimo įstaigų išėję asmenys bei asmenys su psichikos negalia (žr. 1, 2, 3 lenteles)

2014 m. visuomenės nuostatų apklausos rezultatai rodo, kad Lietuvos gyventojai palankiai vertina didžiąją dalį etninių, religinių ir socialinių grupių gyvenimo vienoje kaimynystėje aspektu. Kaip ir ankstesniais metais, palankiausiai kaip apie galimus kaimynus atsiliepiama apie aukštesnės socialinės padėties asmenis, kurių kaimynystei nepritarė tik 1,7 proc. respondentų. Nepalankiai vertinamų grupių sąrašas išlieka tas pats – apie trečdalis respondentų pažymėjo, kad jie nenorėtų gyventi kaimynystėje su pabėgėliais (27,3 proc.), Jehovos liudytojais (28,5 proc.), musulmonais (29,7 proc.) ir čečėnais (30,7 proc.), apie pusė apklausos dalyvių nepritarė homoseksualių asmenų ir asmenų su psichikos negalia (po 45,3 proc.) kaimynystei, o nemėgstamiausiomis grupėmis išlieka romai (čigonai) ir iš įkalinimo įstaigų išėję asmenys. 2014 m. apklausos duomenimis, su romais (čigonais) vienoje kaimynystėje nenorėtų gyventi 58,2 proc., o su iš

įkalinimo įstaigų išėjusiais asmenimis – 55,5 proc. respondentų. Nors romų (čigonų) kaimynystei 2014 m. nepritarė daugiau nei pusė respondentų, lyginant su 2005 m. neigiamai nusistačiusių asmenų sumažėjo 19 proc. Apklausoje rezultatai rodo, kad lyginant su ankstesnių metų apklausų duomenimis, socialinė distancija gyvenimo kaimynystėje atveju nuosekliai gerėja ir kitų socialinių grupių atžvilgiu (žr. 1.1 lentelę).

Visuomenės socialinės distancijos nuostatos darbo bendroje darbovietėje atveju yra mažesnės lyginant su kaimynystės atveju. Galima išskirti tik kelias didesnio nepalankumo sulaukusias asmenų grupes – apie penktadalis tyrimo dalyvių nenorėtų dirbti kartu su lietuvių kalba nekalbančiais asmenimis (19,1 proc.), Jehovos liudytojais (19,2 proc.) ir musulmonais (22,4 proc.), apie trečdalis respondentų nepritartų darbui vienoje darbovietėje su homoseksualiais asmenimis (35,8 proc.), o nepalankiausiai vertinamos grupės išlieka tos pačios – iš įkalinimo įstaigų išėję asmenys, romai (čigonai) ir asmenys su psichikos negalia. 2014 m., lyginant su 2013 m. apklausoje duomenimis, nepritariančių darbui su romų (čigonų) tautybės asmenimis sumažėjo beveik 8 proc. (2014 m. – 40,3 proc., 2013 m. – 48 proc.). Tuo tarpu beveik nekito asmenų dalis, kurie nepritarė darbui su psichikos negalią turinčiais asmenimis (2014 m. – 43,5 proc., 2013 m. – 41 proc.) ir su iš įkalinimo įstaigų išėjusiais asmenimis (2014 m. – 37 proc., 2013 m. – 38 proc.).

Socialinės distancijos nuostatos būsto nuomos kriterijumi daugelio socialinių, etninių ir religinių grupių atveju yra didesnės nei gyvenimo kaimynystėje atveju. Kaip ir kitais klausimais mažiausiai respondentų teigė, kad jie nesutiktų išnuomoti būsto aukštesnės socialinės padėties asmenims (4,5 proc.), tuo tarpu mažiausiai palankumo sulaukusios grupės išlieka tos pačios – tai romai (čigonai), iš įkalinimo įstaigų išėję asmenys, asmenys su psichikos negalia ir homoseksualūs asmenys. Gyventojų, nepritariančių būsto nuomai romams (čigonams) ir iš įkalinimo įstaigų išėjusiems asmenims pasiskirstė vienodai, po 62 proc. respondentų. Beveik pusė apklausoje dalyvavusių asmenų nepritartų išnuomoti būsto asmenims, turintiems psichinę negalią (49,5 proc.) ir homoseksualiems asmenims (48,6 proc.). Panašios nuostatos vyravo ir 2013 m., kada taip pat daugiausiai nepritariančių būsto nuomos atveju buvo romų (čigonų) (66 proc.), iš įkalinimo įstaigų išėjusių asmenų (59 proc.), homoseksualių asmenų (50 proc.) ir asmenų su psichine negalia (48 proc.) atžvilgiu.

Iš tyrimo naudotų grupių galima išskirti projektui aktualias grupes – trečiųjų šalių piliečius atvykusius į Lietuvą dirbti – ir atskirai aptarti visuomenės nuostatas jų atžvilgiu. Sudarytame klausimyne prie trečiųjų šalių piliečių gali būti priskirti kinai, turkai, kazachai, gruzinai, moldavai, taip pat iš dalies ir kita gimtąją kalbą nei lietuvių kalbančių asmenų atžvilgiu (nors ši grupė apima ne tik trečiųjų šalių piliečius, bet ir Lietuvoje gyvenančias etnines grupes, migrantus iš kitų šalių). Čechėnai, pakistaniečiai, taip pat juodaodžiai ir musulmonai gali būti sietini su Lietuvoje gyvenančiais pabėgėliais ir prieglobsčio prašytojais, tad priskirti juos prie asmenų, atvykstančių į Lietuvą darbo ar kitais tikslais nebūtų visiškai teisinga.

Iš šių išskirtų grupių, didžiausia socialinė distancija yra išreiškiama kinų ir lietuvių kalba nekalbančių asmenų atžvilgiu. Svarbu atkreipti dėmesį, kad ženkliai respondentų dalis (19 proc.) nenorėtų dirbti vienoje darbovietėje su lietuvių kalbos nemokančiais asmenimis. Bendradarbių tautybė/ pilietybė šiuo atžvilgiu yra

mažiau svarbi – su kinais vienoje darbovietėje nenorėtų dirbti apie 8,5 proc. gyventojų (panaši dalis kaip ir su turkais (7,8 proc.) ir kazachais (7,5 proc.)). Kinų tautybės asmenims didesnė socialinė distancija fiksuojama gyvenimo vienoje kaimynystėje ir būsto nuomos klausimais – 2014 m. su kinų kaimynystei nepritarė 13,5 proc. (2013 m. – 18,2 proc.), o būsto kinams nenorėtų išnuomoti 17,6 proc. (2013 m. – 24,7 proc.) gyventojų. Panašios nuostatos fiksuojamos ir lietuvių kalba nekalbančių asmenų atžvilgiu – su jais vienoje kaimynystėje nenorėtų gyventi 11,3 proc. gyventojų (2013 m. – 12 proc.), išnuomoti būsto nesutiktų 16,3 proc. (2013 m. – 19,5 proc.) gyventojų.

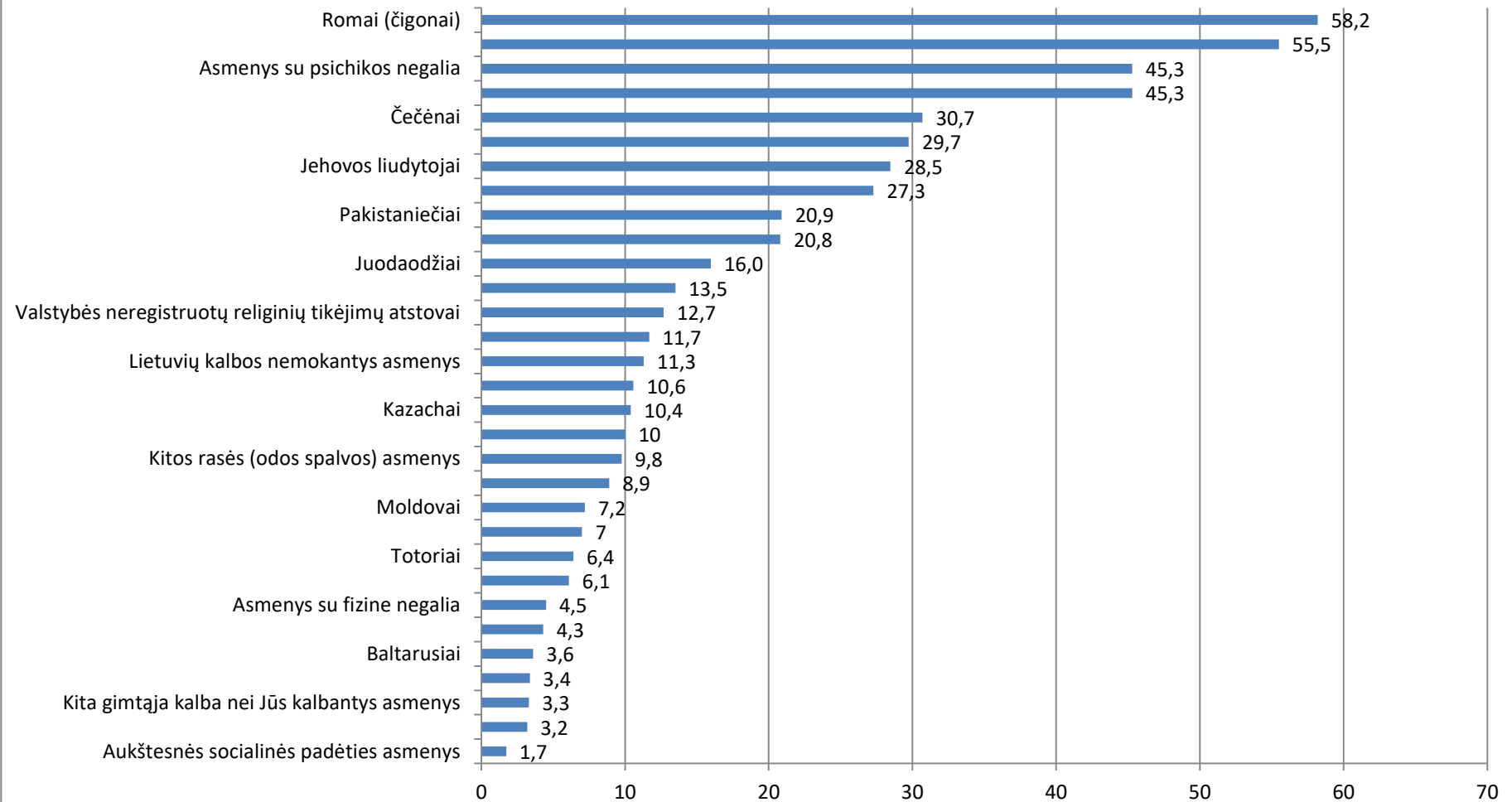
Žvelgiant į socialinės distancijos visais minėtais atvejais 2012 – 2014 m. apklausų rezultatus, matyti, kad socialinė distancija trečiųjų šalių piliečių atžvilgiu mažėja. Pastaraisiais metais tik šiek tiek daugėjo asmenų, nenorinčių dirbti vienoje darbovietėje su lietuvių kalba nekalbančiais asmenimis.

Visuomenės nuostatų tyrimo dalyvių taip pat klausiama, kaip per penkerius metus pasikeitė jų nuomonė išvardintų grupių atžvilgiu. 2014 m. apklausos rezultatai rodo, kad daugiau nei pusė gyventojų teigė, kad jų nuomonė pablogėjo apie asmenis išėjusius iš įkalinimo įstaigų (64,6 proc.), romus (čigonus) (59,5 proc.) ir homoseksualius asmenis (59 proc.). Pasak respondentų jų nuomonė per penkerius metus labiausiai pagerėjo asmenų su fizine negalia (56,2 proc.), ukrainiečių (52,9 proc.) ir baltarusių (47,5 proc.) atžvilgiu (žr. 4 lentelę).

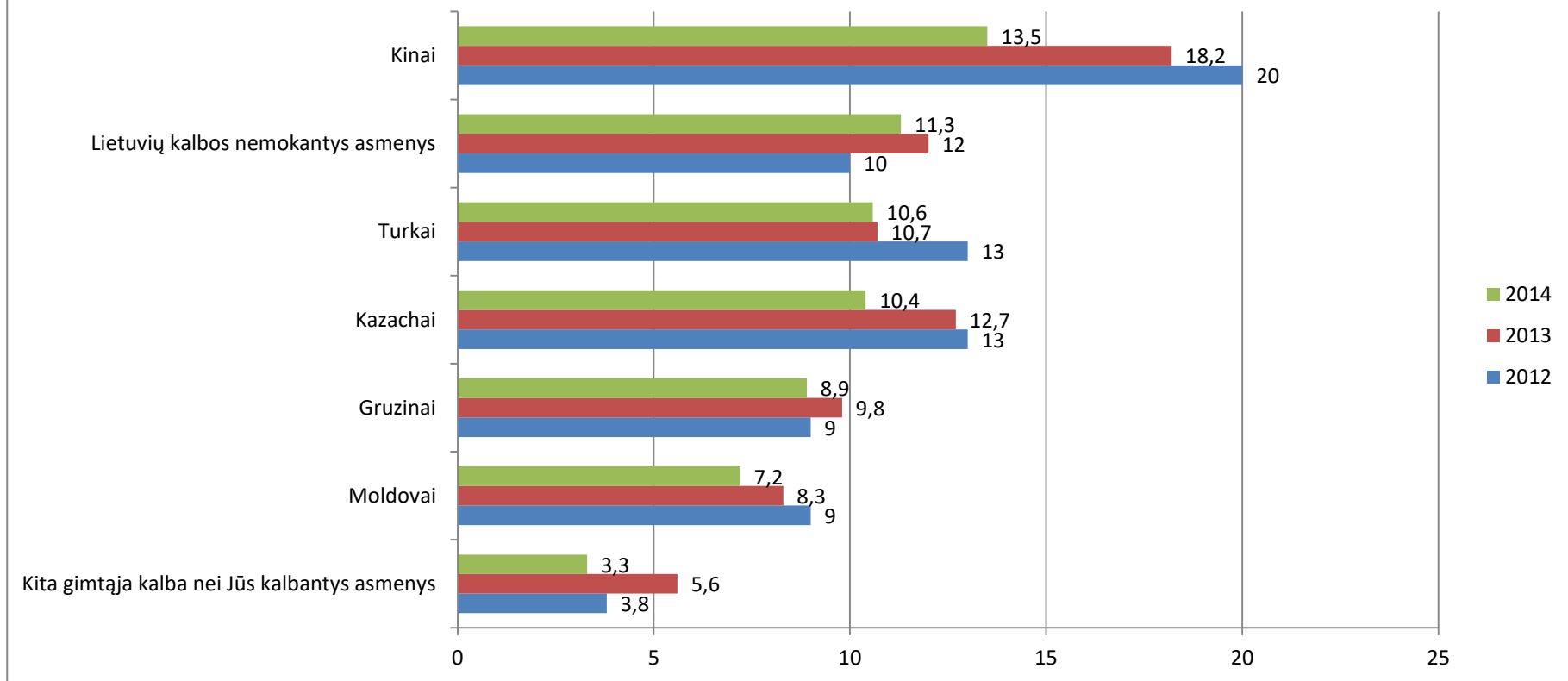
Analizuojant respondentų nuomonių kaitą asmenų, priklausančių projekto tikslinei grupei, atžvilgiu, galima pastebėti, kad maždaug trečdalis respondentų pažymėjo, kad jų nuomonė per 5 metus pagerėjo kazachų (29,3 proc.), turkų (31,3 proc.), kinų (31,5proc.), lietuvių kalba nekalbančių asmenų (32,7 proc.) ir moldavų (34,4 proc.) atžvilgiu. Apie du penktadaliai respondentų teigė, kad jų nuomonė pagerėjo kita gimtąja kalba kalbančių asmenų (39,3 proc.) ir gruzinų (39,7 proc.) atžvilgiu. Per penkerius metus, anot respondentų, jų nuomonės labiausiai pablogėjo kinų (24,9 proc.), o mažiausiai kita gimtąja kalba kalbančių asmenų (11,1 proc.) atžvilgiu. (žr. 4.1 lentelę).

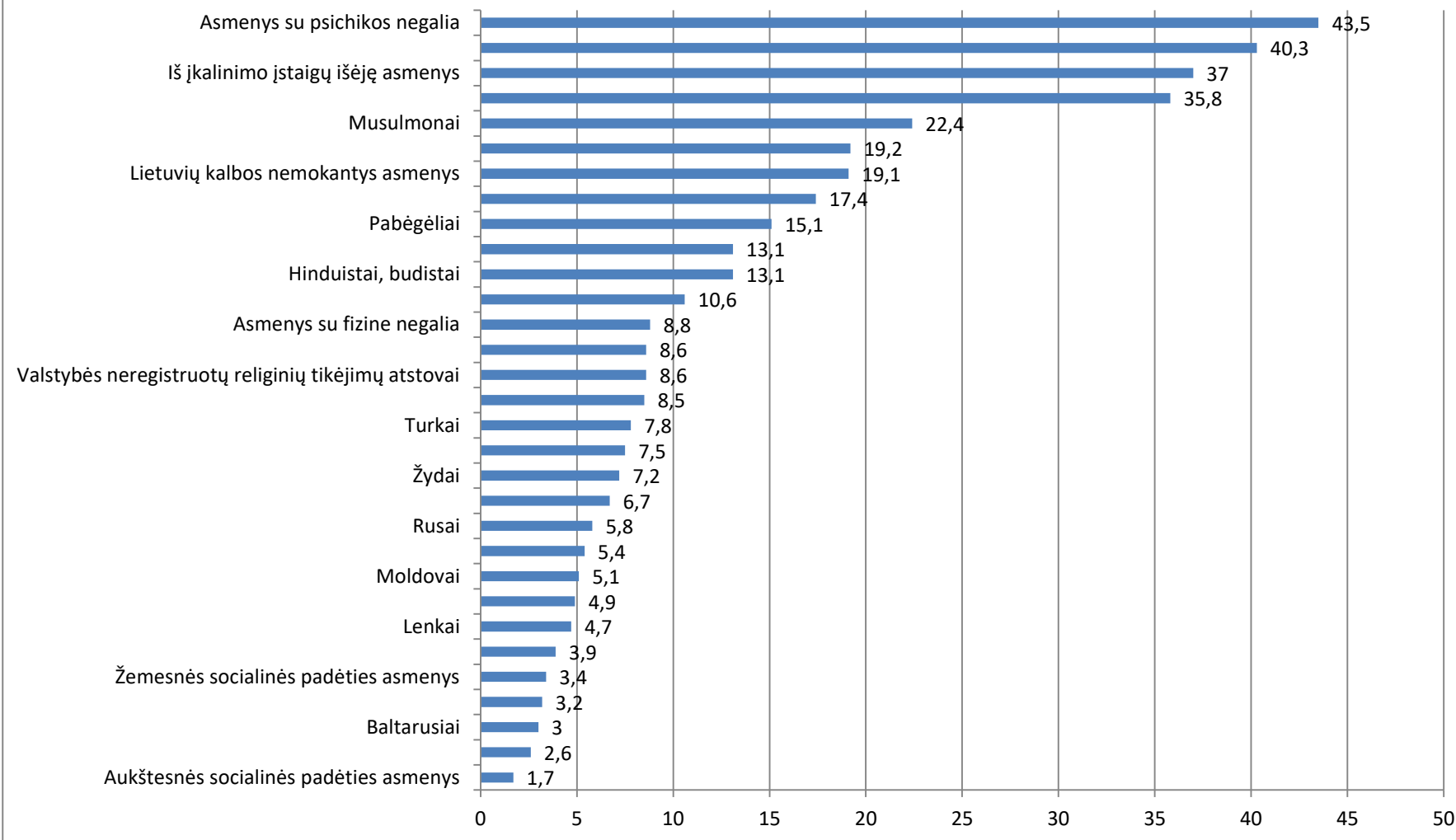
1. Su kuo iš išvardytų žmonių grupių nenorėtumėte gyventi kaimynystėje? 2014 m., proc.

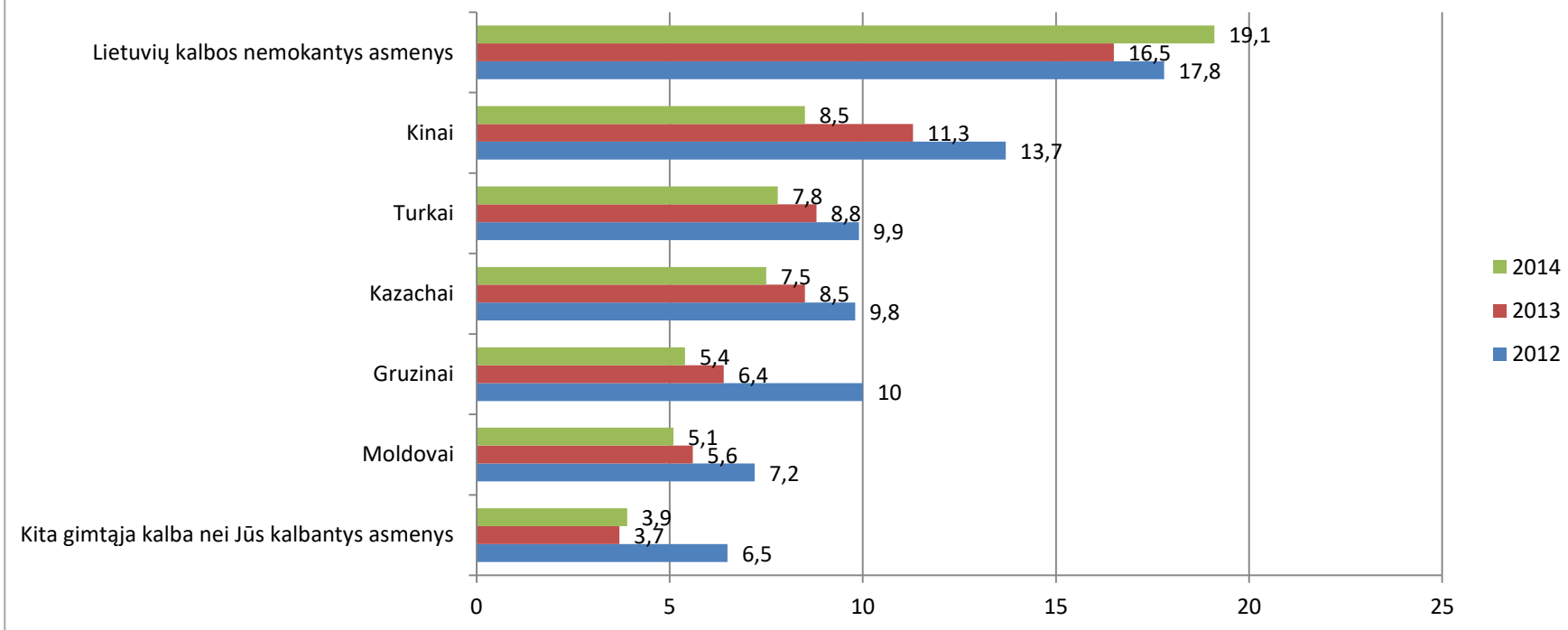
1.2 Su kuo iš išvardytų žmonių grupių Jūs nenorėtumėte gyventi kaimynystėje? 2012–2014 m., proc.

**2. Su kuo iš išvardytų žmonių grupių nenorėtumėte dirbti vienoje darbovietėje?
2014 m., proc.**

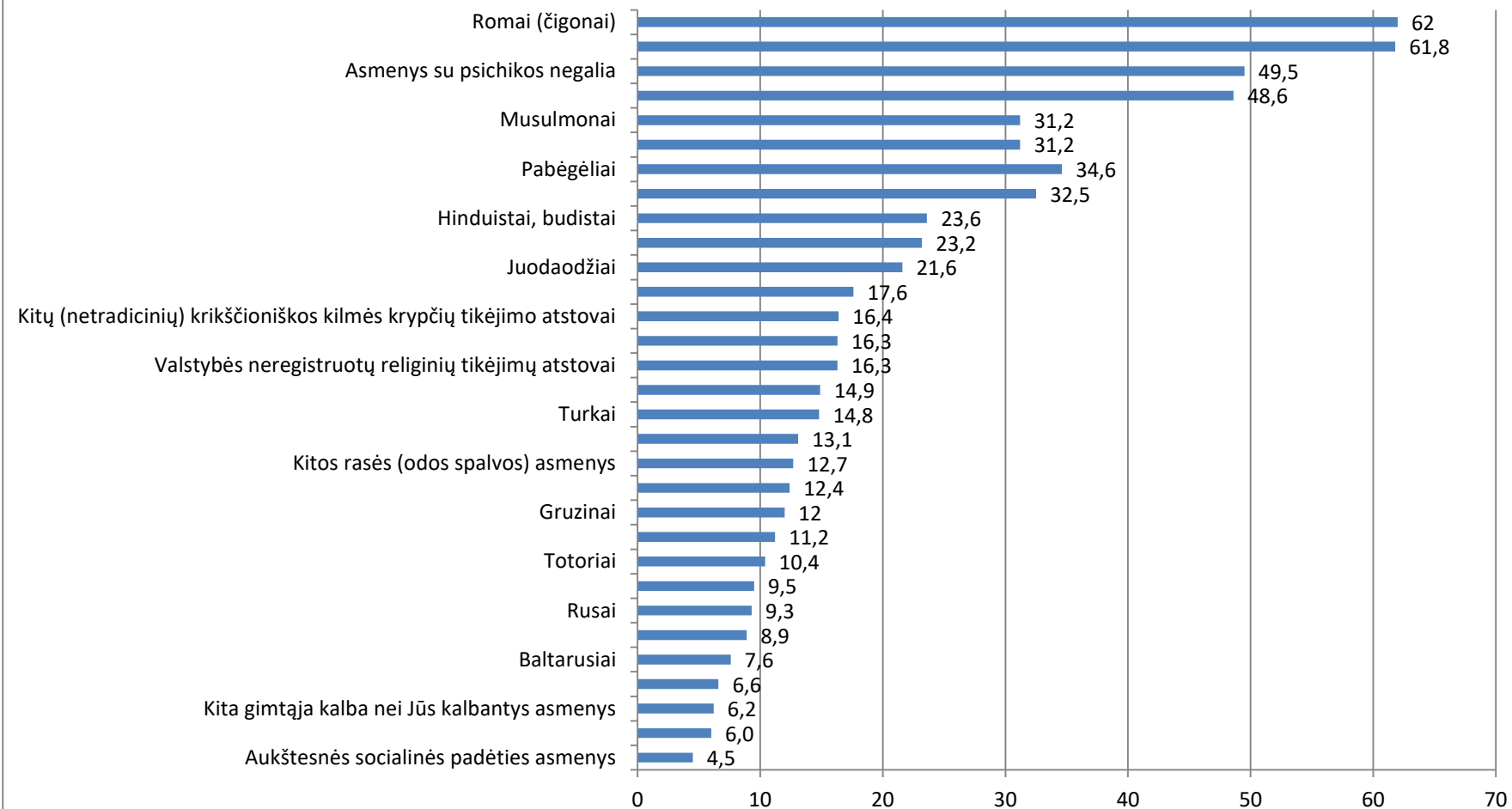

**2.1 Su kuo iš išvardytų žmonių grupių Jūs nenorėtumėte dirbti vienoje darbovietėje? 2012-2014 m.,
proc.**

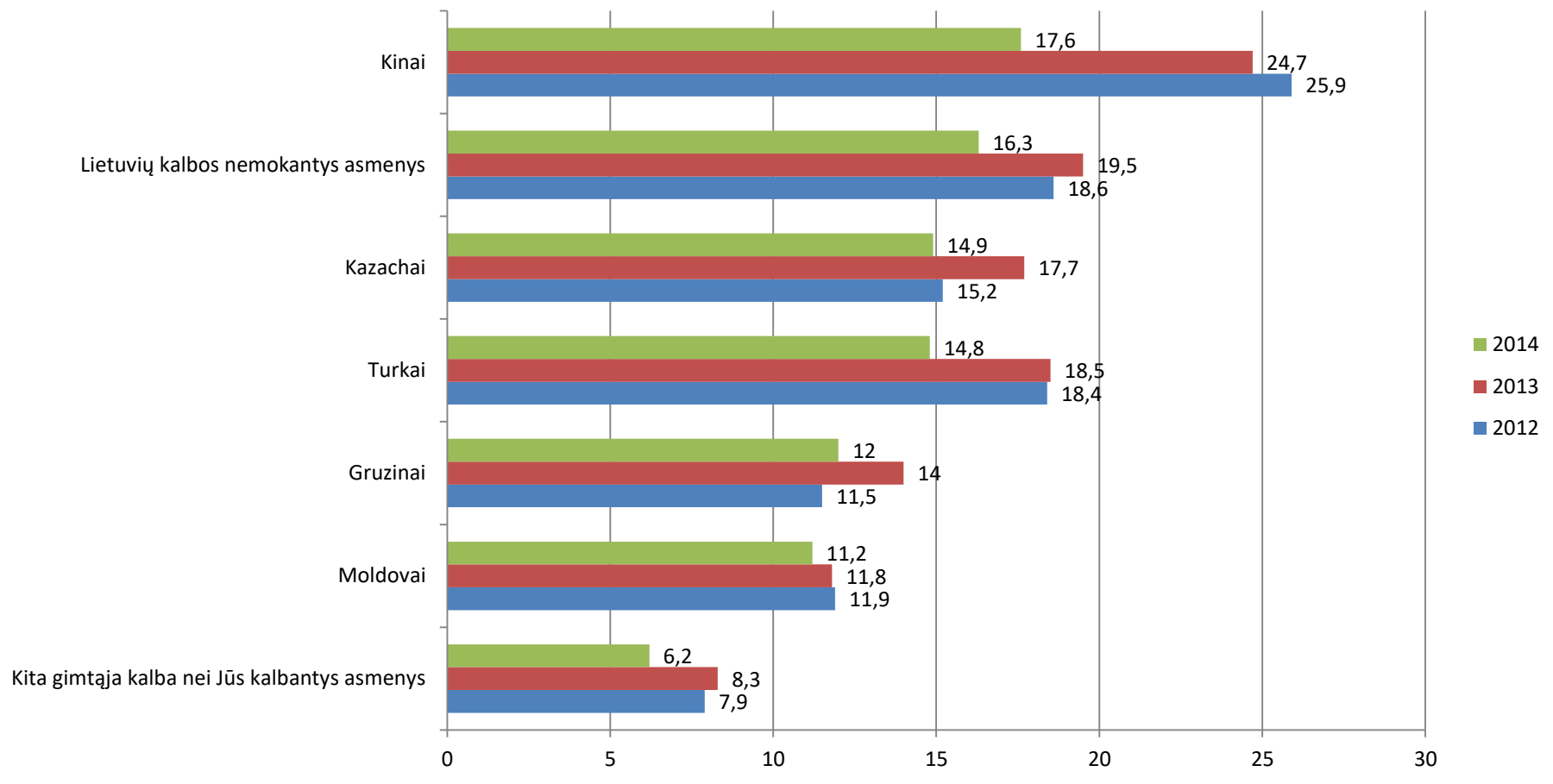

3. Kurioms iš išvardytų žmonių grupių nenorėtumėte išnuomoti būsto?

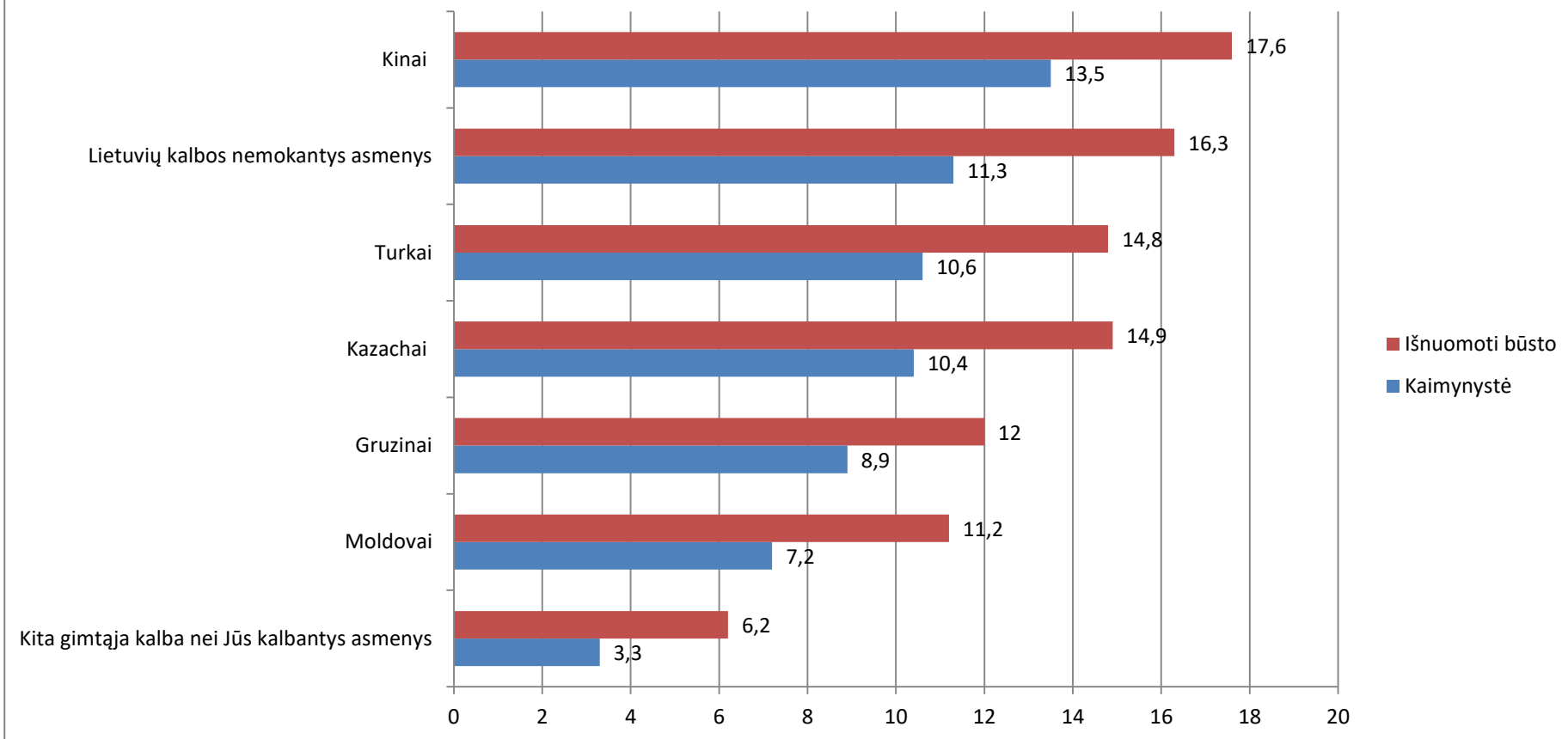
2014 m., proc.

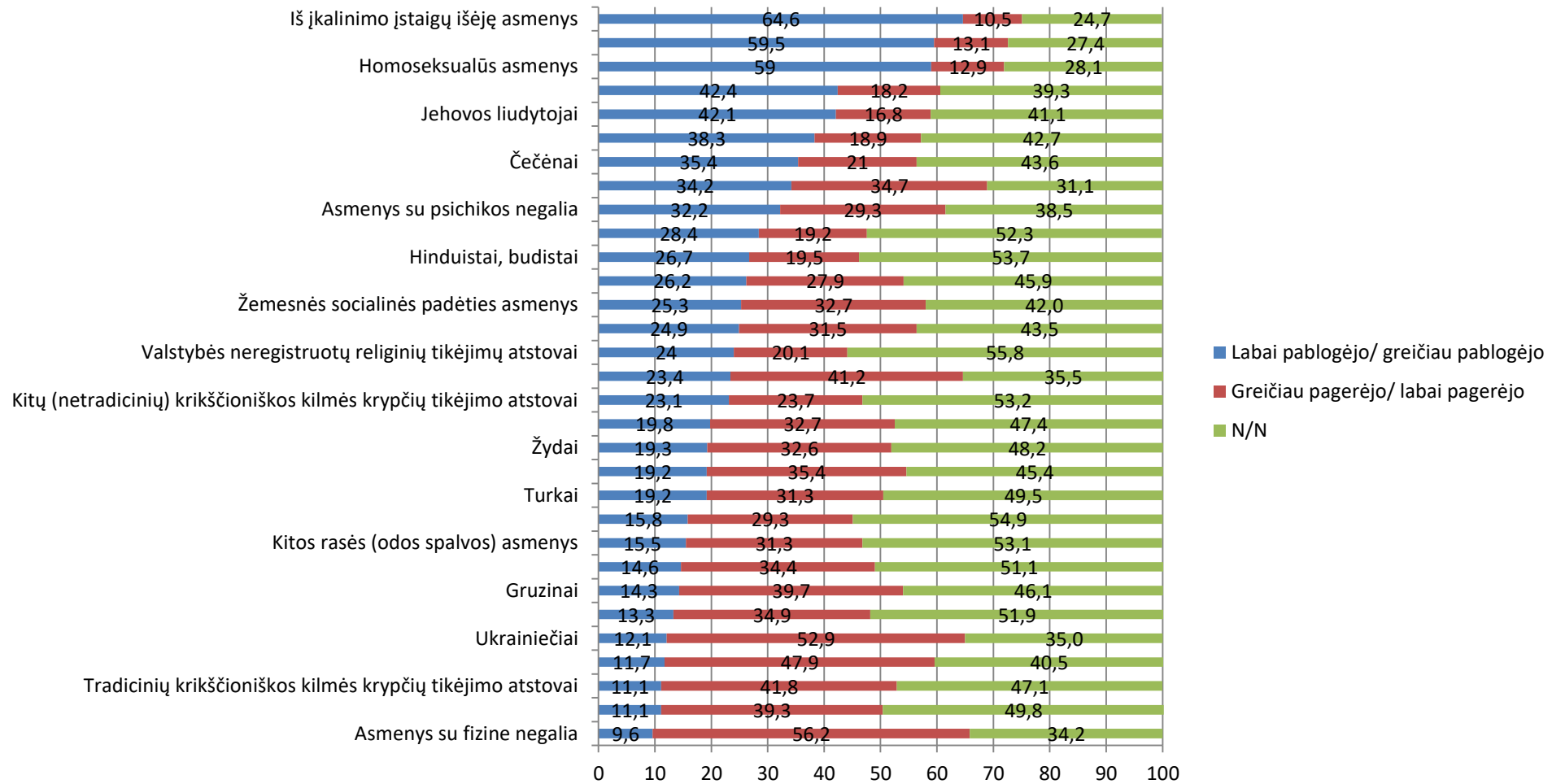
**3.1 Kurioms iš išvardytų žmonių grupių Jūs nenorėtumėte išnuomoti būsto?
2012-2014 m., proc.**

3.2 Kurioms iš išvardytų žmonių grupių Jūs nenorėtumėte išnuomoti būsto/ su kuo nenorėtumėte gyventi kaimynystėje? 2014 m., proc.

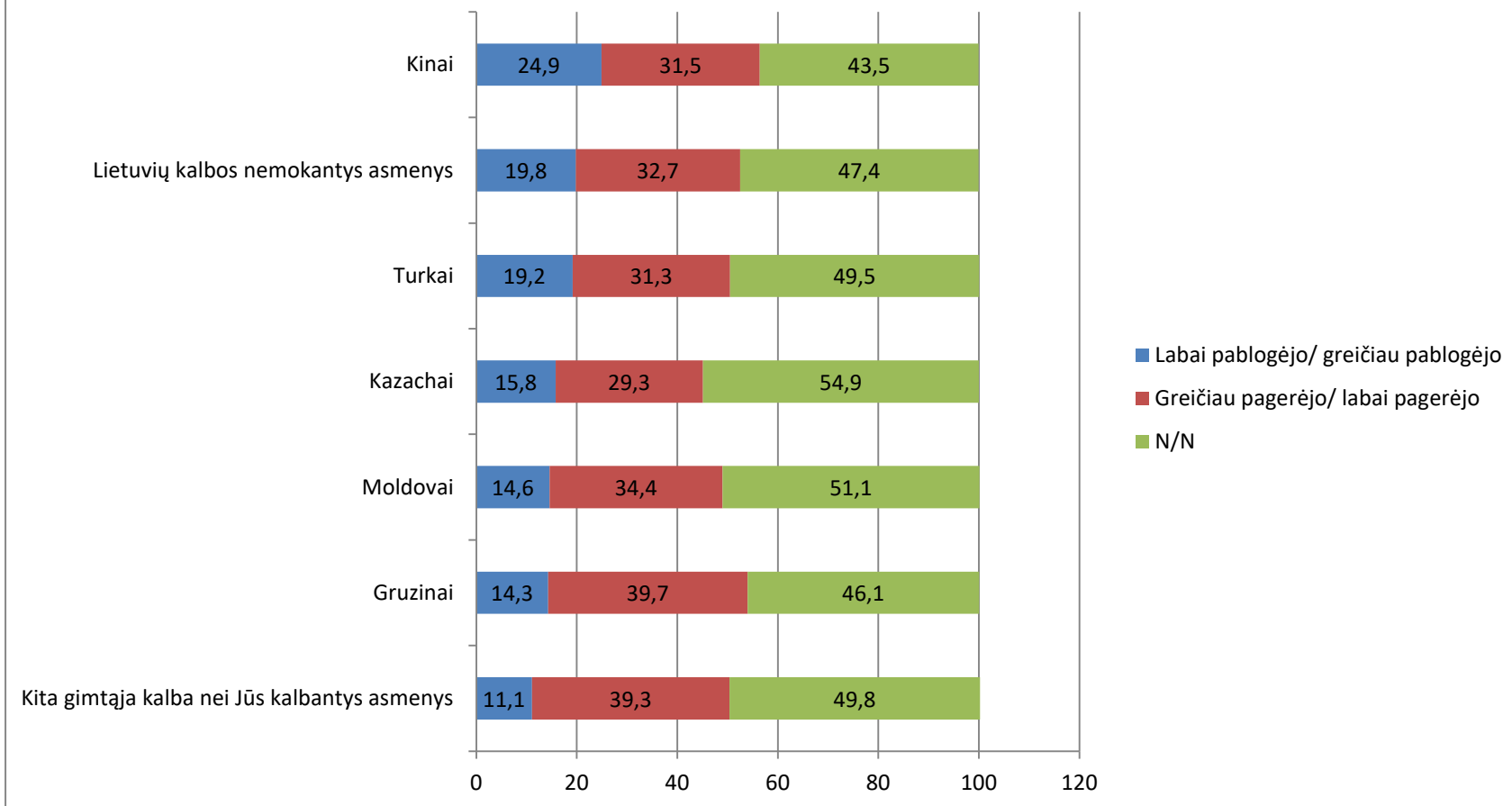

**4. Kaip per pastaruosius 5 metus pasikeitė Jūsų požiūris į šias Lietuvoje gyvenančias grupes?
2014 m., proc.**

4.1 Kaip per pastaruosius 5 metus pasikeitė Jūsų požiūris į šias Lietuvoje gyvenančias grupes?

Lietuvos gyventojų nuostatos Lietuvoje gyvenančių ir į Lietuvą atvykstančių trečiųjų šalių piliečių atžvilgiu

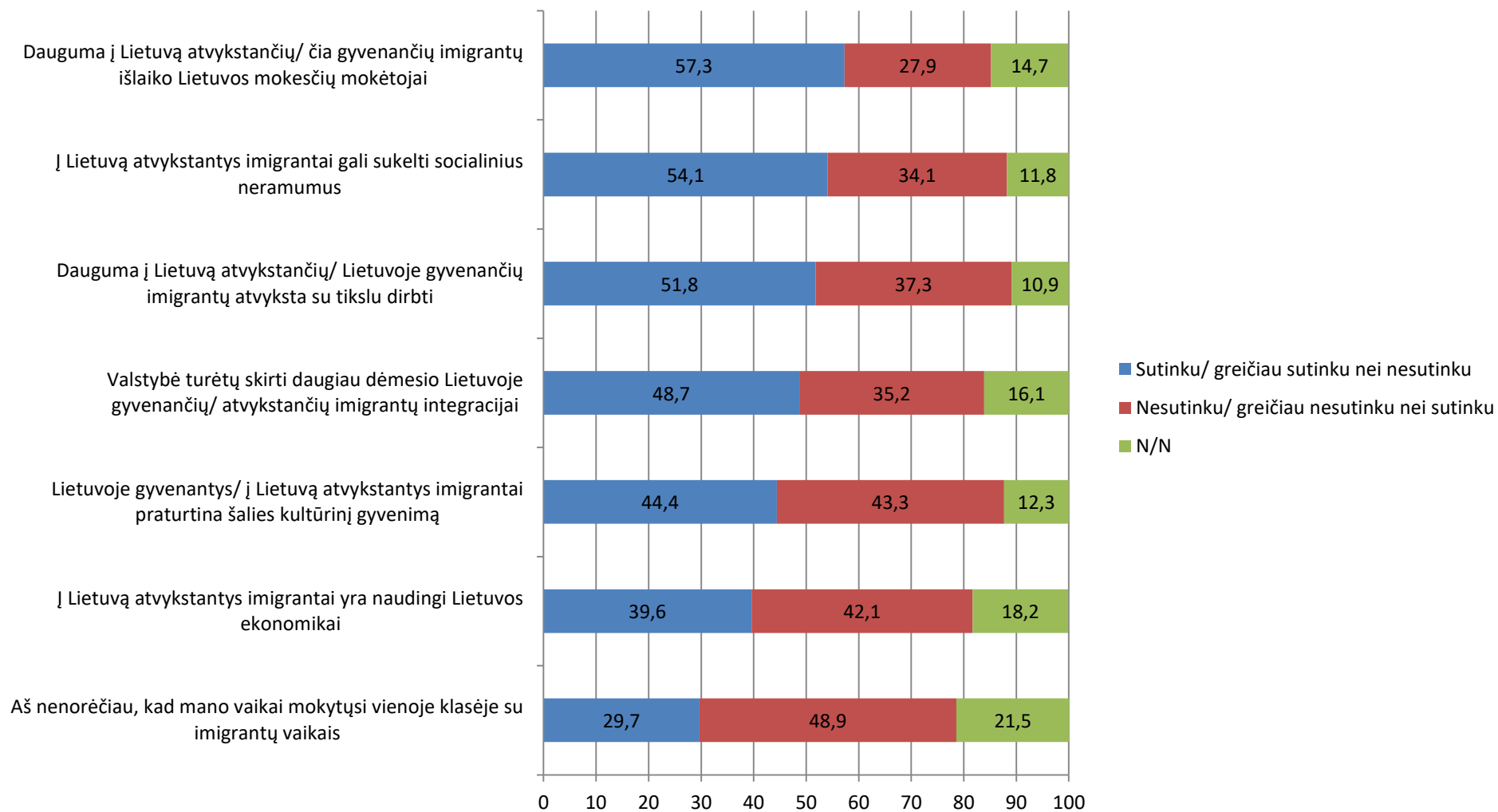
2014 m., kaip ir ankstesnių apklausų metu, siekiant įvertinti Lietuvos gyventojų įsivaizduojamą imigrantų įtaką visuomenei ir valstybei, buvo prašoma, kad respondentai pareikštų nuomonę apie jiems pateiktus teiginius. Tyrimo rezultatai atskleidžia, kad daugiau nei pusė apklausos dalyviai linkę sutikti, kad dauguma į Lietuvą atvykstančių/ Lietuvoje gyvenančių imigrantų yra išlaikomi Lietuvos mokesčių mokėtojų (57,3 proc.), gali sukelti socialinius neramumus (54,1 proc.) ir atvyksta su tikslu dirbti (51,8 proc.). Taip pat beveik pusė respondentų sutiktų, kad jų vaikai mokytųsi su imigrantų vaikais vienoje klasėje (48,9 proc.) bei prirtartų, kad valstybė turėtų skirti daugiau dėmesio Lietuvoje gyvenančių/ atvykstančių imigrantų integracijai (48,7 proc.). Kiek mažiau nei pusė (44,4 proc.) gyventojų sutinka, kad imigrantai praturtina šalies kultūrinį gyvenimą, o beveik du penktadaliai (39,6 proc.) sutinka, kad imigrantai yra naudingi šalies ekonomikai. (žr. 5 lentelę).

Lyginant su ankstesniais metais, gyventojų nuomonė, kad imigrantai yra išlaikomi šalies mokesčių mokėtojų nepakito ir svyravo tik paklaidos ribose (žr. 5.1 lentelę).

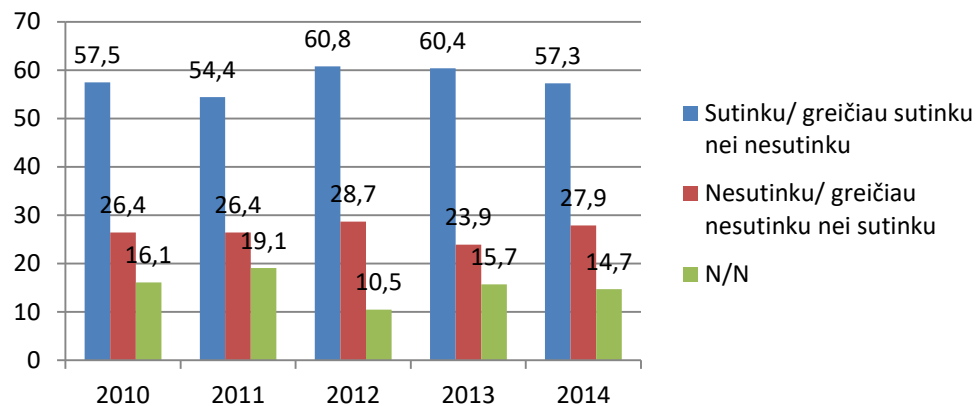
2014 metais nežymiai, tačiau sumažėjo sutinkančių su teiginiais, kad imigrantai yra naudingi šalies ekonomikai ir, kad imigrantai atvyksta su tikslu dirbti. Nuostatų pokyčiai nėra dideli – 2013 m. apie 6 proc. daugiau respondentų buvo linkę prirtarti, kad imigrantai yra naudingi Lietuvos ekonomikai ir, kad dauguma imigrantų atvyksta į Lietuvą su tikslu dirbti (žr. 5.2 ir 5.3 lentelę). 2014 m. nežymiai, tačiau išaugo, respondentų dalis prirtariančių teiginiui, kad imigrantai praturtina šalies kultūrinį gyvenimą (žr. 5.6 lentelę).

Kaip ir 2013 m., taip ir 2014 m., didesnė dalis respondentų sutiko, kad valstybė turėtų skirti daugiau dėmesio imigrantų integracijai. Šiuo klausimu nepastebima didesnio gyventojų nuomonės pokyčio (žr. 5.4 lentelę). Taip pat, kaip ir ankstesniais metais, šių metų apklausos duomenis rodo nekintančią respondentų nuostatą, kad imigrantai gali sukelti socialinius neramumus (žr. 5.5 lentelę). Taip pat nežymiai kito ir sutinkančių, kad jų vaikai mokytųsi vienoje klasėje su imigrantų vaikais, dalis (žr. 5.7 lentelę).

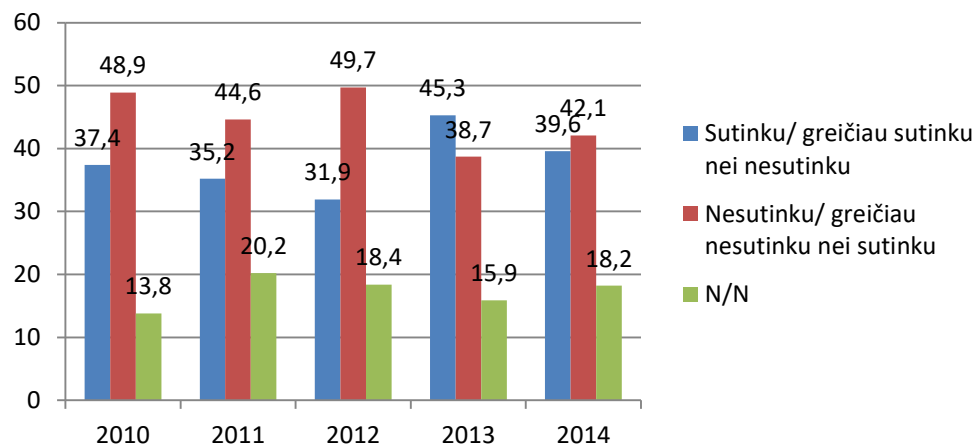
**5. Kokia Jūsų nuomonė apie Lietuvoje gyvenančius ir į Lietuvą atvykstančius imigrantus?
2014 m., proc.**

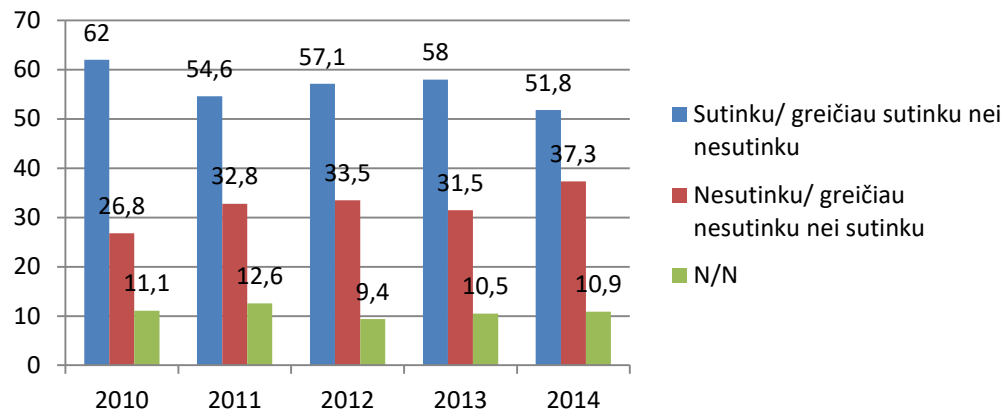
5.1 Dauguma į Lietuvą atvykstančių/ čia gyvenančių imigrantų išlaiko Lietuvos mokesčių mokėtojai. 2010-2014 m., proc.

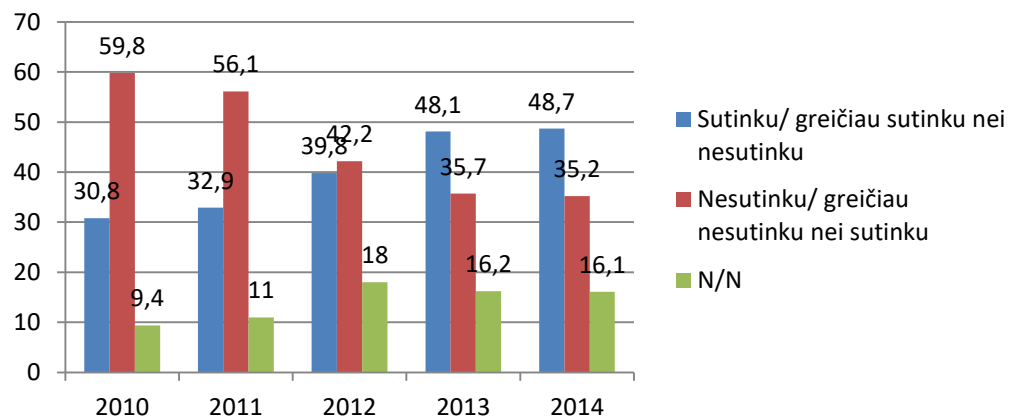
5.2 Lietuvą atvykstantys imigrantai yra naudingi Lietuvos ekonomikai. 2010-2014 m., proc.

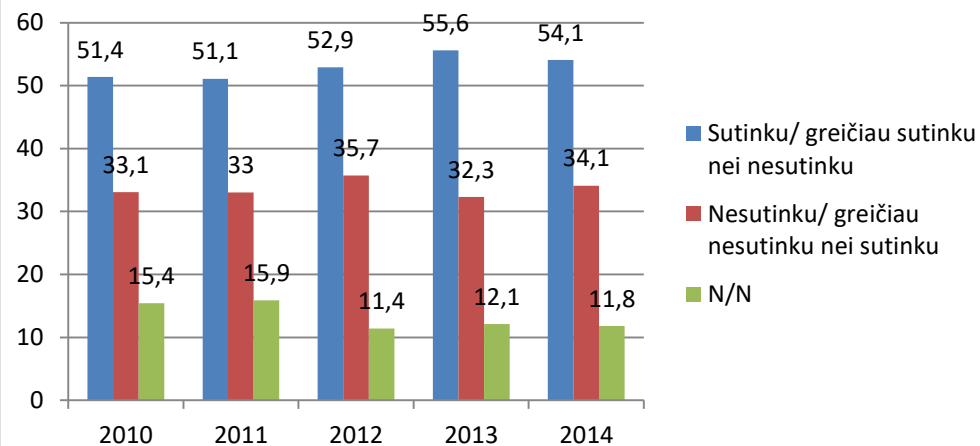
5.3 Dauguma į Lietuvą atvykstančių/ Lietuvoje gyvenančių imigrantų atvyksta su tikslu dirbti. 2010-2014 m., proc.

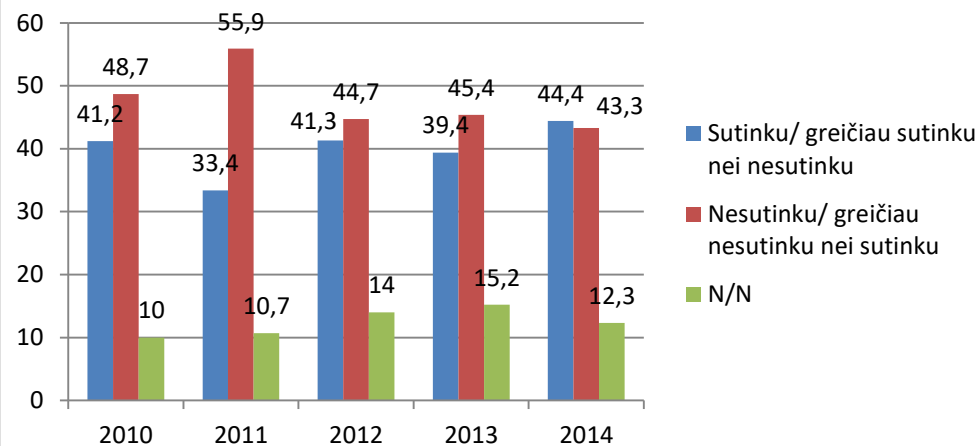
5.4 Valstybė turėtų skirti daugiau dėmesio Lietuvoje gyvenančių/ į Lietuvą atvykstančių imigrantų integracijai. 2010-2014 m., proc.

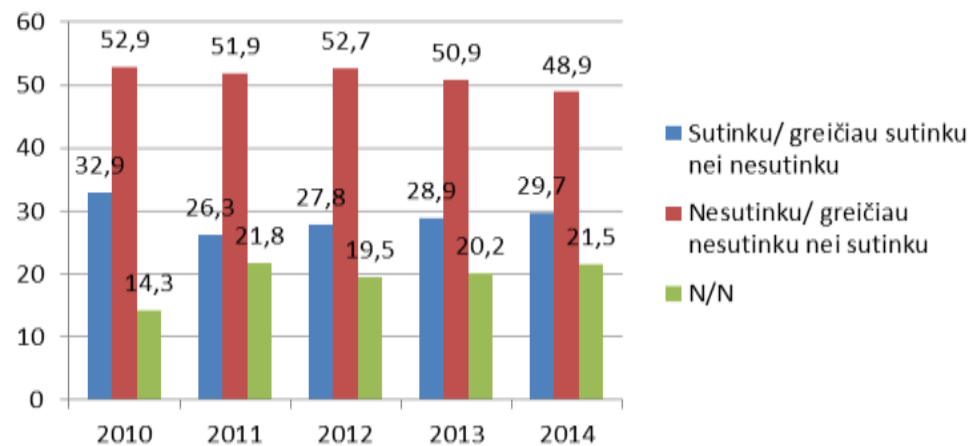
5.5 Į Lietuvą atvykstantys imigrantai gali sukelti socialinius neramumus. 2010-2014 m., proc.

5.6 Lietuvoje gyvenantys/ į Lietuvą atvykstantys imigrantai praturtina šalies kultūrinį gyvenimą. 2010-2014 m., proc.

5.7 Nenorėčiau, kad mano vaikai mokytųsi vienoje klasėje su imigrantų vaikais. 2010-2014 m., proc.

Gyventojų nuomonę apie imigrantams kylančius ypatingus sunkumus tam tikrose srityse galima būtų suskirstyti į tris dalis. Absoliuti dauguma respondentų mano, kad imigrantams kyla sunkumų dėl lietuvių kalbos nemokėjimo (87,2 proc.) ir kad dauguma jų susiduria su sunkumais ieškant darbo (82,4 proc.). Daugiau kaip du trečdaliai apklausos dalyvių buvo linkę sutikti, kad imigrantai susiduria su sunkumais vaikų švietimo srityje (68,6 proc.), neigiamomis nuostatomis (66,1 proc.) norėdami išsinuomoti būstą (64,6 proc.), taip pat gaunant sveikatos priežiūros ir socialines paslaugas (po 64,3 proc.). Santykinai mažesnė, tačiau vis tik gana didelė gyventojų dalis (44,3 proc.) teiginiui, kad imigrantai patiria smurtą (žr. 6 lentelę). Lyginant su 2013 m., gyventojų nuomonės, pirmųjų aptartų teiginių atžvilgiu, beveik nekito, tačiau manančių, kad imigrantai patiria smurtą 2014 m. sumažėjo daugiau nei 5 proc.

Pastebima, kad lyginant su praėjusių metų tyrimo rezultatais, mažėja pasisakančių už griežtesnes migracijos politikos priemones darbo migrantų atžvilgiu. 2014 m. daugiau nei 5 proc. sumažėjo sutinkančių, kad imigrantams būtų leidžiama atvykti į šalį tik tuo atveju, jei jiems Lietuvoje yra darbo (2014 m. – 71,3 proc., 2013 m. – 76,7 proc.) ir pritariančių, kad būtų griežtai ribojamas atvažiuojančių dirbti imigrantų skaičius (2014 m. – 61,1 proc., 2013 m. – 66,4 proc.). Taip pat nežymiai didesnė dalis gyventojų nepritartų, kad būtų draudžiama svetimšaliams atvykti dirbti (2014 m. – 64,9 proc., 2013 m. – 62,6 proc.). Respondentų, manančių, kad turėtų būti leidžiama atvažiuoti visiems žmonėms, kurie nori dirbti Lietuvoje, lyginant su 2013 m., nekito – šiam teiginiui tiek 2014 m., tiek 2013 m., pritarė trečdalis apklausos dalyvių. (žr. 7 lentelę).

Tyrime dalyvavusių gyventojų buvo klausiama, kokioms išvardintoms integracijos priemonėms, kurios būtų taikomos imigrantams, jie būtų linkę pritarti ar nepritarti. Gautus duomenis galima būtų suskirstyti į keturias grupes – daugiausiai, daugiau nei vidutiniškai, vidutiniškai ir mažiausiai pritarimo sulaukusias integracijos priemones. Daugiausiai apklausos dalyvių pažymėjo, kad jie pritartų vaikų švietimui (76,6 proc.) ir lietuvių kalbos kursų organizavimui (74,3 proc.). Šios integracijos priemonės tarp sulaukusių daugiausiai pritarimo buvo ir 2013 m. Tiesa, vaikų švietimui pritariančių sumažėjo daugiau nei 4 proc. (2013 m. – 81 proc.), o lietuvių kalbos kursų organizavimui – daugiau nei 5 proc. (2013 m. – 79,5 proc.). Tarp daugiausiai pritarimų sulaukusių priemonių taip pat patenka – pagalba tvarkant dokumentus (70,1 proc.), lyginant su 2013 m., šiai priemonei pritariančių gyventojų dalis nepakito (2013 m. – 70,8 proc.).

Beveik du trečdaliai respondentų buvo linkę pritarti kvalifikacijos tobulinimo kursų organizavimui (58,2 proc.) ir nemokamų teisinių konsultacijų organizavimui (57,2 proc.). Gyventojų sutinkančių su šių integracijos priemonių taikymu dalis žymiai nepakito, pirmajai minėtai priemonei 2013 m. pritarė 61,8 proc., o antrajai – 59,1 proc. gyventojų.

2014 m. beveik pusė apklausos dalyvių pritarė vienodų teisių Lietuvos piliečiams ir imigrantams, gaunant sveikatos priežiūros paslaugas, užtikrinimui (53,5 proc.) ir vienodų teisių Lietuvos piliečiams ir imigrantams užtikrinimui (48,1 proc.). Pirmajai integracijos priemonei, lyginant su 2013 m., pritariančių dalis sumažėjo

daugiau nei 4 proc. (2013 m. – 58 proc.), tuo tarpu Lietuvos piliečių ir imigrantų vienodų teisių užtikrinimui pritariančių gyventojų dalis beveik nepakito, 2013 m. su šios priemonės taikymu sutiko 50,3 proc. respondentų.

Mažiausiai pritarimo sulaukusios integracijos priemonės, kaip ir 2013 m., yra susijusios su socialinės paramos užtikrinimu ir socialinio būsto suteikimu. 2014 m. vienodų teisių Lietuvos piliečiams ir imigrantams, gaunant socialinę paramą, užtikrinimui pritarė 35,7 proc. (2013 m. – 37,8 proc.), o socialinio būsto suteikimui – 30 proc. (2013 m. – 31,9 proc.) respondentų. (žr. 8 lentelę).

Tyrimo rezultatai atskleidžia, kad gyventojai dažniausiai nėra matę, girdėję ar bendravę su į Lietuvą atvykstančiais ar Lietuvoje gyvenančiais trečiųjų šalių piliečiais, o apie juos dažniausiai sužino iš įvairių žiniasklaidos priemonių. Beveik du trečdaliai respondentų teigė, kad jie nematė, negirdėjo ir nebendravo su imigrantais, kurie į Lietuvą atvyko nelegaliai (62 proc.), kurie turi pabėgėlio statusą (59,2 proc.) ir kurie į Lietuvą atvyko pas šeimos narius (56,4 proc.). Beveik pusė apklausos dalyvių nėra susidūrę su imigrantais, kurie Lietuvoje dirba aukštos kvalifikacijos darbą (48,4 proc.) ir kurie dirba žemos kvalifikacijos darbą (48,3 proc.). Imigrantų, kurie turi Lietuvoje verslą, nėra matę, girdėję ar su jais bendravę 42,4 proc., o Lietuvoje studijuojančių trečiųjų šalių piliečių – 31, 8 proc. respondentų.

Imigrantų grupės, kurios respondentams yra labiausiai pažįstamos iš žiniasklaidos, yra imigrantai, turintys pabėgėlio statusą (36,4 proc.), imigrantai, kurie Lietuvoje turi verslą (33,3 proc.), nelegaliai į Lietuvą atvykę imigrantai (33 proc.) bei Lietuvoje studijuojantys imigrantai (30,8 proc.).

Apklausoje dalyvavę gyventojai teigė, kad daugiausiai jie asmeniškai pažįsta žemos kvalifikacijos darbus dirbančius imigrantus (6,7 proc.), Lietuvoje studijuojančius imigrantus (4,2 proc.) ir imigrantus, atvykusius pas šeimos narius (3,9 proc.). (žr. 9 lentelę).

Norint sužinoti Lietuvos gyventojų nuomonę apie šalyje gyvenančius imigrantus, apklausoje dalyvavusių gyventojų buvo prašoma įvertinti jų požiūrį išvardintų Lietuvoje gyvenančių asmenų grupių atžvilgiu. Tyrimo rezultatai rodo, kad palankiausiai yra vertinami asmenys, atvykę iš Vakarų Europos valstybių. Kaip ir 2013 m., teigiamą požiūrį šių asmenų atžvilgiu, išsakė 81 proc. apklausos dalyvių.

Daugiau nei du trečdaliai respondentų savo palankumą išsakė asmenims iš Rytų Europos (72,3 proc.), JAV ir Kanados (71,3 proc.), Ukrainos (70,1 proc.) ir Baltarusijos (68,4 proc.). Daugiau nei pusė gyventojų teigė, kad jų požiūris yra teigiamas asmenų iš Rusijos (54,1 proc.) ir Gruzijos (53,7 proc.) atžvilgiu. Jei kitų anksčiau minėtų grupių atžvilgiu teigiamai pasisakančių gyventojų dalis beveik nekito, tai palankiai atsiliepiantį apie asmenis iš Rusijos, lyginant su 2013 m., sumažėjo daugiau nei 15 proc.

Nepalankiausiai Lietuvos gyventojai vertina asmenis, atvykusius iš Sirijos, Libano, Afganistano bei Afrikos valstybių. Daugiau nei pusė respondentų pažymėjo, kad jų nuomonė šių asmenų atžvilgiu yra neigiama arba

labiau neigiama nei teigiama. Daugiau nepalankiai nei palankiai nusiteikusių gyventojų yra taip pat turkų ir kinų atžvilgiu. (žr. 10 lentelę).

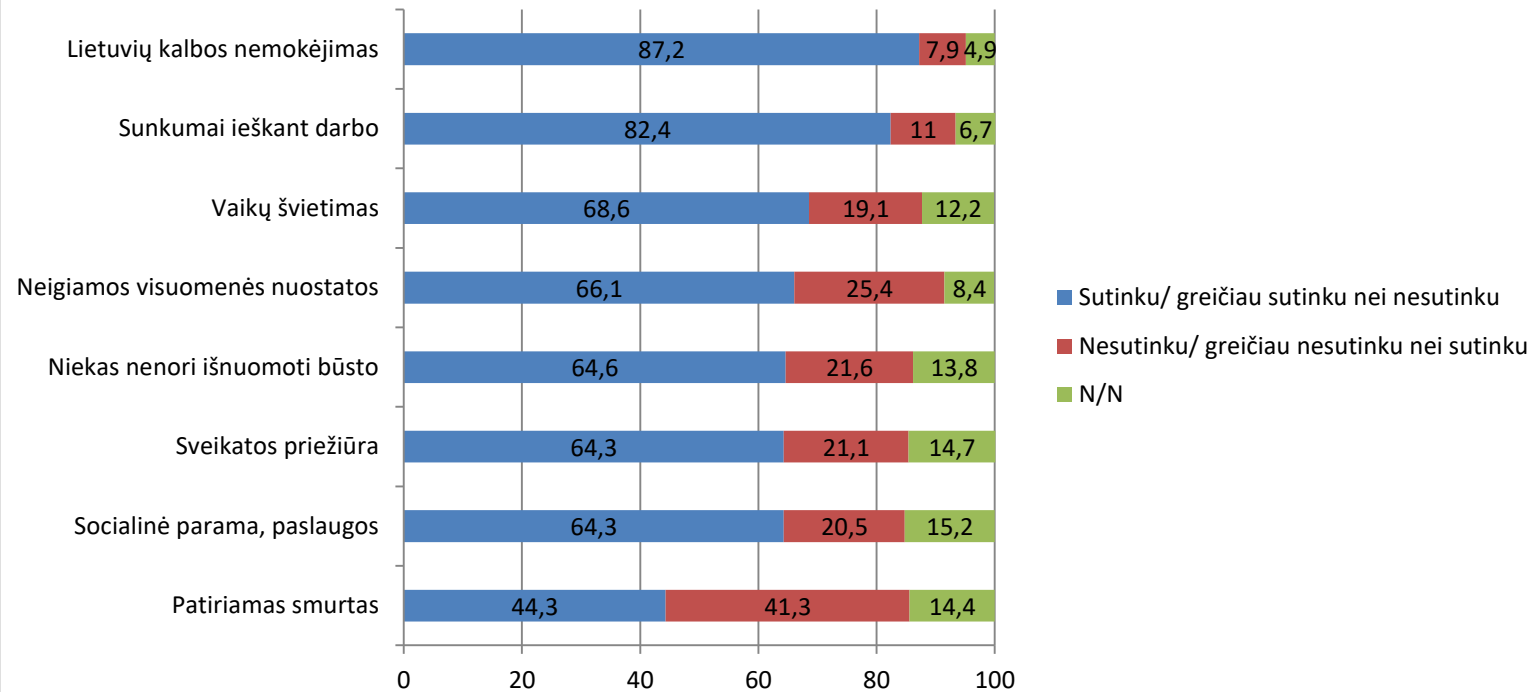
Lietuvos gyventojų taip pat buvo klausiama, ar jie pritartų ar nepritartų imigrantų, iš išvardintų šalių, atvykimui gyventi ir dirbti Lietuvoje. Pagal gautus apklausos duomenų rezultatus, šalis, iš kurių atvyksta imigrantai, galima būtų skirstyti į keturias grupes – nuo daugiausiai iki mažiausiai sulaukusių pritarimo. Pirmajai grupei galima priskirti daugiau nei dviejų trečdalių respondentų pritarimo sulaukusias Ukrainą (63,1 proc.) ir Baltarusiją (60,2 proc.). Reikėtų pažymėti, kad pritariančių imigrantų iš Baltarusijos atvykimui, lyginant su 2013 m., 2014 m. sumažėjo 7 proc., tuo tarpu ukrainiečių atžvilgiu nuomonė beveik nekito (2013 m. – 65,7 proc.).

Pusė apklausos dalyvių pažymėjo, kad jie pritartų imigrantų iš Moldovos (50,1 proc.) ir Rusijos (48,2 proc.) atvykimui gyventi ir dirbti šalyje. Jei požiūris imigrantų iš Moldovos atžvilgiu išlieka beveik nepakitęs (2013 m. atvykimui pritarė 52,6 proc.), tuomet imigrantų iš Rusijos atvykimui 2014 m. sumažėjo daugiau nei 16 proc. (2013 m. imigrantų iš Rusijos atvykimui pritarė 64,7 proc.).

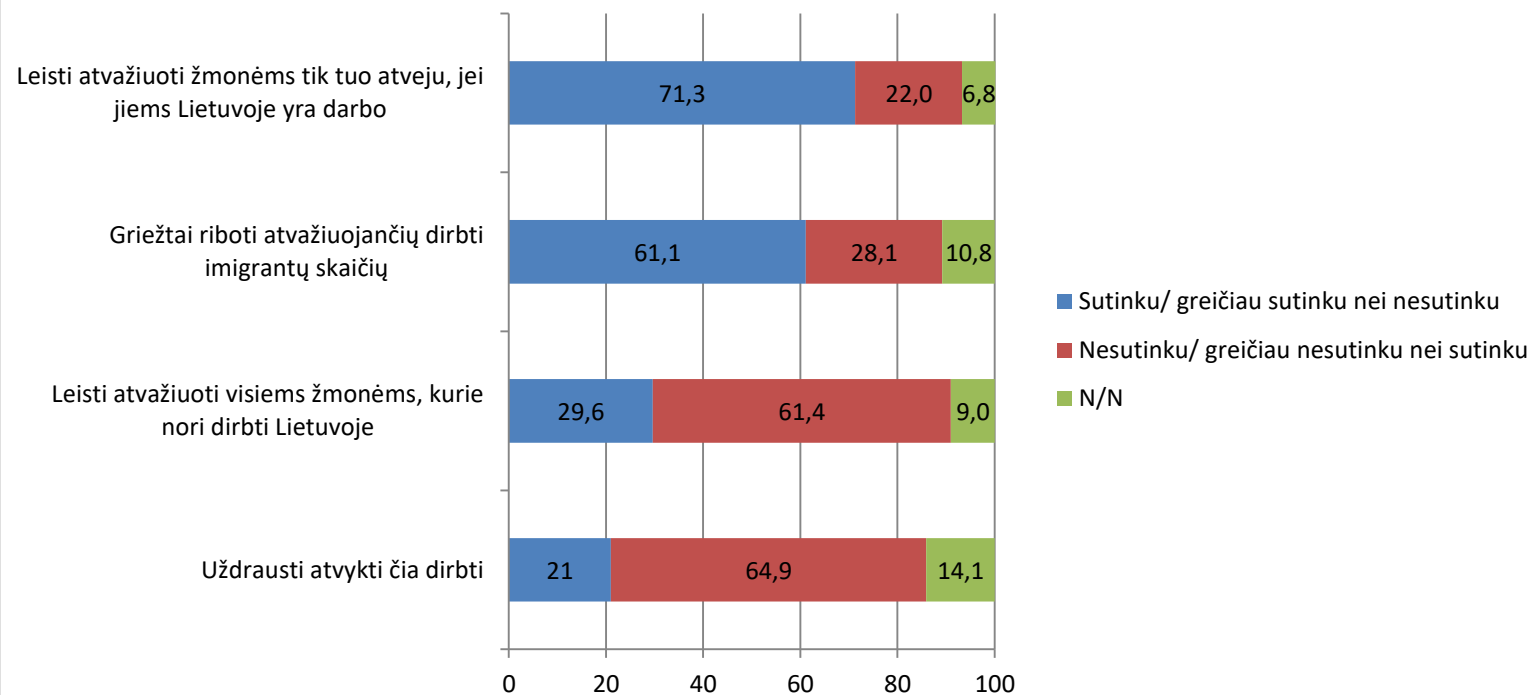
Daugiau nei trečdalis apklausos dalyvių yra linkę pritarti asmenų iš Pietų Kaukazo (38,9 proc.), Kazachstano (36,9 proc.), Kinijos (33,9 proc.) ir Turkijos (30,5 proc.) gyvenimui ir darbui šalyje. Tiesa, daugiau gyventojų pasisakė prieš šių asmenų atvykimą ir gyvenimą šalyje.

Tuo tarpu daugiausiai neigiamos respondentų nuomonės, kaip ir 2013 m., sulaukė asmenys, atvykstantys iš Afrikos šalių (62 proc.) ir Sirijos (57,1 proc.). (žr. 11 lentelę).

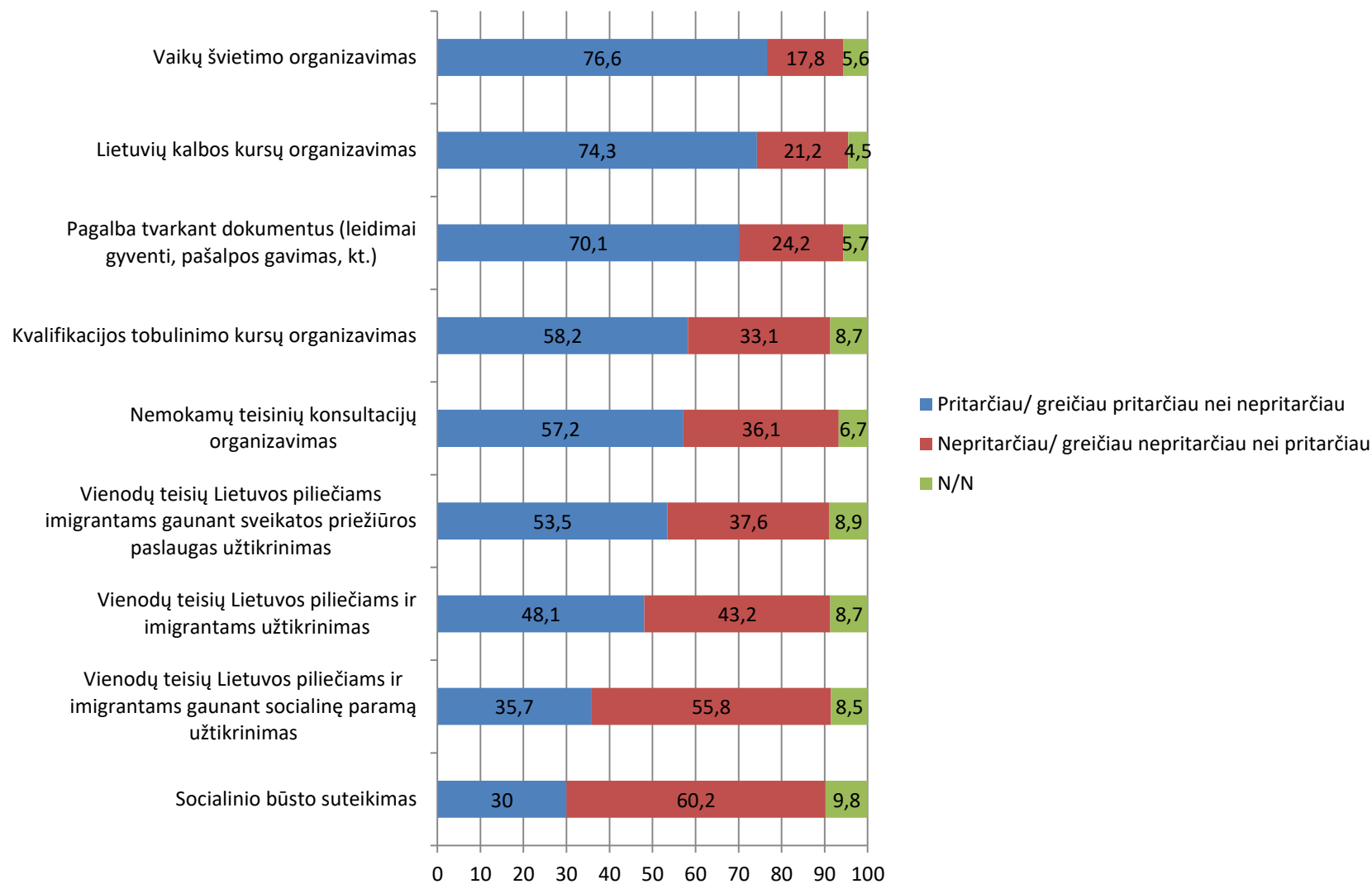
**6. Sutinkate ar nesutinkate, kad imigrantams kyla ypatingų sunkumų šiose srityse?
2014 m., proc.**

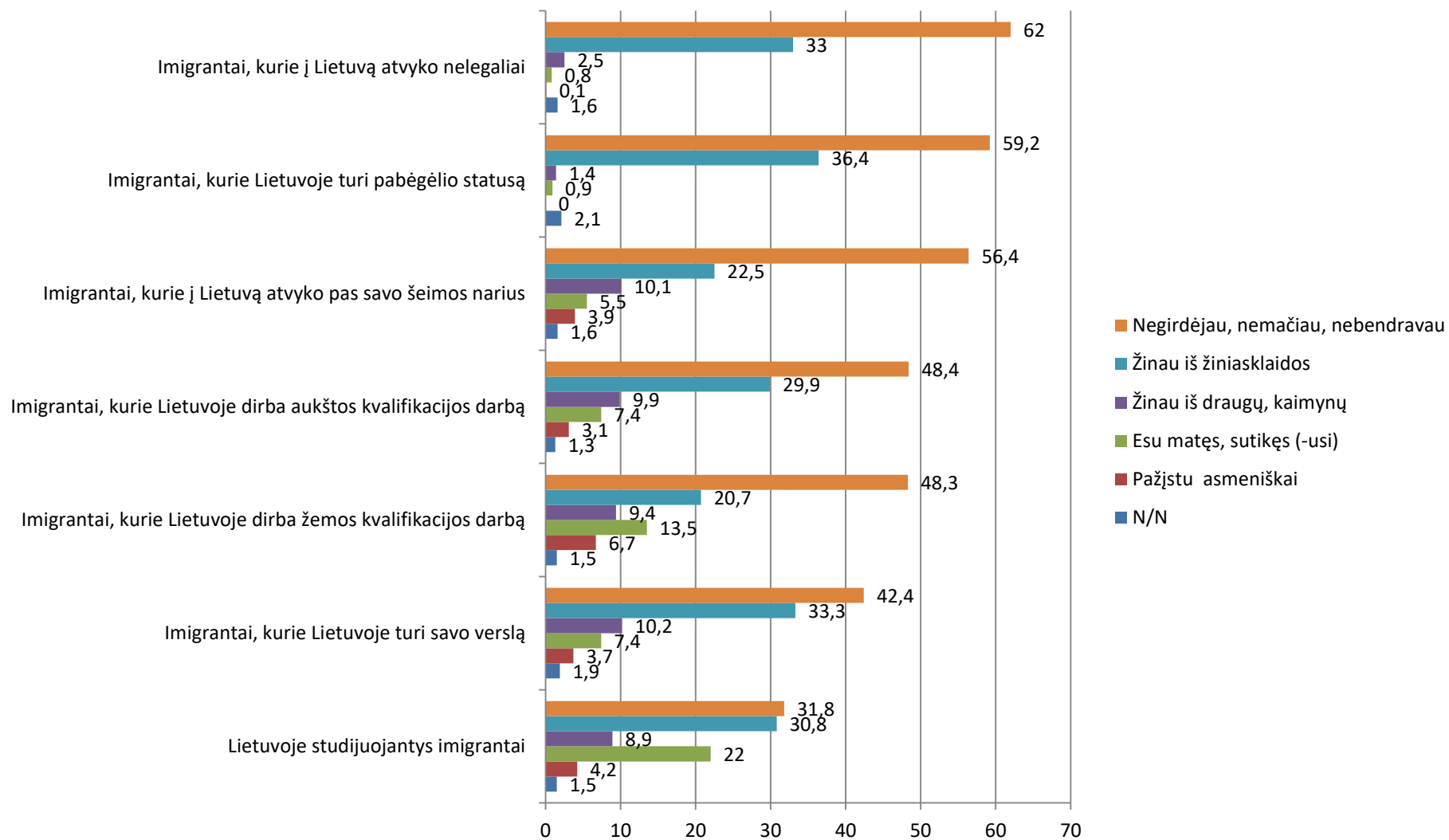
7. Kokius politinius sprendimus turėtų priimti Lietuvos vyriausybė dėl į Lietuvą atvykstančių dirbti imigrantų iš mažiau išsivysčiusių šalių? 2014 m., proc.

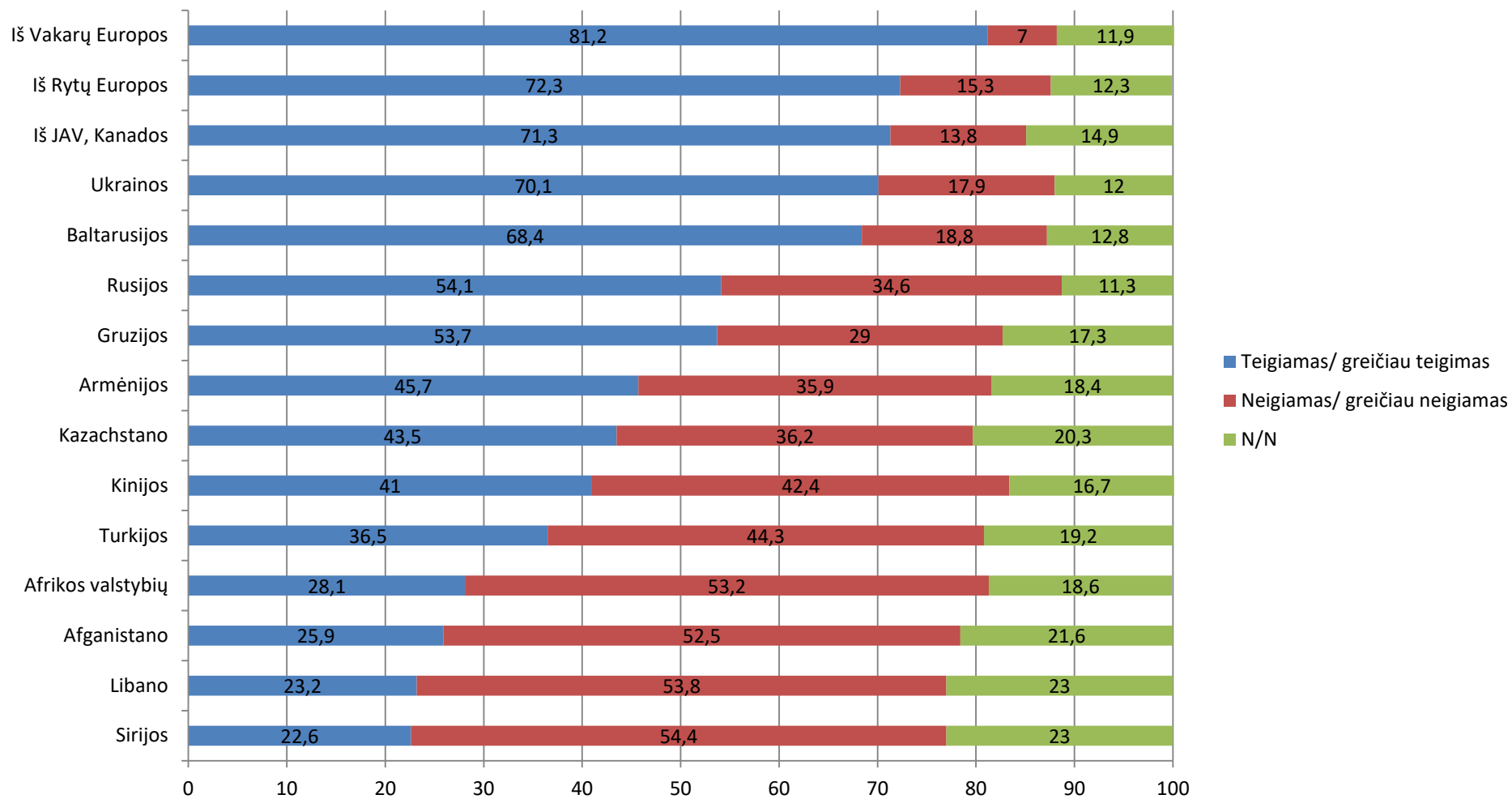
8. Ar pritartumėte, ar nepritartumėte integracijos priemonėms, kurios būtų taikomos Lietuvoje gyvenantiems ir į Lietuvą atvykstantiems imigrantams? 2014 m., proc.

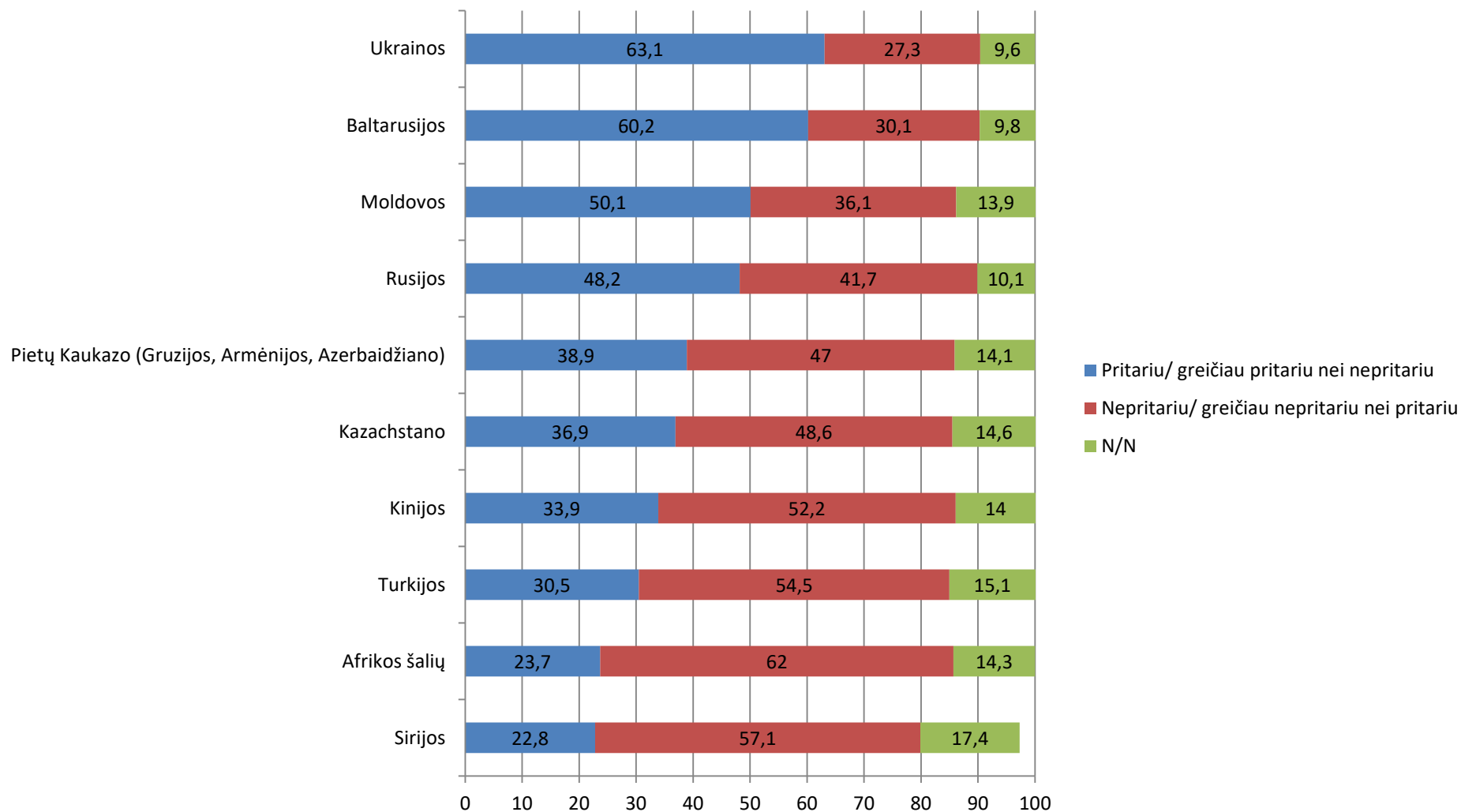
9. Ar per paskutinius 12 mėnesių Jums teko girdėti, matyti ar bendrauti su tokiais imigrantais iš kitų Europos Sąjungos šalių? 2014 m., proc.

**10. Koks Jūsų požiūris į Lietuvoje gyvenančius asmenis iš išvardintų regionų ir šalių?
2014 m., proc.**

11. Ar Jūs pritariate ar nepritariate, kad imigrantai į Lietuvą atvyktų gyventi ir dirbti iš išvardintų šalių? 2014 m., proc.

Išvados

Reprezentatyvios Lietuvos gyventojų nuostatų paklausos duomenų analizė rodo, kad socialinė distancija kaimynystės, būsto nuomos ir darbo vienoje darbovietėje atvejais didžiausia išlieka romų (čigonų), iš įkalinimo įstaigų išėjusių asmenų ir asmenų, turinčių psichinę negalią, atžvilgiu. Vis tik pastebima, kad lyginant su ankstesnių metų tyrimų duomenimis, socialinė distancija romų (čigonų) atžvilgiu mažėja. Kalbant apie projektui aktualias grupes – imigrantus iš trečiųjų šalių, tyrimas atskleidžia, kad socialinė distancija trečiųjų šalių piliečių atžvilgiu mažėja. Labiausiai respondentai nepritarė kinų, turkų ir lietuvių kalba nekalbančių asmenų kaimynystei, darbui vienoje darbovietėje ir būsto šiems asmenims nuomai.

Per pastaruosius penkerius metus, Lietuvos gyventojų nuomonė labiausiai pagerėjo apie asmenis su fizine negalia ir ukrainiečius, o pablogėjo – iš įkalinimo įstaigų išėjusių asmenų, čigonų (romų) ir psichikos negalią turinčių asmenų atžvilgiu.

Didžioji dalis respondentų nėra girdėję, matę ar bendravę su imigrantais, o dažniausiai apie šiuos asmenis sužino iš įvairių žiniasklaidos priemonių – TV, radijo, spaudos ar interneto. Nedidelė dalis Lietuvos gyventojų asmeniškai pažįsta imigrantus, dirbančius žemos kvalifikacijos darbą, atvykusius studijuoti ir imigrantus, atvykusius pas šeimos narius.

Pastebima, kad apklausoje dalyvavę Lietuvos gyventojai yra labiau pabrėžia neigiamą į Lietuvą atvykusių imigrantų įtaką visuomenei ir valstybei. Tiesa, nors kaip ir ankstesnių metų apklausose, 2014 m. daugiau gyventojų buvo linkę manyti, kad imigrantai yra išlaikomi mokesčių mokėtojų ir gali sukelti socialinius neramumus, padaugėjo pažymėjusių, kad imigrantai praturtina šalies kultūrinį gyvenimą, išaugo. Kaip ir 2013 m. beveik pusė apklausos dalyvių sutiko, kad valstybė turėtų skirti daugiau dėmesio imigrantų integracijai.

Pastebima, kad lyginant su praėjusių metų tyrimo rezultatais, mažėja pasisakančių už griežtesnes migracijos politikos priemones darbo migrantų atžvilgiu. 2014 m. sumažėjo pritariančių, kad imigrantams būtų leidžiama atvykti į šalį tik tuo atveju, jei jiems Lietuvoje yra darbo ir sutinkančių, kad būtų griežtai ribojamas atvažiuojančių dirbti imigrantų skaičius, taip pat draudimui imigrantams atvykti dirbti šalyje.

Kaip ir 2013 m., gyventojai dažniausiai įvardino, kad svarbiausios, sėkmingą imigrantų integraciją užtikrinančios, priemonės yra imigrantų vaikų švietimas, lietuvių kalbos kursų organizavimas bei pagalba tvarkant dokumentus. Mažiausiai pritariančių buvo Lietuvos piliečių ir imigrantų teisių, gaunant socialines paslaugas, suvienodinimui bei socialinio būsto imigrantams suteikimui.

Tyrimo rezultatai rodo, kad palankiausiai apklausos dalyviai vertina asmenis iš Vakarų Europos valstybių, kiek mažiau – asmenis iš Rytų Europos, JAV ir Kanados, taip pat Ukrainos ir Baltarusijos. Nepalankiausiai Lietuvos gyventojai vertina asmenis, atvykusius iš Sirijos, Libano, Afganistano bei Afrikos valstybių.

Lyginant 2014 m. apklausos rezultatus su 2013 m. tyrimo duomenimis, pastebima, kad labiausiai gyventojų nuomonė kito asmenų iš Rusijos atžvilgiu. Palankiai atsiliepančių apie šią asmenų grupę sumažėjo daugiau nei 15 proc.

Apklausos dalyviai yra labiausiai linkę pritarti imigrantų iš Ukrainos ir Baltarusijos atvykimui dirbti ir gyventi šalyje. Labiausiai gyventojai nepitaria asmenų iš Afrikos šalių ir Sirijos atvykimui. Lyginant su 2013 m. nuomonė šiuo klausimu labiausiai kito imigrantų iš Rusijos atžvilgiu. Jų atvykimui pritariančių skaičius 2014 m. sumažėjo daugiau nei 16 proc.

PENKTASIS TYRIMO ETAPAS: LIETUVOJE GYVENANČIŲ DARBO MIGRANTŲ GYVENIMO IR DARBO SĄLYGOS: EMPIRINIO TYRIMO REZULTATAI

Ketvirtojo tyrimo etapo tikslas – susisteminti, apibendrinti ir pateikti atliktų tyrimų duomenis ir juos parengti empirinių rodiklių sąvado sudarymui.

Tyrimo metu numatytą respondentų atrankos metodą per darbuotojus iš ne ES šalių įdarbinusias įmones teko koreguoti – nors visoms įmonėms buvo išsiųsti laišukai kviečiant bendradarbiauti vykdomoje apklausoje, geranoriškai bendradarbiauti sutiko tik pavienės įmonės. Dauguma įmonių į gautus laiškus visai neatsakė, o papildomai susisiekius telefonu griežtai atsisakė tarpininkauti susisiekiant su darbuotojais. Koreguojant respondentų atrankos metodą išlaikyti apklausos reprezentatyvumą buvo sunku – darbo migrantai Lietuvoje yra itin sunkiai pasiekiamą grupę (didžioji dalis – tolimųjų reisų vairuotojai, kurie šalyje būna tik trumpą laiką; dalis darbo migrantų apklausoje nesutiko dalyvauti baimindamiesi galimos darbdavio reakcijos, dalis – dėl kalbos barjero). Atsižvelgiant į iškilusias tyrimo organizavimo sunkumus, nuspręsta koreguoti atrankos metodą pasirenkant netikimybinės atrankos metodus – kvotinę ir sniego gniūžtės atranką. Kvotinė atranka buvo taikoma siekiant užtikrinti tinkamą respondentų atstovavimą pagal kilmės šalį, ūkio sektorių (šiek tiek sumažinant transporto sektoriuje darbuotojų dalį) ir lytį, o sniego gniūžtė – pasiekiant aukštos kvalifikacijos darbuotojus Lietuvoje (jų skaičius šalyje itin nedidelis).

Kadangi kiekybinės darbo migrantų apklausos įgyvendinimas vėlavo ir dėl iškilusių respondentų atrankos organizavimo sunkumų teko atsisakyti tikimybinės atrankos metodų, buvo būtina keisti tyrimo rezultatai analizės metodus. Vietoje paraiškoje numatytų statistinių analizės metodų (regresinės analizės, koreliacijos, ANOVA, Mann-Withney, Chi kvadrato metodų) šio tyrimo rezultatai buvo pristatyti naudojant aprašomosios statistikos metodus, leidžiančius laiku ir kokybiškai pateikti gautų duomenų analizę. Įvertinus iškilusias apklausos organizavimo sunkumus ir dėl to vėlavusias veiklas, nuspręsta šiame etape tyrimo rezultatus analizuoti naudojant aprašomosios statistikos metodus. Šie metodai leidžia greitai ir efektyviai pateikti atliktos apklausos rezultatus. Duomenų analizė naudojant statistinės analizės metodus bus atliekama vėliau, projekto vykdytojams naudojant atlikto tyrimo duomenis tolimesnėms mokslinėms publikacijoms, vykdamas vėlesnius tyrimus.

Siekiant ketvirtojo etapo tikslo buvo suformuluoti šie uždaviniai:

- Išanalizuoti gautus duomenis naudojant statistinės analizės programą SPSS.
- Pateikti apklausos duomenis naudojant aprašomosios statistikos metodus.
- Parengti darbo migrantų apklausos ataskaitą.
- Integruoti kokybinio ir kiekybinių tyrimų rezultatus rengiant bendrą rodiklių sąvadą.

Toliau ataskaitoje pateikiami svarbiausi darbo migrantų apklausos rezultatai.

Apklaustųjų socialinis demografinis paveikslas

Atlikus 321 Lietuvoje gyvenančių ir dirbančiųjų darbo migrantų iš trečiųjų šalių, nustatyta, kad į Lietuvą atvyksta daugiau vyrų (93,4 proc.; moterų 6,6 proc., žr. *Lentelė 1*). Apklausoje dalyvavusių respondentų amžiaus vidurkis yra 39,1 metai (jauniausiam atvykusiam 21 metai, vyriausiajam – 63 metai, *Lentelė 2*); 20,3 proc. sudaro 30–34 metų, 20,0 proc. sudaro 35–39 metų respondentų, mažiausiai yra 60–64 metų (1,9 proc.) ir 20–24 metų amžiaus (2,6 proc. respondentų). Daugumos respondentų išsilavinimas yra profesinis: 46,2 proc. baigė aukštesniąją ar profesinę mokyklą, 26,1 proc. vidurinę mokyklą. Apie penktadalis respondentų (19,7 proc.) turi aukštąjį išsilavinimą (*Lentelė 4*). Dauguma respondentų (61,3 proc.) Lietuvoje dirba pagal įgytą profesiją (nedirba 36,9 proc.) (*Lentelė 5*).

Dauguma apklausoje dalyvavusių darbo migrantų yra Ukrainos (46,5 proc.) ir Baltarusijos (28,4 proc.) piliečiai, kitų šalių – Rusijos 7,7 proc., Kinijos 3,3 proc. ir kitų šalių (*Lentelė 3*). Didžioji dalis respondentų atvyko po 2012 metų – 71,8 proc., šiek tiek mažesnė dalis (16,9 proc.) atvyko nuo 2008 iki 2011 metų ir mažiausia dalis į Lietuvą atvyko iki 2007 metų (11,4 proc.) (*Lentelė 6*).

Didžiosios dalies dalyvavusių apklausoje respondentų atvykimo į Lietuvą priežastis buvo darbas 92,7 proc., kitos priežastys: mokslas arba studijos 3,5 proc., pradėti verslą 1,9 proc., šeimos susijungimas 1,6 proc. (*Lentelė 7*). Šie migrantai atvyko į Lietuvą ne darbo tikslais, bet šiuo metu jų gyvenimo Lietuvoje pagrindas – darbas, su darbo leidimu Lietuvoje. Dauguma respondentų atvyko į Lietuvą į darbo sutartyje numatytą darbo vietą (90,2 proc.) ir tik maža dalis kaip aukštos profesinės kvalifikacijos darbuotojai (Mėlynosios kortelės sistema) – 3,3 proc., buvo komandiruoti iš kitos įmonės – 3 proc., kaip tyrėjas (dėstytojas) – 2,3 proc. ir į savanorišką veiklą – 1,3 proc. (*Lentelė 8*).

Pagal šeimyninę padėtį apklaustieji pasiskirstė labai netolygiai, daugiausia respondentų turi sutuoktinį (-ę), su kuriuo (-ia) kartu gyvena 49,2 proc., šiek tiek mažiau respondentų pažymėjo kad yra nevedę/netekėjusios, niekada negyveno su partneriu 16,8 proc., 10 proc. išsituokusių, 8,9 proc. nevedusių/netekėjusių, bet šiuo metu gyvena su savo partneriu (-e) ir mažiausiai respondentų turi partnerį (-ę), bet kartu negyvena (5,4 proc.), ir tik 0,3 proc. pažymėjo kad yra našlys(-ė) (*Lentelė 9*).

Pagal gyvenamąją vietą respondentų geografija yra pasiskirčiusi taip: Klaipėdoje gyvena daugiau nei pusė apklaustųjų (54,4 proc.), Vilniuje 26,4 proc., Kaune 11,2 proc., mažiausiai respondentų buvo iš Šiaulių (0,8 proc.) ir ir kitų miestų 7,2 proc. (*Lentelė 12*). Tarp kitų geografinių vietovių buvo pažymėti tokie miestai kaip: Radviliškis, Kretinga, Mažeikiai ir kiti. Tačiau tokią situaciją atspindi tik pastovią gyvenamąją vietą turinčių darbo migrantų situaciją. Tuo tarpu, kiti darbo migrantai, kurie dirba tolimųjų reisų vairuotojais dėl darbo specifikos negali nurodyti tiksliai gyvenamosios vietos geografiškai. Respondentai pažymėjo kad vidutiniškai šiuose miestuose gyvena apie 3,33 metus. Mažiau nei metus tame mieste gyvena 29,3 proc., 1 metus gyvena 21,2 proc., 2 metus 18,4 proc., 3 metus – 11,3 proc., 4 metus – 3,9 proc., ir likę gyvena 5 ir daugiau metų (*Lentelė 13*). Taip pat daugiau nei pusę respondentų gyvenamosios vietos nekeitė (58,6 proc.), 18 proc. keitė gyvenamąją vietą 1 kartą ir 13,3 proc. – 2 kartus, likę 11,1 proc. keitė 3 ir daugiau kartų (*Lentelė 14*).

Pagal gyvenamąjį būsto tipą respondentų atsakymai pasiskirstė taip: 34,9 proc. apklaustųjų darbo migrantų gyvena bute arba name, 25,6 proc. gyvena motelyje, 20,5 proc. vagonėlyje (vilkikas), 9,0 proc. atskirame kambaryje bute, 8 proc. – bendrabučio tipo kambaryje (*Lentelė 15*). Dauguma apklaustųjų pažymėjo kad jų būstas yra nuomojamas iš privačių savininkų (44,1 proc.), trečdalis – kad tai darbdavio nuosavybė (31,9 proc.), darbo migranto ar šeimos (sutuoktinio, partnerio) nuosavybė (16,4 proc.). Mažiausiai apklausoje dalyvavusių darbo migrantų gyvena būste, kuris yra tėvų nuosavybė arba kitų giminių nuosavybė (po 2,3 ir 2,4 proc.) arba yra nuomojamas iš savivaldybės (1 proc.) (*Lentelė 16*).

Atsakydami su kuo šiuo metu gyvena daugiausia respondentų atsakė, kad gyvena vieni (36,3 proc.), su bendradarbiais (27,7 proc.), partneriu arba sutuoktiniu gyvena 18,3 proc. (*Lentelė 17*). Vidutiniškai viename būste su apklaustaisiais darbo migrantais gyvena apie 2,6 žmogaus. Dauguma respondentų gyvena viename būste (įskaitant respondentą) po du asmenis (35,0 proc.), vieni gyvena 25,4 proc., 16,7 proc. gyvena po 3 ir likę 24 proc. gyvena viename buste su daugiau nei 4 asmenimis.

Įdarbinimo formos

Panašaus ir tokio pat darbo patirties prieš atvykstant į Lietuvą dirbti turėjo dauguma (78,6 proc.) apklaustųjų, tik penktadalis (20,8 proc.) neturėjo (*Lentelė 19*). Dauguma apklaustųjų darbo migrantų (94,9 proc.) (žr. *Lentelė 20*).

Atliktoje apklausoje 55 proc. respondentų nurodė dirbantys pagal terminuotas darbo sutartis, iš jų dauguma turėjo sutartis 1 metams (41 proc.) ir 2 metams (24 proc.) (*Lentelė 21* ir *Lentelė 22*). Dauguma (86,6 proc.) apklaustųjų darbo migrantų dirba privačiame sektoriuje, tik 7 proc. valstybiniame ir 5,0 proc. pelno nesiekiančiame sektoriuje, nevyriausybinėje organizacijoje (*Lentelė 23*). Daugiausia apklaustųjų darbo migrantų dirba Lietuvos kapitalo įmonėse (75,6 proc.), ir visai maža dalis užsienio kapitalo (8,5 proc.) ar bendro Lietuvos ir užsienio kapitalo įmonėse (7,5 proc.), apie dešimtadalis (8,5 proc.) negalėjo tiksliai pasakyti, kokios šalies kapitalo yra įmonė (*Lentelė 25*).

Įsidarbinimas

Į klausimą kaip surado dabartinę darbo vietą daugiausia respondentai atsakė (22,8 proc.) kad surado per draugus, pažįstamus, gyvenančius Lietuvoje ir (20,3 proc.) per draugus, pažįstamus, gyvenančius kitoje(se) šalyje(se). Mažesnę dalį apklaustųjų 15,5 proc. kreipėsi į darbdavį tiesiogiai arba susirado patys ir susirado darbą per įdarbinimo agentūrą (14,2 proc.). Tik 7,3 proc. nurodė, kad juos pakvietė darbdavys, 7,0 proc. susirado darbą per internetą, 6,0 proc. per darbo biržą. Mažiausiai apklaustųjų (4,1 proc.) nurodė, kad susirado darbą per skelbimus spaudoje (*Lentelė 26*). Tuo tarpu tik 8,8 proc. tyrime dalyvavusiųjų susidūrė su sunkumais įsidarbinant, o net 90,3 proc. jokių sunkumų nepatyrė. Tačiau keli respondentai prie atviro klausimo nurodė, kad kilo problemų dėl draudimų, dokumentų tvarkymu, taip pat strigo komunikacija su

įdarbinimo agentūrą dėl techninių kliūčių, kalbos barjero, kvalifikacijos dokumentų patvirtinimo ir kitų problemų (*Lentelė 27*).

Didžioji dalis apklaustųjų darbo migrantų atvykę į Lietuvą dirba pirmojoje įmonėje (74,0 proc.), tik 17,9 proc. dirba antroje ir trečioje ir ketvirtoje dirba 3,4 proc. ir 4,7 proc. atitinkamai apklaustųjų (*Lentelė 28*). Pagrindinės priežastys kurios lėmė paskutinį darbo vietos keitimą Lietuvoje – kitos darbo vietos radimas (30,6 proc.), po 8,1 proc. rado darbą pas tą patį darbdavį ir baigėsi jų darbo sutartis, 6,5 proc. apklaustųjų pakeitė darbą dėl gyvenamosios vietos keitimo, 5,6 proc. nurodė, kad darbas buvo netinkamas, 4,0 proc. nurodė, kad įvyko struktūriniai pasikeitimai organizacijoje, po 3,2 proc. nurodė, kad pradėjo mokytis ir pakeitė darbą dėl neigiamo darbdavio ar bendradarbių požiūrio (*Lentelė 29*). Kitą atsakymo variantą nurodė net 16,9 proc. apklaustųjų, kurie patikslino, kad pakeitė darbą dėl įmonės bankroto; vidinių nesklandumų, ekonominės krizės; taip pat darbo migranto pasikeitusios asmeninės situacijos. Tik 27,8 proc. prieš atvykstant į Lietuvą dirbo kitoje užsienio šalyje (ne Lietuvoje ir ne savo šalyje) ir 72,2 proc. nedirbo (*Lentelė 30*).

Siekiant įvertinti darbo migrantų nuomonę apie darbo sąlygas buvo prašoma atsakyti kiek svarbūs yra su darbu susiję aspektai. Geras darbo užmokestis yra labai svarbus 58,8 proc. ir svarbus 34,7 proc. apklaustųjų; sudarytos geros darbo sąlygos (darbo vieta, medžiagos, priemonės, įranga ir pan.) yra svarbios 47,8 proc. respondentų, labai svarbios – 37,7 proc. Įtraukimas bendradarbių į komandą yra svarbus 41,3 proc. respondentų. Galimybė dalyvauti mokymuose, tobulinti kvalifikaciją svarbi ir labai svarbi 36,9 proc. ir 25,2 proc. apklaustųjų, o 23,9 proc. nurodė šią galimybę kaip nesvarbia. Karjeros galimybės 11,4 proc. respondentų nurodė visai nesvarbi, 25,8 proc. nesvarbi, 29,9 proc. svarbi ir 23,8 proc. – labai svarbi. Panašus atsakymų pasiskirtymas klausime apie apgyvendinimą (14,1 proc. nurodė kad visai nesvarbus, 19,7 proc. – nesvarbus, 36,6 proc. – svarbus, ir tik 19,0 proc. nurodė kaip labai svarbu aspektą) (*Lentelė 31*).

Nustatant, kaip darbo migrantai vertina savo įgūdžius 40,6 proc., kaip atsakymo variantą nurodė „Mano dabartiniai įgūdžiai visiškai pakankami mano darbui“ ir 39,3 proc. pasirinko „Mano turimi įgūdžiai leistų man atlikti gerokai sudėtingesnes užduotis“, ir tik 14,4 proc. nurodė, kad jiems reikia toliau mokytis, kad galėčiau geriau atlikti savo darbą. Nedidelė dalis (5,7 proc.) negalėjo atsakyti į šį klausimą (*Lentelė 32*).

Lietuvoje galiojančius kvalifikaciją patvirtinančius dokumentus turi 74,5 proc. apklaustųjų, neturi – 15,9 proc. respondentų. Apie dešimtadalis (9,1 proc.) nurodė, kad tokie dokumentai nereikalingi (*Lentelė 33*).

Darbo sąlygas

Vidutiniškai per savaitę savo pagrindiniame darbe dirba mažiau nei 40 val. – 9,5 proc. apklaustųjų darbo migrantų, nuo 40 iki 50 val. – 51,9 proc., daugiau nei 50 val. dirba 20,3 proc. ir 18,0 negali tiksliai pasakyti arba nežino (**Error! Reference source not found.**). 26,6 proc. respondentų norėtų dirbti mažiau nei 40

val. per savaitę, nuo 40 iki 50 val. – 12,9 proc., daugiau nei 50 val. norėtų dirbti 24,9 proc. ir tiek pat valandų 26,9 proc. (nežino 6,3 proc.) (*Lentelė 35*). Daugiausia respondentų 51,7 proc. dirba 5 darbo dienas per savaitę savo pagrindiniame apmokamame darbe, 19,6 proc. daugiau nei 5 dienas (*Lentelė 36*), negali nurodyti 24,2 proc. ir 4,3 proc. dirba nuo 1 iki 4 dienų per savaitę. Tik 2,7 proc. visų apklaustųjų turi kitą apmokamą pastovų darbą ir 3,0 proc. turi kitą apmokamą atsitiktinį darbą (92,7 proc. neturi kito apmokamo darbo) (*Lentelė 37*). Kitame darbe dirbe respondentai nurodė, kad dirba iki 30 val. per savaitę.

Gana didelė apklaustų darbo migrantų dalis nurodė dirbantys šeštadieniais ir sekmadieniais – kad niekada nedirba sekmadieniais nurodė 48,4 proc. respondentų, šeštadieniais – 32,8 proc. (žr. *Lentelė 38 ir Lentelė 39*). Daugiau nei 40 val. per savaitę nurodė dirbantys 72 proc. apklaustų darbo migrantų, dar 18 proc. tikslaus darbo valandų skaičiaus negalėjo nurodyti.² Išsamūs respondentų atsakymų apie darbo laiko grafiką pasiskirstymai žr. *Lentelė 40, Lentelė 41 ir Lentelė 42*.

Darbo sąlygos ir saugumas

Kaip pagrindinę darbo vietą didžioji dalis respondentų nurodė, kad yra automobyje ar kitoje transporto priemonėje (57,5 proc.), tokia situacija susidarė, kadangi labai didelė dalis apklaustųjų yra tolimųjų reisų vairuotojai ir kitos panašios profesijos. 33,9 proc. nurodė kad pagrindinė darbo vieta yra darbdavio/respondento asmeninėse patalpose (biure, gamykloje, parduotuvėje, mokykloje ir t.t.), kliento patalpose 3,5 proc. ir ne patalpose 1,6 proc. Labai maža dalis 1,3 proc. nurodė kad dirba savo namuose (*Lentelė 43*). Tuo tarpu, tik mažai daliai respondentų per paskutinius 3 mėnesius, teko dirbti kitoje nei prieš tai nurodytoje darbo vietoje (*Lentelė 44*).

Daugiau nei pusė (59,3 proc.) respondentų nurodė, kad jų darbe visada būtina dėvėti asmens saugos įrangą ir kiek daugiau nei trečdalis (37,2 proc.) – kad nereikia (*Lentelė 45*). Maždaug ketvirtadalis respondentų (26,8 proc.), kuriems būtina dėvėti asmens saugos įrangą, nurodė, kad ne visuomet laikosi šio reikalavimo (*Lentelė 46*). Dauguma respondentų (86,8 proc.) nurodė esantys labai gerai informuoti ir gerai informuoti apie pavojų sveikatai ir saugai, susijusį su darbo atlikimu (*Lentelė 47*). Du penktadaliai respondentų (41,5 proc.) nurodė, kad jų darbas daro neigiamą poveikį sveikatai (*Lentelė 48*).

Paklausti apie savo sveikatos būseną, dauguma apklaustų darbo migrantų nurodė vertinantys savo sveikatą kaip gerą (57,9 proc.) ir labai gerą (20,6 proc.) (*Lentelė 49*). Per paskutinius 12 mėnesių sirgdami dirbo apie penktadalis respondentų (19,3 proc.) (*Lentelė 50*).

Apklauskos metu buvo užduodami klausimai apie psichologinę atmosferą darbe. Darbo migrantų grupėje 17,6 proc. respondentų nurodė, kad per praėjusį mėnesį atliekant savo darbą teko patirti užgauliojimus žodžiu, 4,5 proc. – nepageidaujamą seksualinį dėmesį, 7,1 proc. – grasinimus ir žeminančią elgesį (*Lentelė 51*). Per

---

² Tikslų darbo valandų skaičių per savaitę interviu metu sunkiau buvo nurodyti tarptautinio krovinijų vežimo transporto priemonės vairuotojams.

praėjusius 12 mėnesių atliekant savo darbą respondentams teko patirti fizinį smurtą 5,1 proc., priekabiavimus/ižeidinėjimus (4,5 proc.) ir lytinį priekabiavimą (4,5 proc.) (*Lentelė 52*).

Dabartiniu darbu Lietuvoje yra patenkinti 57,2 proc. (*Lentelė 54*); iš dalies patenkinti 32,9 proc., likę 9,9 proc. nėra patenkinti dabartiniu darbu Lietuvoje. Pagrindinės nepasitenkinimo esamu darbu priežastys yra: per mažas darbo užmokestis – 40 proc., darbas nėra norimas – 25 proc., savo įgūdžių ar patirties neišnaudojimas 15,7 proc., nori dirbti daugiau valandų – 5,7 proc., nori dirbti skirtingomis valandomis, bet ne daugiau valandų 3,6 proc. Nedidelė dalis respondentų nurodė, kad darbe patiria diskriminaciją arba yra nepatenkinti dabartiniu darbu dėl kitų priežasčių (atitinkamai – 2,6 proc. ir 7,1 proc.) (*Lentelė 55*).

Apklaustų darbo migrantų atsakymai apie įvairius darbo aspektus (pvz., pasitenkinimą gaunamu atlyginimu, darbo motyvacija, psichologinė gerovė darbe ir kiti) pristatomi *Lentelė 53*.

Atlyginimas

Didžiausia respondentų grupė (55,8 proc.) nurodė, kad jų atlyginimas svyruoja nuo 1,731 iki 4,320 litų per mėnesį. Nuo 1,040 iki 1,730 litų per mėnesį nurodė gaunantys apie penktadalis (20,4 proc.) respondentų. Išsamus atlyginimų pasiskirstymas pristatomas *Lentelė 56*. Vis tik, svarbu atkreipti dėmesį, kad atliktos apklausos duomenys apie darbo migrantų atlyginimą Lietuvos darbo rinkoje negali būti laikomi visiškai patikimais – duomenų apie savo atlyginimo dydį nepateikė 25 proc. respondentų, tolimųjų reisų vairuotojai dažnai negalėjo atskirti atlyginimo ir komandiruoju pinigų, dalis respondentų minėjo, jog gaunamas atlyginimas kas mėnesį skiriasi ir tikslios sumos įvardinti negalėjo. Gautus duomenis reikėtų patikrinti naudojantis valstybiniais duomenų registrais (Sodra, VMI ar kt.)

Dauguma apklaustųjų (81,1 proc.) nurodė, kad darbo užmokestį gauna pavedimu į banko sąskaitą, 15,5 proc. respondentų nurodė gaunantys grynais pinigais (*Lentelė 57*). Kiek mažiau nei trečdalis (28 proc.) respondentų nurodė, kad jų atlyginimas kartais vėluoja, 5 proc. respondentų – kad atlyginimas vėluoja dažnai (*Lentelė 58*).

Socialinė parama, socialinės paslaugos

Atliktos apklausos duomenimis, iškilus problemoms, darbo migrantai yra linkę patys spręsti įvairius klausimus arba ieškoti pagalbos pas specialistus – maždaug 40 proc. respondentų kalbėdami apie įvairias galimas problemas (įsidarbinimo, sveikatos paslaugų gavimo, kvalifikacijos pripažinimo, darbo ginčų su darbdaviu, finansines problemas, gyvenamojo būsto paieškas ir kt.) nurodė, kad viską spręstų patys arba kreiptųsi į specialias įstaigas. Svarbiausia socialinių ryšių grupė – tačiau tik tarp dalies darbo migrantų – yra Lietuvoje gyvenantys draugai (tiek Lietuvos piliečiai, tiek užsieniečiai). Į juos pagalbos skirtingais klausimais kreiptųsi apie nuo penktadalio iki trečdaliao (16–35 proc.) respondentų. Itin silpni pagalbos ryšiai

sprendžiant išskylančias problemas nurodyti su šeimos nariais – į juos kreiptųsi tik pavieniai respondentai (*Lentelė 62*).

Tik nedidelė dalis (15 proc.) darbo migrantų nurodė, kad žino apie jų įmonėje veikiančią profesinę sąjungą ir tokia pat dalis nurodė, kad dalyvauja jos veikloje (*Lentelė 60*). Apklauskos duomenys rodo, kad nemaža dalis apklaustų darbo migrantų nežino apie jiems priklausančias socialines garantijas darbe ir retai jomis naudojasi. Kasmetinėmis minimaliomis 28 kalendorinių dienų atostogomis nurodė besinaudoją tik apie trečdalis respondentų (30 proc.), atlyginimo kompensacija ligos atveju – tik 28 proc. apklaustųjų. Dar rečiau yra naudojamos tėvystės ir vaiko priežiūros atostogomis – tik apie penktadalis (18–20 proc.) teigė, kad naudojasi, daugiau kaip pusė (53–56 proc.) nežinojo, ar tokios garantijos jiems priklausytų. Didelė dalis darbo migrantų nurodė, kad jie nežino apie viršvalandžių ir darbo savaitgaliais apmokėjimo tvarką (40 proc.), trečdalis respondentų (32 proc.) nežinojo, ar jiems tokios socialinės garantijos priklausytų (*Lentelė 603*).

Vertinant ar teko susidurti su neigiamą nuostata tam tikrose situacijose apklaustieji nurodė, kad darbe apie ketvirtadalis (26,5 proc.) yra patyrę neigiamą žmonių reakciją. Ieškant darbo neigiamą reakciją patyrė 14,1 proc. respondentų, ieškant būsto – 20,3 proc., iš kaimynų – 16,7 proc. respondentų yra patyrę neigiamą reakciją (*Lentelė 63*). Didžioji dalis respondentų (94 proc.) nurodė, kad nevengia tam tikrų vietų, pvz., parduotuvių ar kavinių baimindamiesi, kad su jais gali būti blogai elgiamasi dėl to, kad jie yra imigrantai (*Lentelė 64*).

Atliktos apklauskos duomenimis dauguma darbo migrantų yra patenkinti įvairiais gyvenimo aspektais Lietuvoje: aplinka ir klimatu (64 proc.), čia gyvenančiais žmonėmis (62 proc.), saugumu nuo nusikaltimų, smurto (61 proc.), būstu (54 proc.), paslaugų kokybe (56 proc.), santykiais tarp skirtingų etninių grupių (52 proc.). Apie penktadalis respondentų tvirtesnės nuomonės šiais gyvenimo Lietuvoje aspektais neturėjo („nei patenkintas, nei nepatenkintas“). Pagrindinis trūkumas, kurį respondentai įvardino kalbėdami apie gyvenimą Lietuvoje – tai atstumas tarp šeimos (kilmės šalies), dėl šio aspekto gyvenimu Lietuvoje buvo nepatenkinti 48 proc. apklausoje dalyvavusių darbo migrantų. Kiek daugiau nei dešimtadalis respondentų nurodė, kad nėra patenkinti darbo sąlygomis ir būstu Lietuvoje (atitinkamai 12 ir 14 proc.)

Paklausti, ar rekomenduotų kitiems užsieniečiams atvykti į Lietuvą gyventi ir dirbti, 69 proc. respondentų atsakė, kad tikrai ar iš dalies rekomenduotų, penktadalis (22 proc.) negalėjo atsakyti į šį klausimą, tik dešimtadalis (10 proc.) teigė, kad greičiausiai arba tikrai nerekomenduotų atvykti (*Lentelė 67*).

Išvados

Darbo jėgos imigracijos struktūros analizė atskleidė, kad Lietuvoje dirbantys darbo migrantai – tai dažniausiai vyrai, kvalifikuoti darbuotojai, turintys darbo patirtį ir samdomi darbui pagal trūkstamą profesijų sąrašą į konkrečias darbo vietas. Daugiausia darbo migrantų yra įdarbinama paslaugų

sektoriuje, tolimųjų reisų vairuotojais. Nors didelė dalis jų dirba kvalifikaciją atitinkantį darbą, darbo migrantai dažniau nei vietos darbuotojai dirba žemesnės kvalifikacijos darbą nei leistų jų įgytas išsilavinimas, o tai liudija apie darbo migrantų turimų įgūdžių praradimą (angl. *deskilling*).

Įdarbinimo formų analizė atskleidė, kad dauguma darbo migrantų turi terminuotas darbo sutartis, kurių trukmė – nuo 1 iki 2 metų. Darbo migrantų galimybės pasilikti šalyje ilgesnį laiką yra ribotos, kadangi nutraukus darbo sutartį migrantas privalo išvykti iš šalies. Savarankiška darbo paieška nedarbo laikotarpiu darbo migrantams šalyje nėra leidžiama. Galimybė įgyti nuolatinį leidimą gyventi darbo migrantams yra labai ribota net ir tuo atveju, kai konkrečios kvalifikacijos darbuotojų poreikis Lietuvoje yra ne laikinas, o nuolatinis. Esamas teisinis darbo migranto statuso šalyje reguliavimas sudaro galimybes darbdaviams piktnaudžiauti darbuotojo statusu ir, net ir esant nuolatiniam darbuotojų trūkumui, remtis tik apykaitine migracija, nesuteikiant darbo migrantams ilgalaikio gyvenimo perspektyvos šalyje.

Darbo krūvio analizė parodė, kad darbo migrantai Lietuvoje dirba ilgesnes darbo valandas nei vietos darbo jėga. Duomenys taip pat rodo, kad didesnė darbo migrantų dalis yra nepatenkinti esamu darbo valandų skaičiumi (dalis norėtų dirbti daugiau valandų, dalis – mažiau nei šiuo metu dirba). Galima daryti prielaidą, kad darbo migrantų galimybės derėtis su darbdaviu dėl abipusiai priimtino darbo krūvio nėra pakankamos, o į darbuotojų pageidavimus atsižvelgiama retai.

Darbo sąlygų ir saugos analizė parodė, kad darbo migrantai kiek dažniau negu Lietuvos piliečiai darbe patiria užgauliojimus žodžiu ir fizinį smurtą – šiuos skirtumus galėjo lemti tiek darbi jėgos migracijos struktūra (vyrų grupė), tiek sektoriaus, kuriame dažniausiai yra įdarbinami darbo migrantai, specifika. Be to, beveik pusė respondentų teigė, kad darbas daro neigiamą poveikį jų sveikatai

Didesnė dalis (57 proc.) darbo migrantų nurodė, kad yra patenkinti savo dabartine darbo vieta Lietuvoje, tačiau pasitenkinimo darbu rodikliai yra žemesni nei vietos darbo jėgos. Pagrindinė nepasitenkinimo darbo vieta priežastis – per mažas darbo užmokestis. Darbdaviai, norėdami efektyviai konkuruoti su kaimyninėmis valstybėmis dėl kvalifikuotos darbo jėgos turėtų įvertinti savo galimybes ne tik pritraukti, bet ir išlaikyti darbuotojus darbo vietose. Nors darbo migrantų iš ne ES šalių mobilumas Lietuvos darbo rinkoje yra mažesnis nei vietos darbo jėgos, apklausti darbo migrantai optimistiškiau vertino savo galimybes susirasti naują darbo vietą su panašiu darbo užmokesčiu nei vietos darbuotojai.

Tyrimo duomenys didžiąja dalimi atspindi oficialią darbo migracijos statistiką ir rodo, jog dauguma darbo migrantų atvyksta dirbti kvalifikuotą darbą Lietuvoje, už kurį paprastai mokamas vidutinis ar didesnis nei vidutinis darbo užmokestis šalyje. Svarbu pastebėti, kad nemaža dalis apklaustų respondentų nenorėjo nurodyti atlyginimo dydžio arba negalėjo nurodyti tikslios sumos, o tarp tame pačiame (transporto) sektoriuje dirbančių darbuotojų stebimi ryškūs atlyginimų dydžio skirtumai, todėl apklausos duomenys šiuo klausimu turėtų būti vertinami atsargiai ir, jei įmanoma, papildomi oficialiąja statistika.

Apklausa atskleidė ribotus darbo migrantų socialinius ryšius su priimančia visuomene Lietuvoje. Dauguma darbo migrantų nurodė, kad iškilusias problemas būtų linkę spręsti patys, kreipdamiesi tiesiogiai į atsakingas institucijas ir neprašydami pagalbos iš darbdavio, bendradarbių ir/ ar draugų bei šeimos narių. Nors tai atspindi darbo migrantų savarankiškumą, vis tik, sudėtingose/ konfliktinėse situacijose galimybė remtis turimais socialiniais ryšiais yra itin svarbi ieškant geriausio sprendimo ir/ ar apginant savo pažeistas teises. Dėl ribotų šeimos susijungimo galimybių ir sektorinės koncentracijos, darbo migrantai nėra išvystę tiek išorinių socialinių ryšių su priimančia visuomene ir jos institucijomis. Be to, dėl darbo specifikos (darbo laiko ir poūdžio) darbo migrantai neturi ryšių su migrantų integracijos srityje dirbančiomis nevyriausybinėmis organizacijomis ir darbo teisę ginančiomis profesinėmis sąjungomis. Tai rodo, kad išnaudojimo atvejais darbo migrantai turi ribotas atstovavimo/pagalbos galimybes.

Duomenys apie darbo migrantų gyvenimo sąlygas rodo, kad aukštos kvalifikacijos migrantai dėl gaunamo didesnio atlyginimo turi galimybę susikurti kokybiškas gyvenimo sąlygas, tuo tarpu vidutinės kvalifikacijos darbo migrantų gyvenimo sąlygos dažnai priklauso nuo darbdavio. Didelė dalis darbo migrantų Lietuvoje nurodė gyvenantys laikino tipo būstuose (vagonėliuose/ mašinos kabinuose, bendrabučio, viešbučio/ motelio kambariuose), kartu su bendradarbiais ar bendranuomininkais

Apibendrinant tyrimo apie darbo migrantų gyvenimo ir darbo sąlygas Lietuvoje, tikslinga atkreipti dėmesį į kelis svarbiausius tyrimo metu išryškėjusius aspektus – darbo migracijos srautai Lietuvoje yra itin maskulinizuoti ir koncentruojasi tik keliuose ūkio sektoriuose, darbo migrantų padėtis Lietuvos darbo rinkoje yra *pusiau saugi* dėl terminuotų darbo sutarčių ir teisinio migranto statuso šalyje priklausomybės nuo darbdavio (tęsimų ar netęsimų darbo santykių), o darbo migrantų pažeidžiamumo riziką darbo rinkoje stiprina neišplėtoti socialiniai ryšiai Lietuvoje bei ribotos žinios apie darbuotojams priklausančias socialines garantijas. Nesant ilgalaikio gyvenimo šalyje

perspektyvų, darbo migrantams dalis socialinių paslaugų (pvz., lietuvių kalbos mokymas ar dalyvavimas švietimo sistemoje) nėra aktualios, tačiau teisinių paslaugų (pvz., padedant sutvarkyti dokumentus darbo (gyvenimo) leidimui) svarbą nurodė daugiau kaip trečdalis respondentų. Siekiant didinti tikslinių paslaugų prieinamumą darbo migrantams, reikėtų stiprinti profesinių sąjungų teikiamų socialinių paslaugų darbuotojams infrastruktūrą, skatinti bendradarbiavimą tarp migrantams paslaugas teikiančių centrų ir profesinių sąjungų.

Priedai

Lentelė 1 D1 Lytis		
	N	Proc.
Vyras	297	93,4
Moteris	21	6,6
Viso	318	100
Missing	3	0,9

Lentelė 2 D2 Amžius		
	N	Proc.
20-24	8	2,6
25-29	41	13,2
30-34	63	20,3
35-39	62	20,0
40-44	44	14,2
45-49	34	11,0
50-54	30	9,7
55-59	22	7,1
60-64	6	1,9
Viso	310	100
Missing	11	3,4

Lentelė 3 D3 Pilietybė		
	N	Proc.
JAV	4	1,5
Azerbaidžanas	1	0,4
Baltarusija	77	28,4
Brazilija	1	0,4
Egiptas	1	0,4
Ekvadoras	1	0,4
Filipinai	4	1,5
Gruzija	1	0,4
Indija	3	1,1
Izraelis	2	0,7
Kambodža	2	0,7
Kazachstanas	2	0,7
Kinija	9	3,3
Meksika	4	1,5
Moldova	6	2,2
Rusija	21	7,7
Serbija	1	0,4
Sirija	2	0,7

Tadžikistanas	1	0,4
Ukraina	126	46,5
Uzbekija	2	0,7
Viso	271	100
Missing	50	15,6

Lentelė 4 D4 Išsilavinimas		
	N	Proc.
Nebaigtas vidurinis	19	6,1
Vidurinė mokykla	82	26,1
Aukštesnioji, profesinė mokykla	145	46,2
Aukštoji mokykla	62	19,7
Kita (nenurodė)	6	1,9
Viso	314	100
Missing	7	2,2

Lentelė 5 D5. Ar dirbama pagal turimą profesiją		
	N	Proc.
Ne	115	36,9
Taip	191	61,2
Kita ³	6	1,9
Viso	312	100,0
Missing	9	2,8

Lentelė 6 D6 Nuo kada gyvenama Lietuvoje (metai)		
	N	Proc.
Iki 2007 m.	35	11,7
2008–2011 m.	52	16,9
Po 2012 m.	221	71,4
Viso	308	100,0
Missing	13	4,0

Lentelė 7 D7. Pagrindinė priežastis atvykti gyventi ar dirbti į Lietuvą		
	N	Proc.
Darbas	293	92,7
Pradėti verslą	6	1,9
Mokslas, studijos	11	3,5
Šeimos nariai (atvykę dirbti) ar giminės	5	1,6
Kita (nenurodyta)	1	,3
Viso	316	100
Missing	5	1,6

Lentelė 8 D8. Atvykimo patikslintas pagrindas		
	N	Proc.
Su darbo sutartimi, numatyta darbo vieta	275	90,2

³ 50/50; atlieka praktiką Antakalnio ligoninėje; neoficialus diplomas

Kaip aukštos profesinės kvalifikacijos darbuotojas	10	3,3
Komandiruotas iš kitos įmonės	9	3,0
Kaip tyrėjas ir/ar dėstytojas	7	2,3
Į savanorišką veiklą / stažuotę / jaunimo mainus	4	1,3
Viso	305	100
Missing	16	5,0

Lentelė 9 D9 Teisinis atvykimo pagrindas		
	N	Proc.
Leidimas laikinai gyventi LR	213	66,6
Leidimas nuolat gyventi LR	32	10,0
Daugkartinė nacionalinė viza	36	11,3
Vienkartinė nacionalinė viza	4	1,3
Šengeno viza	13	4,1
Kita (darbo leidimas)	22	6,9
Viso	320	100,0
Missing	1	0,3

Lentelė 10 D10 Šeimyninė padėtis		
	N	Proc.
Turi sutuoktinį (-ę), su kuriuo (-ia) kartu gyvena	155	49,2
Nevedęs/netekėjusi, šiuo metu gyvena su savo partneriu (-e)	28	8,9
Turi sutuoktinį (-ę), bet kartu negyvena	26	8,3
Turi partnerį (-ę), bet kartu negyvena	17	5,4
Išsituokęs (-usi)	32	10,2
Nevedęs/netekėjusi, niekada negyveno su partneriu	53	16,8
Našlys(-ė)	1	0,3
Kita	2	0,6
Viso	315	100
Missing	7	1,9

Lentelė 11 D11 Lietuvos miestas, kuriame gyvenama		
	N	Proc.
Vilnius	102	32,4
Kaunas	23	7,3
Klaipėda	162	51,4
Panevėžys	2	,6
Šiauliai	5	1,6
Kita (Radviliškis, Kretinga, Mažeikiai ir kiti.)	21	6,7
Viso	315	100
Missing	6	1,9

Lentelė 12 D11.1 Lietuvos miestas, kuriame gyvenama (be vairuotojų ir tik vairuotojai)				
	N –vairuotojų	Proc.	N-ne vairuotojai	Proc.
Vilnius	69	36,32	33	26,4
Kaunas	9	4,74	14	11,2
Klaipėda	94	49,47	68	54,4
Panevėžys	2	1,05	0	0
Šiauliai	4	2,11	1	0,8
Kita (Radviliškis, Kretinga, Mažeikiai ir kiti.)	12	6,32	9	7,2
Viso	190	100	125	100
Missing nustatyti neįmanoma				

Lentelė 13 D12 Kiek laiko gyvenama nurodytame mieste

	N	Proc.
Mažiau nei metus	83	29,3
1 metus	60	21,2
2 metus	52	18,4
3 metus	32	11,3
4 metus	11	3,9
5 metus	13	4,6
6 metus	9	3,2
7 metus	5	1,8
9 metus	2	,7
10 metų	5	1,8
11 metų	5	1,8
12 metų	2	0,7
14 metų	1	0,4
15 metų	2	0,7
17 metų	1	0,4
Viso	283	100,0
Missing	38	11,8

Lentelė 14 D13 Kiek kartų keista gyvenamoji vieta gyvendant Lietuvoje

	N	Proc.
Nekeitė	75	58,6
1	23	18,0
2	17	13,3
3	7	5,5
4	2	1,6
6	1	,8
8	2	1,6
9	1	,8
Viso	128	100
Missing	193	60,1

Lentelė 15 D14 Kokiame būste šiuo metu gyvenama

	N	Proc.
Butas, namas	109	34,9
Atskiras kambarys bute	28	9,0
Bendrabučio tipo kambarys	25	8,0
Viešbutis, motelis	80	25,6
Vagonėlis (tinka vairuotojams)	64	20,5
Kita (Darbo vietoje)	6	1,9
Viso	312	100
Missing	9	2,8

Lentelė 16 D15 Kam priklauso būstas, kuriame dabar gyvenama

	N	Proc.
Asmeninė ar šeimos (sutuoktinio, partnerio) nuosavybė	49	16,4
Tėvų nuosavybė	7	2,3
Kitų giminių nuosavybė	8	2,4

Darbdavio nuosavybė	95	31,9
Nuomojamas iš privačių savininkų	132	44,1
Nuomojamas iš savivaldybės	3	1,0
Kita ⁴	5	1,9
Viso	299	100,0
Missing	22	6,9

Lentelė 17 D16 Su kuo Jūs šiuo metu gyvenama

	N	Proc.
Vienas, viena	113	36,3
Partneriu, sutuoktiniu	57	18,3
Tėvų šeima	3	1,0
Vaiku(ais)	3	1,0
Bendradarbiu(ais)	86	27,7
Draugu (ais)	16	5,1
Kitais nuomininkais	22	7,1
Kita	9	2,9
Viso	311	100
Missing	10	3,1

Lentelė 18 Q1. Ar šiuo metu dirbama

	N	Proc.
Ne	36	11,3
Taip	282	88,4
Kita	1	0,3
Viso	319	100
Missing	2	0,6

Lentelė 19 Q3 Ar turėjo panašaus / tokio pat darbo patirties prieš atvykstantį Lietuvą dirbti šį darbą

	N	Proc.
Ne	66	20,8
Taip	250	78,6
Kita (1-tyrėjas)	2	0,6
Viso	318	100
Missing	3	0,9

Lentelė 20 Q4. Samdomas darbuotojas ir individuali veikla

	N	Proc.
Samdomas darbuotojas	297	94,9
Užsiima individualia veikla, neturi samdomų darbuotojų	9	2,9
Užsiima individualia veikla, turi samdomų darbuotojų	7	2,2
Viso	313	100
Missing	8	2,5

Lentelė 21 Q5 Sudaryta darbo sutartis

	N	Proc.
Neterminuota sutartis	134	42,9

⁴ draugo, negali tikslai pasakyti

Terminuota sutartis	115	36,9
Laikina įdarbinimo agentūros sutartis	55	17,6
Mokinys ar dalyvauja kitoje apmokymo programoje	3	1,0
Be sutarties	0	0
Kita	5	1,6
Viso	310	100
Missing	11	0,4

Lentelė 22 Q6 Kokiam laikotarpiui sudaryta terminuota sutartis		
	N	Proc.
1 metai	105	41,2
2 metai	62	24,3
3 metai	5	2
5 metai	10	3,9
Nenurodė	73	28,6
Viso	255	100
Missing	66	20,5

Lentelė 23 Q8. Darbas pagal sektorius		
	N	Proc.
Privačiame sektoriuje	259	86,6
Valstybiniame sektoriuje	21	7,0
Pelno nesiekiančiame sektoriuje, nevyriausybinėje organizacijoje	15	5,0
Kita	4	1,3
Viso	299	100
Missing	22	6,9

Lentelė 24 Q9 Darbo laikotarpis įmonėje / organizacijoje		
	N	Proc.
Mažiau nei metai	26	11,0
1 metai	79	33,6
2 metai	49	20,8
3 metai ir daugiau	81	34,5
Viso	235	100
Missing	86	26,8

Lentelė 25 Q10 Kokio kapitalo įmonėje dirbama		
	N	Proc.
Lietuvos kapitalo	223	75,6
Užsienio kapitalo	25	8,5
Bendra Lietuvos ir užsienio kapitalo	22	7,5
Negali tiksliai pasakyti	25	8,5
Viso	295	100
Missing	26	8,0

Lentelė 26 Q11 Darbo vietos suradimas		
	N	Proc.
Per darbo biržą	19	6,0
Per įdarbinimo agentūrą	45	14,2
Per draugus, pažįstamus, gyvenančius Lietuvoje	72	22,8
Per draugus, pažįstamus, gyvenančius kitoje(se) šalyje(se)	64	20,3
Per skelbimus spaudoje	13	4,1

Per internetą	22	7,0
Kreipėsi į darbdavį tiesiogiai / susirado pats	49	15,5
Darbdavys pakvietė (susirado)	23	7,3
Kita (nenurodyta)	9	2,8
Viso	316	100
Missing	5	1,6

Lentelė 27 U2 Ar kilo sunkumų ieškant informacijos apie įsidarbinimo galimybes		
	N	Proc.
Ne	287	90,3
Taip	28	8,8
Nežinau	3	0,9
Viso	318	100
Missing	3	0,9

Lentelė 28 U3 Keliose darbo vietose [įmonėse] dirbo Lietuvoje		
	N	Proc
Vienoje (pirma)	236	74,0
Dvejose	57	17,9
Trijose	11	3,4
Keturiuose ar daugiau	15	4,7
Viso	319	100
Missing	2	0,6

Lentelė 29 U4 Kokia pagrindinė priežastis lėmė paskutinį darbo vietos keitimą Lietuvoje		
	N	Proc. Be missing
Rado kitą darbą (gavau kitą darbą) pas kitą darbdavį	38	30,6
Kitą darbą pas tą patį darbdavį	10	8,1
Baigėsi sutartis	10	8,1
Darbas netinkamas (netiko darbo sąlygos)	7	5,6
Struktūriniai organizaciniai pasikeitimai įmonėje	5	4,0
Pradėjo mokytis	4	3,2
Persikėlė gyventi kitur	8	6,5
Šeima, vaikai, asmeninės problemos	3	2,4
Neigiamas darbdavių ir ar bendradarbių požiūris	4	3,2
Sunkumai darbe	3	2,4
Kita ⁵	21	16,9
Nenurodė	11	8,9
Viso	124	100
Missing	197	61,3

Lentelė 30 U5. Ar yra dirbęs(usi) kitose užsienio šalyse (ne Lietuvoje, bet kitose nei savo šalis)		
	N	Proc. Be missing
Nedirbo	232	72,2
Dirbo	89	27,8

⁵ 4 respondentai nurodė daugiau nei 3 atsakymo variantus. Taip pat kitos priežastys buvo: bankrutavo įmonė, dėl vidinių nesklaidumų, į Lietuvą atvykau verslo pagrindu, bet po 2 metų tapau darbo migrantu, ekonominė krizė, gyvenamosios vietos keitimas ir t.t.

Viso	321	100
Missing	0	0

Lentelė 31 U6. Kiek yra svarbūs žemiau išvardyti su darbu susiję aspektai (proc.)							
	Visai nesvarbu	Nesvarbu	Svarbu	Labai svarbu	Darbovietėje to nėra	Viso N	Missing Proc.
Geras darbo užmokestis	1,9	2,9	34,7	58,8	1,5	308	4,0
Sudarytos geros darbo sąlygos (darbo vieta, medžiagos, priemonės, įranga ir pan.)	1,6	10,8	47,8	37,7	2,3	305	5,0
Įtraukimas bendradarbių į komandą	4,7	18,0	41,3	29,0	7,0	300	6,5
Galimybė dalyvauti mokymuose, tobulinti kvalifikaciją	8,6	23,9	36,9	25,2	5,3	301	6,2
Karjeros galimybė	11,4	25,8	29,9	23,8	6,7	23	7,2
Apgyvendinimas	14,1	19,7	36,6	19,0	10,7	290	9,7
Kita	Labai svarbu: darbdavio ir kolektyvo teigiamas požiūris; darbdavio požiūris į darbuotoją; darbuotojų ir valdžios santykis; galimybė dirbti įdomioje srityje.						

Lentelė 32 U7. Teiginys, geriausiai apibūdinantis darbo įgūdžius		
	N	Proc.
Reikia toliau mokytis, kad galėtų geriau atlikti savo darbą	43	14,4
Dabartiniai įgūdžiai visiškai pakankami darbui	121	40,6
Turimi įgūdžiai leistų atlikti gerokai sudėtingesnes užduotis	117	39,3
Nežino	17	5,7
Missing	23	100,0
Viso	298	7,2

Lentelė 33 U8. Ar turi Lietuvoje galiojančius kvalifikaciją patvirtinančius dokumentus		
	N	Proc.
Ne	50	15,9
Taip	234	74,5
Tokie dokumentai nereikalingi	29	9,1
Kita	1	0,3
Viso	316	100
Missing	7	2,1

Lentelė 34 Q13. Kiek dienų per savaitę paprastai dirbama savo pagrindiniame apmokamame darbe		
	N	Proc.
Mažiau nei 40 val.	29	9,5
40-50 val	158	51,9
Daugiau nei 50 val.	62	20,3
Nežino	55	18,0
Viso	304	100
Missing	17	5,29

Lentelė 35 Q12 Kiek norėtų dirbti		
	N	Proc.
Mažiau nei 40 val.	80	26,6

40-50 val	39	12,9
Daugiau nei 50 val.	75	24,9
Nežino	19	6,3
Tiek pat valandų	78	26,9
Viso	301	100
Missing	20	6,2

Lentelė 36 Q13. Kiek dienų per savaitę paprastai dirbama pagrindiniame apmokamame darbe		
	N	Proc.
Nuo 1 iki 4 dienų	14	4,36
5 darbo dienas	166	51,7
Daugiau nei 5 dienos	63	19,6
Negali nurodyti	78	24,2
Viso	295	100
Missing	26	8,1

Lentelė 37 Q14. Šalia pagrindinio darbo, ar turi kitą apmokamą darbą		
	N	Proc.
Neturikito apmokamo darbo	279	92,7
Turi kitą apmokamą pastovų darbą	8	2,7
Turi kitą apmokamą atsitiktinį darbą	9	3,0
Kita ⁶	1	0,3
Nežino	4	1,3
Viso	298	100
Missing	23	7,16

Lentelė 38 Q16. Kiek kartų per mėnesį jūs dirbama sekmadieniais		
	N	Proc.
Niekada	120	48,4
Nuo 1 iki 2	31	12,5
Daugiau nei 3 kartus	27	10,8
Nežinau ⁷	46	18,5
Viso	248	100
Missing	73	22,7

Lentelė 39 Q17. Kiek kartų per mėnesį dirbama šeštadieniais		
	N	Proc.
Niekada	82	32,8
Nuo 1 iki 2	59	13,6
Daugiau nei 3 kartus	31	13,2
Nežino, negali tiksliai pasakyti ⁸	76	23,7
Viso	250	100
Missing	71	22,1

Lentelė 40 Q18. Kiek kartų per mėnesį dirbama daugiau nei 10 valandų per dieną		
---	--	--

⁶ Q.15 Kitame darbe dirbę respondentai nurodė, kad dirba iki 30 val. per savaitę.

⁷ Nežinau, negali tiksliai pasakyti: priklauso nuo grafiko ir darbo pobūdžio. Vairuotojai nurodė, kad jų darbo grafikas priklauso nuo "reiso", todėl jiems šis klausimas netinka. Tačiau kiti vairuotojai nurodė, kad jeigu vairuotojas yra išvykęs, reiškia jis dirba visą tą laiką.

⁸ Nežinau, negali tiksliai pasakyti: priklauso nuo grafiko ir darbo pobūdžio. Vairuotojai nurodė, kad jų darbo grafikas priklauso nuo "reiso", todėl jiems šis klausimas netinka. Tačiau kiti vairuotojai nurodė, kad jeigu vairuotojas yra išvykęs, reiškia jis dirba visą tą laiką.

	N	Proc.
Niekada	159	54.4
Nuo 1 iki 2	13	4.5
Daugiau nei 3 kartus	27	9.2
Nežino	93	31.8
Viso	292	100
Missing	29	9,0

Lentelė 41 Q19. Ar dirbama... (proc.)						
	Taip	Ne	Nežino	Atsisakė	Viso, N	Missing, Proc
kiekvieną dieną tiek pat valandų	47,9	49,3	1,0	1,7	292	9,0
tiek pat dienų kiekvieną savaitę	47,0	48,8	1,8	2,5	285	11,2
vienodą valandų skaičių kiekvieną savaitę	42,1	54,1	1,4	2,4	290	9,7
pagal tą patį darbo tvarkaraštį nustatytomis darbo pradžios ir pabaigos valandomis	38,7	57,1	1,8	2,5	282	12,1
pagal iškvietimą	22,2	72,4	2,5	2,9	279	13,1
pamainomis	22,7	71,2	2,7	3,5	260	19,0

Lentelė 42 Q20. Ar darbo grafikas keičiasi nuolat. Jeigu taip: prieš kiek laiko sužinoma apie pakeitimus		
	N	Proc.
Ne	124	42.3
sužino tą pačią dieną	49	16.7
sužino prieš dieną	46	15.7
sužino prieš kelias dienas	35	11.9
sužino prieš kelias savaites	26	8.8
Kita (kaip kada, nėra grafiko)	6	2.3
Nežino/negali tiksliai pasakyti	7	2.7
Viso	309	100
Missing	12	3,7

Lentelė 43 Q22. Kur yra pagrindinė darbo vieta		
	N	Proc.
Darbdavio/mano asmeninėse patalpose (biure, gamykloje, parduotuvėje, mokykloje ir t.t.)	106	33,9
Kliento patalpose	11	3,5
Automobilyje ar kitoje transporto priemonėje	180	57,5
Ne patalpose (statybos aikštelėje, žemės ūkio lauke, miesto gatvėje)	5	1,6
Namuose	4	1,3
Kita	7	2,2
Viso	313	100
Missing	8	2,5

Lentelė 44 Q23. Ar per paskutinius 3 mėnesius dirbo kurioje nors kitoje vietoje						
	Taip	Ne	Nežino	Atsisakė	Viso, N	Missing, Proc.
Darbdavio/ asmeninėse patalpose (biure, gamykloje, parduotuvėje, mokykloje ir t.t.)	35,7	60,7	1,6	2,0	252	21,5
Kliento patalpose	18,2	77,5	2,3	1,9	258	19,6
Automobilyje ar kitoje transporto priemonėje	48,3	48,7	1,5	1,5	267	16,8
Ne patalpose (statybos aikštelėje, žemės ūkio	15,6	79,8	2,3	2,3	257	19,9

lauke,miesto gatvėje)						
Savo namuose	21,3	74,0	1,6	3,1	254	20,9

Lentelė 45 Q24. Ar darbe visada būtina dėvėti asmens saugos įrangą

	N	Proc.
Ne	116	37,2
Taip	185	59,3
Nežino	11	4,5
Viso	312	100
Missing	9	2,8

Lentelė 46 Q25. Ar visada naudojama asmens saugos įranga, kai to reikalaujama

	N	Proc.
Ne	73	26,8
Taip	184	67,6
Nežino	15	5,5
Viso	272	100
Missing	49	15,3

Lentelė 47 Q26. Ar respondentai yra informuoti apie pavojų sveikatai ir saugai, susijusį su darbo atlikimu

	N	Proc.
labai gerai informuotas	131	42,1
gerai informuotas	139	44,7
nelabai gerai informuotas	23	7,4
labai prastai informuotas	9	2,9
Nežino	9	2,9
Viso	311	100
Missing	10	3,1

Lentelė 48 Q28. Ar darbas daro poveikį jūsų sveikatai

	N	Proc.
Taip, daugiausia teigiamą	74	23,6
Taip, daugiausia neigiamą	130	41,5
Ne	95	30,4
Nežino	14	4,5
Viso	313	100
Missing	8	2,5

Lentelė 49 Q29. Kokia respondentų sveikata apskritai

	N	Proc.
Labai gera	65	20,6
Gera	183	57,9
Patenkinama	53	16,8
Bloga	9	2,8
Nežino	6	2,9
Viso	316	100,0
Missing	5	1,6

Lentelė 50 Q30. Ar per paskutinius 12 mėnesių dirbo sirgant

	N	Proc.
--	---	-------

Ne	227	80,7
Taip ⁹	54	19,3
Viso	281	100
Missing	40	12,4

Lentelė 51 Q31. Ar per praėjusį mėnesį atliekant savo darbą teko patirti ...						
	Taip	Ne	Nežino	Atsisakė	Missing	Viso
Užgauliojimus žodžiu	17,6	81,2	0,3	1,0	2,5	313
Nepageidaujamą seksualinį dėmesį	4,5	94,2	0,3	1,0	4,0	308
Grasinius ir žeminančių elgesį	7,1	90,6	1,3	1,0	4,0	308

Lentelė 52 Q32. Ar per praėjusius 12 mėnesių atliekant savo darbą teko patirti ...?						
	Taip	Ne	Nežino	Atsisakė	Missing, proc	Viso, N
Fizinį smurtą	5,1	93,6	0,3	1,0	4,0	308
Priekabiavimus/ižeidinėjimus	4,5	92,9	1,0	1,6	4,0	308
Lytinį priekabiavimą	4,5	93,5	0,6	1,3	3,7	309

Lentelė 53 Q33. Ar jūs sutinkama, ar nesutinkama su šiais teiginiais apibūdinančiais kai kuriuos darbo aspektus? Proc.									
	Visiškai Sutinku	Sutinku	Nei taip, nei ne	Nesutinku	Visiškai nesutinku	Netaikoma	Nežino	Missing	Viso (N)
Aš galiu netekti darbo per artimiausius 6 mėn.	12,7	25,4	15,6	23,1	5,5	1,6	12,1	4,4	100
N	41	78	48	71	17	4	37	14	307
Man gerai moka už mano darbą	3,6	37,7	26,3	18,8	7,8	1,6	4,1	4,0	100
N	24	116	81	58	24	5	11	13	308
Mano darbe yra puiki karjeros perspektyva	2,9	18,0	26,5	25,2	11,8	6,3	9,5	4,7	100
N	9	55	81	77	36	19	29	15	306
Darbe jaučiuosi „kaip namie“	8,5	24,6	27,9	16,7	11,8	3,3	7,2	5,0	100
N	26	75	85	51	36	10	22	16	305
Darbe turiu labai gerų draugų	17,6	45,4	18,6	8,5	2,6	2,3	4,9	4,7	100
N	54	139	57	26	7	6	15	15	306
Jeigu netekčiau ar išeičiau iš savo dabartinio darbo man	11,7	23,8	26,1	13,7	3,9	3,9	16,9	4,4	100

⁹ Jei sirgo, sirgo kiek dienų: didžioji dalis respondentų atsakė kad sirgo iki 2 d. (88 proc.), kiti daugiau nei 3 d.

būtų lengva susirasti darbą su panašiu užmokesčiu									
N	36	73	80	42	12	12	51	14	307
Organizacija kurioje aš dirbu, motyvuoja mane siekti geriausių darbo rezultatų	2,7	20,4	32,4	16,7	11,6	2,7	13,6	8,4	100
N	8	60	95	49	49	8	40	27	294

Lentelė 54 Q34. Ar patenkintas dabartiniu darbu (darbo vieta) Lietuvoje

	N	Proc
Ne	31	9,9
Taip	179	57,2
Iš dalies	103	32,9
Viso	313	100
Missing	8	2,5

Lentelė 55 Q35. Kodėl nepatenkintas dabartiniu darbu (darbo vieta)

	N	Proc.
Neišnaudoja savo įgūdžių ar patirties	22	15,7
Darbas nėra norimas	35	25
Per mažas užmokestis	56	40
Noras dirbti daugiau valandų	8	5,7
Noras dirbti skirtingomis valandomis, bet ne daugiau valandų	5	3,6
Patiriama diskriminaciją	4	2,6
Kita	10	7,1
Viso	159	100
Missing	162	50,5

Lentelė 56 Q37 Atlyginimo ribos

	N	Proc.
Nuo 861 iki 1040 LT (iki 300 Eur)	17	7,1
1040 - 1730 LT (nuo 300 iki 501Eur)	49	20,4
1731 - 4320 LT (nuo 502 iki 1252 Eur)	134	55,8
4321 - 6900 LT (nuo 1253 iki 2000 Eur)	17	7,1
Daugiau nei 6901 LT (daugiau nei 2001 Eur)	23	9,6
Viso	240	100,0
Missing	81	25,0

Lentelė 57 Q38: Kaip gaunamas darbo užmokestis

	N	Proc.
Pervedamas į banko sąskaitą.	246	81,1
Atsiskaitoma grynais pinigais.	47	15,5
Kita (ir taip ir taip)	10	3,3
Viso	303	100
Missing	10	5,6

Lentelė 58 Q40: Ar darbo užmokestis mokamas:

	N	Proc.
Visada laiku	195	65.2
Kartais vėluoja	84	28.0
Dažnai vėluoja	15	5.0
Dar nebuvo sumokėtas ¹⁰	3	1.0
Kita (nenurodė)	2	0.7
Viso	303	100
Missing	18	5,6

---

¹⁰ Atsakymai: 2 sav.; 2 dienos, du atsakymai : 2 dienos

Lentelė 59 Q41. Ar žinoma apie socialines lengvatas/ garantijas dirbantiems ir ar jomis naudojamosi. Ar šios lengvatos priklauso (Proc.)

	1. ŽINOJIMAS					2. NAUDOJIMASIS					3. PRIKLAUSYMAS				
	Taip	Ne	N/N	Viso	Missing, proc.	Taip	Ne	N/N	Viso	M.proc	Taip	Ne	N/N	Viso	M.proc
Tėvystės atostogas	Valid proc.					20,2	75,3	4,5	243	23,7	29,7	54,2	16,1	249	22,4
Vaiko priežiūros atostogas vaiko ligos atveju	36,9	56,2	6,9	274	14,6	18,0	77,6	4,5	245	23,7	26,6	56,5	16,9	248	22,7
Kasmetines minimalias 28 kalendorinių dienų atostogas	39,6	53,6	7,0	273	15,0	30,3	64,9	4,8	251	21,8	33,9	53,8	12,4	251	21,8
Kasmetines minimalias 35 kalendorinių dienų atostogas: 1) darbuotojams iki aštuoniolikos metų; 2) darbuotojams, vieniems auginantiems vaiką iki keturiolikos metų arba neįgalų vaiką iki aštuoniolikos metų; 3) neįgaliesiems;	51,3	40,8	7,2	277	13,7	36,4	59,5	4,0	247	23,1	46,6	39,0	14,3	251	78,2
Atlyginimo kompensacija ligos atveju	41,6	50,6	7,9	267	16,8	27,8	67,3	4,9	245	23,7	33,6	51,0	15,4	247	23,1
Kompensacija dėl nepanaudotų	39,1	51,9	9,0	266	17,1	30,6	60,7	8,7	242	24,6	34,4	48,0	17,6	247	23,1

atostogų išeinant iš darbo																
Viršvalandžių, darbo savaitgaliais apmokėjimą	42,2	40,0	17,8	276	14,0	10,8	70,3	18,3	37	88,5	21,6	45,9	32,4	244	24,0	

Lentelė 60 Q42. Ar darbovietėje veikia profsąjunga

	N	Proc
Ne	119	39,1
Taip	45	14,8
Nežinau	140	46,0
Viso	304	100
Missing	17	5,3

Lentelė 61 Q43. Ar dalyvaujama profsąjungos veikloje

	N	Proc.
Profsąjungos narys	16	7.7
Dalyvauja, bet nėra narys	15	7.2
Nedalyvauja	151	72.8
Nežino kaip tapti nariu	26	12.5
Viso	219	100
Missing	102	31,8

Lentelė 62 S1. Į ką kreiptųsi, jei lentelėje nurodytos pagalbos reikėtų šiuo metu (Proc.)

	Į nieką; spręščiau pats	Į specialistus, specialias įstaigas	Į draugus (Lietuvoje gyvenančius užsieniečius)	Į draugus (Lietuvos piliečius)	Į šeimos narius	Į darbdavį, bendradarbius	Kita (nurodyti)	Negali pasakyti/ nežino),	Viso	Missing
Leidimo gyventi pratęsimas	15,1	29,1	7,0	9,1	0,7	30,5	2,7	5,7	100	23

N	45	87	21	27	2	91	8	17	298	7,2
Rasti šeimos gydytoją	18,6	24,1	12,2	18,6	3,1	14,2	2,0	7,1	100	26
	55	71	36	55	9	42	6	21	295	8,1
Kitos sveikatos paslaugos (įskaitant psichologinę)	20,5	22,9	10,6	18,8	4,8	13,7	1,4	7,5	100	28
	60	67	31	55	14	40	4	22	293	8,7
Teisinė (pvz. spęsti ginčus su darbdaviu)	15,4	30,4	11,3	15,4	0,3	12,3	2,0	13,0	100	8,7
	45	89	33	45	1	36	6	38	293	28
Susirasti darbą	23,6	15,8	19,9	15,4	1,4	10,3	1,4	12,3	100	9,0
	69	46	58	45	4	30	4	36	292	29
Susirasti būstą	28,3	14,5	16,2	14,8	1,4	11,0	1,0	12,8	100	9,7
N.	83	42	47	43	4	32	3	37	290	31
Gauti pašalpą	17,4	24,3	7,2	12,0	0,7	8,7	2,2	27,5	100	14,0

Lentelė 63 S3. Ar per pastaruosius 12 mėn. teko susidurti su neigiama žmonių reakcija lentelėje išvardintose situacijose (Proc.)

	Taip	Ne	Nežinau	N/N	Missing	Viso
Darbe (dirbant)	26,5	67,5	4,3	1,7	5,9	302
Ieškant darbo	14,1	79,5	2,3	4,0	7,2	298
Ieškant būsto	20,3	71,2	4,4	4,1	8,1	295
Iš kaimynų	16,7	75,8	3,8	3,8	8,7	293

Lentelė 64 S4. Ar vengiama tam tikrų vietų, pvz., parduotuvių ar kavinių, nes baimindamsi, kad gali būti blogai elgiamasi dėl to, kad yra imigrantas

	N	Proc.
Ne	257	93,7
Taip ¹¹	17	6,3
Viso	274	100
Missing	47	14,6

Lentelė 65 S5. Kiek patenkintas ar nepatenkintas žemiau išvardytais aspektais, susijusiais su gyvenimu Lietuvoje								
	Visiškai nepatenkintas	Nepatenkintas	Nei patenkintas, nei nepatenkintas	Patenkintas	Labai patenkintas	Negali tiksliai pasakyti/ NN	Viso	Missing
Aplinka, klimatas	3,0	10,4	20,2	55,9	8,4	2,0	297	7,5
Žmonės (gyventojai)	1,4	9,2	24,6	53,6	8,2	3,1	293	8,7
Saugumas (nuo nusikaltimų, smurto)	2,7	8,4	20,9	52,0	8,8	7,1	296	7,8
Darbo sąlygos	1,7	10,7	30,5	43,0	8,7	5,4	298	7,2
Švietimo sistema, mokymasis	2,9	7,1	30,0	27,5	3,9	28,6	280	12,8
Ekonominės sąlygos	3,1	7,3	29,9	35,4	6,3	18,1	288	10,3
Politinės sąlygos	4,1	9,9	28,3	26,6	8,5	22,5	293	8,7
Būstas	1,7	11,8	24,0	42,9	11,5	8,1	296	7,8
Paslaugų kokybė	2,0	7,2	25,6	44,4	11,9	8,9	293	8,7
Santykiai tarp skirtingų etninių/ rasinių grupių	1,4	7,8	24,8	43,9	8,2	13,9	294	8,4
Atstumas tarp šeimos (kilmės šalies)	17,1	30,8	23,2	18,3	1,9	8,7	263	18,1

Lentelė 66 S6. Kuriose srityse gyvenant Lietuvoje pakanka ar nepakanka informacijos						
Sritis	Nepakanka	Nei pakanka, nei nepakanka	Pakanka	N/N	Viso	Missing, proc.
Darbas (įsidarbinimas, keitimas, leidimų gavimas)	15,8	28,4	53,3	2,5	285	11,2
Sveikatos paslaugos	20,8	37,7	36,6	4,9	284	11,5
Socialinės paslaugos (įskaitant pašalpas)	24,4	38,7	28,3	8,6	279	13,1
Verslo kūrimas / steigimas	26,4	32,6	26,1	14,9	276	14,0

¹¹ Respondentai teigiamai atsakė į šį klausimą nurodė, kad vengia barų, kavinių, vakarėlių, kur gali vykti muštinės (nes jie arba šeimos nariai „akivaizdžiai“ yra kitokie), taip pat respondantai nurodė, kad vengia „čigonų taborų“ ir Gariūnų (turgaus?), Kalvarijų turgaus, stoties rajono.

Būstas	11,7	28,8	51,2	8,2	281	12,5
Švietimas, mokymasis	16,1	33,6	29,9	20,4	274	14,6
Lietuvių kalbos mokymasis	33,0	28,7	26,5	11,8	279	13,1
Mokesčių mokėjimas	17,3	32,5	40,6	9,5	283	11,8
Laisvalaikis	17,8	30,1	46,0	6,2	276	14,0

Lentelė 67 S7. Ar rekomenduotų kitiems užsieniečiams atvykti į Lietuvą gyventi ir dirbti		
	N.	Proc.
Tikrai ne	15	4,8
Turbūt ne	16	5,2
Nežino	67	21,6
Iš dalies taip	112	36,1
Tikrai taip	100	33,3
Viso	307	100
Missing	14	4,3

Empirinio rodiklių sąvado parengimas

Empirinio rodiklių sąvado parengimas yra 1.1.2 veiklos „Empirinio darbo migrantų gyvenimo ir darbo sąlygų bei visuomenės nuostatų rodiklių sąvado, skirto vertinti darbo migracijos procesus, parengimas“ rezultatas. Šios veiklos rėmuose atlikti reprezentatyvūs kiekybinis tyrimas (N=300 – darbo imigrantai iš trečiųjų šalių) ir kokybinis tyrimas (N=10 – ekspertai) ir surinkti duomenys naudojami ruošiant empirinį rodiklių sąvadą. Kiekybiniai ir kokybiniai tyrimo duomenys leido išnagrinėti darbo imigrantų gyvenimo ir darbo sąlygų įvairiapusį kontekstą ir atlikti įvykių priežastingumo analizę. Pasirinkta imtis leido užtikinti tyrimo patikimumą ir validumą, todėl rezultatai galės būti integruoti ateities tyrimams. Papildomai, surinkti duomenys (1.1.2 veiklos ketvirtasis tyrimo etapas) atskleisti visuomenės nuostatų kaitą Lietuvoje vykstančių darbo imigracijos procesų atžvilgiu. Tai leido parengti empirinį darbo migrantų gyvenimo ir darbo sąlygų bei visuomenės nuostatų rodiklių sąvadą, skirtą vertinti darbo migracijos procesus.

Empirinis rodiklių sąvadas sudarytas vertinti darbo imigracijos procesus. Šis rodiklių sąvadas apima tuos kintamuosius, kurių negalima išskirti atlikus teorinę literatūros ir esamos darbo imigracijos / integracijos politikos analizę. Šio rodiklių sąvado pagrindiniai kintamieji išskiriami remiantis darbo migrantų praktika, išskiriant svarbiausias problemines sritis ir apima jų poziciją socialinėje erdvėje. Dėl to, empirinis rodiklių skirtas matuoti ir vertinti darbo migrantų integracijos procesus praktikoje. Empirinis rodiklių sąvadas parengtas atsižvelgiant į teorinio rodiklių sąvado (1.1.1 veikla) struktūrinės dalis ir jų turinį ir empirinio tyrimo rezultatus. Empirinis rodiklių sąvadas rengiamas siekiant pagilinti, praplėsti ir patikslinti teorinį rodiklių sąvadą, o atsižvelgiant į šio rodiklių sąvado tikslą – darbo migracijos procesų vertinimas – jis gali būti pasiektas tik empirinių duomenų pagrindu. Būtent 1.1.2 veiklos pagrindu surinkti empiriniai duomenys leido sudaryti empirinių rodiklių sąvadą, kuris padės atskleisti darbo migracijos procesų struktūrą, stebėti kaitą, atskleisti praktikoje svarbiausius rodiklius vertinant TŠP darbo migrantų integracijos procesus ir darbo migracijos politikos formavimą. Siekiant stebėti darbo imigracijos procesus bei vertinti politikos kaitą reikalingi tęstiniai empiriniai tyrimai, kurie leistų surinkti duomenis ir taikyti empirinį rodiklių sąvadą, taip įvertinant politikos ir darbo migrantų integracijos pokyčius.

Empirinis rodiklių sąvadas yra pateikiamas kaip atskiras įgyvendinto projekto „Darbo migrantų gyvenimo ir darbo sąlygų tyrimas Lietuvoje“ (projekto Nr. EIF/2013/7/04/RM/1) rezultatas.

LIETARŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

Ramanauskaitė, E. (2002). Šiuolaikinės kultūros fenomenų tyrinėjimai. Leidybos centras: Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.

Kardelis, K. (2007). Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai: Leidybos centras: Šiauliai.

PRIEDAI

Informacija tyrimo dalyviui

Tyrimas: Darbo migrantų gyvenimo ir darbo sąlygų tyrimas Lietuvoje

Tyrimo tikslas – įvertinti į Lietuvą atvykusių darbo migrantų darbo ir gyvenimo sąlygas, nustatyti jų pasitenkinimą gyvenimu ir darbu Lietuvoje. Suteikta informacija padės plėtoti reikiamas paslaugas naujai atvykstantiems migrantams. Tyrimas taip pat leis sukurti rodiklių sistemą, skirtą vertinti darbo imigracijos ir integracijos politiką bei darbo migracijos procesus ir pažangą ilgalaikėje perspektyvoje.

Tyrimė kviečiame dalyvauti respondentus, kurie:

1. Yra atvykę į Lietuvą iš ne Europos Sąjungos šalių.
2. Turi laikiną leidimą gyventi Lietuvoje.
3. Turi darbo leidimą dirbti Lietuvoje.

Dėkojame už bendradarbiavimą!

Projektą vykdo Lietuvos socialinių tyrimų centro Etninių tyrimų institutas ir VŠĮ Diversity Development Group, projektą finansuoja Europos fondo trečiųjų šalių piliečių integracijai 2013 m. metinė programa.

Turėdami klausimų dėl tyrimo kreipkitės į projekto darbo vadovę, **dr. Vitą Petrušauskaitę (tel. 85 272 2063, vita@ces.lt)**.

Apklausoje pateikta informacija bus naudojama tik tyrimo tikslams, gauta informacija nebus perduodama kitiems tyrėjams, ši informacija nebus dauginama, platinama ir laikoma jokiems kitiems tikslams.

Проект „Условия жизни и труда трудовых мигрантов Литвы“

Цель проекта – оценить условия работы и жизни приехавших в Литву рабочих мигрантов, узнать их удовлетворение работой и жизнью в Литве. Собранная информация поможет развивать нужные услуги для новоприбывших иммигрантов. А также, исследование поможет создать систему показателей для оценки работы политики по иммиграции, интеграции и процессов трудовой миграции, а также их прогресса в долгосрочной перспективе.

В исследовании приглашаем участвовать респондентов, которые:

1. Прибыли в Литву не из стран Европейского Союза,
2. Имеют разрешение на жительство в Литве,
3. Имеют разрешение на работу в Литве.

Благодарим за сотрудничество!

Проект осуществляют Институт социальных исследований и О/О “Diversity group”. Проект реализуется при финансовой поддержке Европейского Союза и средств Агентуры Европейского Социального Фонда по программе для интеграции граждан третьих стран.

По поводу опроса просим обращаться по тель. руководитель проекта dr. Вита Петрушаускайте (**tel. 85 272 2063, vita@ces.lt**).

Полученная информация будет использоваться только в целях исследования, не будет передаваться третьим лицам, так же не будет воспроизводиться, распространяться и использоваться в любых других целях.

Research „Working and living conditions of work migrants in Lithuania“

The aim of the research – is to find out how foreigners succeed living in Lithuania and how much you are satisfied with your life here. Information received from this questionnaire would serve as a basis for assistance and service improvement to the newly coming migrants.

We invite you to take part in the survey if you:

- are a citizen of a non-EU country;
- have a temporary residence permit in Lithuania;
- have a work permit in Lithuania.

Interviews are anonymous; the data obtained will be used only in aggregate forms or for generalised conclusions. All personal data provided will be kept confidential; it will not be used in the reports or results' presentations.

The questions are simple and easy to answer. Most of the questions are closed and have alternative options for your answers. It is very important for us that you answer to all the questions of the questionnaire. However, if you do not understand the question and cannot answer it, you should proceed with the next one.

For general questions and comments please feel free to contact us:
Project manager dr. Vita Petrušauskaitė, phone 8 5 272 2063, email vita@ces.lt.

Klausimynas lietuvių kalba

Laba diena,

Šiuo metu Lietuvos socialinių tyrimų centras ir VŠĮ *Diversity Development Group* atlieka trečiųjų šalių piliečių, dirbančių Lietuvoje, apklausą. Ši apklausa yra projekto, kurį finansuoja Paramos fondas Europos socialinio fondo agentūra, dalis. Projektui suteikta parama pagal Europos fondo trečiųjų šalių piliečių integracijai 2013 m. metinę programą.

Tyrimo tikslas – sužinoti, kaip klostosi gyvenimas iš įvairių šalių į Lietuvą dirbti atvykusiems užsieniečiams, kiek Jūs patenkinti gyvenimu čia. Suteikta informacija padės plėtoti reikiamas paslaugas naujai atvykstantiems migrantams.

Atsakydami į klausimus užtruksite maždaug 30 min.

Apklausa yra **anoniminė**, jos duomenys bus naudojami tik susumuoti, apibendrintiems rezultatams. Jūsų vardas ar kitos asmeninės detalės nebus naudojamos ataskaitose, pristatant tyrimo rezultatus.

DAUGUMA KLAUSIMŲ – APIE DARBĄ, GYVENIMO SĄLYGAS, PASLAUGAS, GALIMĄ PAGALBĄ.

Atsakyti į juos bus nesudėtinga. Dažniausiai aš skaitysiu Jums klausimą ir atsakymų variantus. Jūs turėsite pasirinkti Jums tinkamą atsakymą iš tų, kuriuos aš Jums perskaitysiu. Apklauskos tikslas - sužinoti Jūsų asmeninę nuomonę, aš neturiu teisės aiškinti klausimų prasmės arba komentuoti atsakymus.

Labai svarbūs yra Jūsų atsakymai į kiekvieną klausimą, bet jei kuris nors klausimas Jums yra neiškus ar nežinote, kaip atsakyti, pereisime prie kito klausimo.

Jei turite klausimų, komentarų, prašome kreiptis: Projekto vadovė dr. Vita Petrušauskaitė tel. 8 5 272 2063.

Ačiū, kad dalyvaujate!

INTERVIUOTOJO/S VARDAS, PAVARDĖ _____

Patvirtinu, kad apklausa atlikta laikantis instrukcijų, asmeninio interviu būdu.

Interviuotojo parašas _____

Interviu numeris (pildo interviuotojas)	
---	--

Interviu data _____

Interviu pradžia _____ val. _____ min.

Interviu pabaiga _____ val. _____ min.

Kur vyko apklausa _____ (miestas)

Anketos Nr. _____ (nepildyti)

PRADŽIOJE KELI KLAUSIMAI APIE JUS

D1. Jūsų lytis: 1. Vyras 2. Moteris

D2. Kiek Jums metų? (NURODYKITE SKAIČIŲ, KIEK SUĖJO PER PASKUTINĮ GIMTADIENĮ) _____

D3. Jūsų pilietybė: (NURODYKITE ŠALĮ) _____

D4. Išsilavinimas:

1. Nebaigtas vidurinis	KLAUSTI D4.1
2. Vidurinis	KLAUSTI D5
3. Aukštesnysis / profesinis	KLAUSTI D5
4. Aukštasis	KLAUSTI D5
5. Kita (įrašykite) _____	

D4.1. Kiek klasių esate baigęs(usi)? (Įrašykite) _____ 99 N/N (NESKAITYTI)

D5. Ar šiuo metu dirbate pagal pagaltą profesiją ar išsilavinimą?

1. Taip
2. Ne
3. Kita (NURODYKITE) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

D6. Nuo kada gyvenate ir dirbate Lietuvoje (ĮRAŠYKITE)?

Metai	Mėnuo

99. N/N (NESKAITYTI)

D7. Prašome pasakyti, kokia buvo pagrindinė priežastis atvykti gyventi ar dirbti į Lietuvą?

RODYTI KORETLĘ D7 – PERSKAITYTI VARIANTUS – VIENAS ATSAKYMŲ VARIANTAS!

1. Darbas	KLAUSTI D8
2. Pradėti verslą / teisėta veikla	KLAUSTI D9
3. Mokslas, studijos	KLAUSTI D9
4. Šeimos susijungimas	KLAUSTI D9
5. Kita (NURODYKITE) _____	

99. N/N (NESKAITYTI)

D8. Nurodėte, kad atvykote dirbti. Prašome patikslinti, ar atvykote:

RODYTI KORETLĘ D8 – PERSKAITYTI VARIANTUS – VIENAS ATSAKYMŲ VARIANTAS!

1. Su darbo sutartimi, numatyta darbo vieta
2. Kaip aukštos profesinės kvalifikacijos darbuotojas (Mėlynosios kortelės sistema)
3. Komandiruotas iš kitos įmonės (darbdavys – ne Lietuvos įmonė)
4. Kaip tyrėjas ir/ar dėstytojas
5. Į savanorišką veiklą / stažuotę / jaunimo mainus

D9. Šiuo metu Jūs turite (Lietuvoje gyvenate su):

PERSKAITYTI VARIANTUS – VIENAS ATSAKYMŲ VARIANTAS!

1. Leidimą laikinai gyventi Lietuvoje
2. Leidimą nuolat gyventi Lietuvoje
3. Daugkartinę nacionalinę vizą (D vizą)
4. Vienkartinę nacionalinę vizą (D vizą)
5. Šengeno vizą
6. Jokių dokumentų gyvenimui nereikia
7. Kita (NURODYKITE) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

D10. Kokia Jūsų šeimyninė padėtis?

PERSKAITYTI VARIANTUS – VIENAS ATSAKYMŲ VARIANTAS!

1. Turiu sutuoktinį (-ę), su kuriuo (-ia) kartu gyvenu
2. Turiu partnerį, su kuriuo (-ia) kartu gyvenu

3. Turiu sutuoktinį (-ę), bet kartu negyvename
4. Turiu partnerį (-ę), bet kartu negyvename
5. Išsituokęs (-usi)
6. Nevedęs/netekėjusi.
7. Našlys(-ė)
8. Kita (*NURODYKITE*) _____

99. N/N (*NESKAITYTI*)

D11. Kur, kokiame Lietuvos mieste, Jūs šiuo metu gyvenate, jei gyvenate Lietuvoje?

1. Vilnius
2. Kaunas
3. Klaipėda
4. Panevėžys
5. Šiauliai
6. Kita (*NURODYKITE*) _____ [VAIRUOTOJAMS – KLAUSTI D14]

99. N/N (*NESKAITYTI*)

D12. Kiek laiko Jūs gyvenate šiame Lietuvos mieste: (*ĮRAŠYKITE SKAIČIŲ*) _____ metų _____ mėnesių

D13. Kiek kartų keitėte gyvenamą vietą [gyvenvietę, vietovę] gyvendama(s) Lietuvoje: _____ (*ĮRAŠYKITE SKAIČIŲ*)

D14. Kokiame būste šiuo metu gyvenate:

RODYTI KORETLĘ D14 – PERSKAITYTI VARIANTUS – VIENAS ATSAKymo VARIANTAS!
VAIRUOTOJAMS – JEI DARBO METU NAKVOJA MAŠINOJE, ŽYMĖTI "DARBO VIETOJE"

1. Butas, namas
2. Atskiras kambarys bute
3. Bendrabučio tipo kambarys
4. Viešbutis, motelis
5. Vagonėlis
6. Darbo vieta
7. Kita (*NURODYKITE*) _____

99. N/N (*NESKAITYTI*)

D15. Kam priklauso būstas, kuriame dabar gyvenate?

RODYTI KORETLĘ D15 – PERSKAITYTI VARIANTUS – VIENAS ATSAKymo VARIANTAS!

1. Mano ar šeimos (sutuoktinio, partnerio) nuosavybė
2. Tėvų nuosavybė
3. Kitų giminių nuosavybė
4. Darbdavio nuosavybė
5. Nuomojamas iš privačių savininkų
6. Nuomojamas iš savivaldybės
7. KITA: (*NURODYKITE*) _____

99. N/N (*NESKAITYTI*)

D16. Su kuo Jūs šiuo metu gyvenate?

RODYTI KORETLĘ D16 – PERSKAITYTI VARIANTUS – galimi keli atsakymo variantai!

1. Vienas, viena
2. Partneriu, sutuoktiniu
3. Tėvų šeima
4. Vaiku(ais)
5. Bendradarbiu(ais)
6. Draugu (ais)
7. Kitais nuomininkais
8. Kita (*NURODYKITE*) _____

99. N/N (*NESKAITYTI*)

D17. Kiek žmonių kartu su Jumis gyvena dabartiniame Jūsų būste (įskaitant Jus)?

NURODYKITE SKAIČIŲ: _____

99. N/N (*NESKAITYTI*)

KELI KLAUSIMAI APIE JŪSŲ DARBĄ

Q1. Ar šiuo metu dirbate (darbą, už kurį gaunate atlygį, įskaitant ir nepastovų, neformalų darbą)?

1. Taip
2. Ne
3. Kita (*NURODYKITE*) _____

99. N/N (*NESKAITYTI*)

Q2. Kokios jūsų pareigos jūsų pagrindiniame apmokamame darbe? Sakydami "pagrindiniame", mes turime galvoje tą darbą, kuriame jūs praleidžiate daugiausia valandų.

INTERVIUERIUI: KLAUSTI IR PARAŠYTI DETALŲ ATSAKYMĄ - PRAŠYKITE SUTEIKTI KUO DAUGIAU INFORMACIJOS, KAD GALIMA BŪTŲ TIKSLIAI PAŽYMĖTI KODĄ PAGAL PROFESIJŲ KLASIFIKATORIŲ

.....
.....
.....
.....

88 – Nežino/neturi nuomonės (spontaninis)

99 – Atsisakė (spontaninis)

Q3. Ar jūs turėjote panašaus / tokio pat darbo patirties prieš atvykdamas į Lietuvą dirbti šį darbą?

1. Taip
2. Ne
3. Kita (*NURODYKITE*) _____

99. N/N (*NESKAITYTI*)

Q4. Ar jūs...?

RODYTI KORTELĘ Q4 – SKAITYTI ATSAKYMUS – TIK VIENAS ATSAKYMAS

- 1 – Esate samdomas darbuotojas
- 2 – Užsiimate individualia veikla, neturite samdomų darbuotojų
- 3 – Užsiimate individualia veikla, turite samdomų darbuotojų
- 4 – Kita (*NURODYKITE*) _____

88 – Nežino/neturi nuomonės (spontaninis) -----

99 – Atsisakė (spontaninis) -----

Q5. Kokią darbo sutartį Jūs esate sudaręs/iusi?

RODYTI KORTELĘ Q5 – SKAITYTI ATSAKYMUS – TIK VIENAS ATSAKYMAS

- 1 – Neterminuota sutartis KLAUSTI Q7
- 2 – Terminuota sutartis KLAUSTI Q6
- 3 – Laikina įdarbinimo agentūros sutartis KLAUSTI Q6
- 4 – Esate mokinys ar dalyvaujate kitoje apmokymo programoje KLAUSTI Q6
- 5 – Be sutarties KLAUSTI Q7
- 6 – Kita (*NURODYKITE*) _____

88 – Nežino/neturi nuomonės (spontaninis) -----

99 – Atsisakė (spontaninis) -----

Q6. Kokiam laikotarpiui (metų ir mėnesių) sudaryta terminuota sutartis?

JEIGU MAŽIAU NEI VIENERIEMS METAMS, EILUTĖJE "METŲ" PAŽYMĖKITE "00", O EILUTĖJE "MĖNESIŲ" PAŽYMĖKITE MĖNESIŲ SKAIČIŲ

JEIGU TERMINUOTOS SUTARTIES LAIKAS NEAPIBRĖŽTAS ATITINKAMOSE EILUTĖSE PAŽYMĖKITE KODĄ "77"

Metų .....

00 – jeigu mažiau nei 1 metus

77 – tiksliai trukmė nenurodyta

88 – Nežino/neturi nuomonės (spontaninis)

99 – Atsisakė (spontaninis)

Mėnesių .....

77 – tiksli trukmė nenurodyta

88 – Nežino/neturi nuomonės (spontaninis)

99 – Atsisakė (spontaninis)

Q7. Kokia yra pagrindinė kompanijos ar organizacijos, kurioje jūs dirbate, veiklos rūšis?

UŽRAŠYKITE RESPONDENTO ATSAKYMĄ KUO TIKSLIAU, SU VISOMIS DETALĖMIS –
IŠKLAUSKITE TIEK INFORMACIJOS, KIEK ĮMANOMA

.....
.....
.....
.....

88 – Nežino/neturi nuomonės (spontaninis)

99 – Atsisakė (spontaninis)

Q7.1 Koks yra įmonės, kurioje dirbate, pavadinimas?

(NURODYKITE PAVADINIMA) _____

88 – Nežino (spontaninis)

99 – Atsisakė (spontaninis)

Q8. Ar jūs dirbate ... ?

RODYTI KORTELĘ Q8 – SKAITYTI ATSAKYMUS– TIK VIENAS ATSAKYMAS

1. Privačiame sektoriuje

2. Valstybiniame sektoriuje

3. Pelno nesiekiančiame sektoriuje, nevyriausybiniame organizacijoje

4. Kita (NURODYKITE) _____

88 – Nežino/neturi nuomonės (spontaninis)

99 – Atsisakė (spontaninis)

Q9 Kiek metų Jūs dirbate šioje kompanijoje/organizacijoje?

INTERVIUERIUI; JEIGU REIKĖTŲ PAAIŠKINKITE, KAD SAKYDAMI KOMPANIJA TURIME OMENYJE VISĄ ORGANIZACIJĄ
APSKRITAI, BET NE ATSKIRĄ PADALINĮ

Metų .....

00 – jeigu mažiau nei 1 metus

Mėnesių .....

77 – tiksli trukmė nenurodyta

88 – Nežino/neturi nuomonės (spontaninis)

99 – Atsisakė (spontaninis)

Q10 Ar įmonė, kurioje dirbate yra

1. Lietuvos kapitalo

2. Užsienio kapitalo (nurodykite šalį) _____

3. Bendra Lietuvos ir užsienio kapitalo (nurodykite šalį) _____

88 – Nežino/neturi nuomonės (spontaninis)

99 – Atsisakė (spontaninis)

ĮSIDARBINIMAS

U1. Kokių būdu susiradote dabartinę darbovietę?

RODYTI KORTELĘ U1 – SKAITYTI ATSAKYMUS– TIK VIENAS ATSAKYMAS

1. Per darbo biržą
2. Per įdarbinimo agentūrą
3. Per draugus, pažįstamus, gyvenančius Lietuvoje
4. Per draugus, pažįstamus, gyvenančius kitoje (se) šalyje (se)
5. Per skelbimus spaudoje
6. Per internetą
7. Kreipiausi į darbdavį tiesiogiai / susiradau pats
8. Darbdavys pakvietė (susirado)
9. Kita (NURODYKITE) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

U2. Ar kilo sunkumų ieškant informacijos apie įsidarbinimo galimybes? Jei taip, tai nurodykite kokius?

1. Ne
2. Taip (NURODYKITE)

88 – Nežino/neturi nuomonės (spontaninis)

99 – Atsisakė (spontaninis)

U3. Keliose darbo vietose [įmonėse] esate dirbęs (usi) Lietuvoje?

1. vienoje (pirma) KLAUSTI U5
2. dvejose KLAUSTI U4
3. trijose KLAUSTI U4
4. keturiose ar daugiau KLAUSTI U4
5. kita (NURODYKITE) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

U4. Kokia pagrindinė priežastis lėmė paskutinį darbo vietos keitimą Lietuvoje?

RODYTI KORTELĘ U4 – SKAITYTI ATSAKYMUS– TIK VIENAS ATSAKYMAS

1. Radau kitą darbą (gavau kitą darbą) pas kitą darbdavį
2. Radau kitą darbą pas tą patį darbdavį
3. Baigėsi sutartis
4. Darbas netinkamas (netiko darbo sąlygos)
5. Struktūriniai organizaciniai pasikeitimai įmonėje (pvz. padalinio uždarymas)
6. Pradėjau mokytis
7. Persikėliau gyventi kitur
8. Šeima, vaikai, asmeninės problemos
9. Sveikatos problemos
10. Neigiamas darbdavių ir ar bendradarbių požiūris
11. Sunkumai darbe (kokie) _____
12. Kita (NURODYKITE) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

U5. Ar esate dirbęs(usi) kitose užsienio šalyse (ne Lietuvoje, bet kitose nei savo šalis)? Nurodykite kokiose ir kuo dirbote?

0. Nesu dirbęs užsienio šalyse

Šalis	Kuo dirbote? Koks darbas
1.	
2.	
3.	

99. N/N (NESKAITYTI)

U6. Kiek Jums yra svarbūs žemiau išvardyti su darbu susiję aspektai?

RODYTI KORTELĘ U6 SU SKALE – SKAITYTI NUO "1" iki "8" – VIENOJE EILUTĖJE VIENAS ATSAKYMAS!

	Visai nesvarbu	Nesvarbu	Svarbu	Labai svarbu	Darbovietėje to nėra	N/N
1. Geras darbo užmokestis	1	2	3	4	88	99
2. Sudarytos geros darbo sąlygos (darbo vieta, medžiagos, priemonės, įranga ir pan.)	1	2	3	4	88	99
3. Įtraukimas į bendradarbių komandą	1	2	3	4	88	99
4. Galimybė dalyvauti mokymuose, tobulinti kvalifikaciją	1	2	3	4	88	99
5. Karjeros galimybė	1	2	3	4	88	99
6. Apgyvendinimas	1	2	3	4	88	
7. Kita (NURODYKITE)	1	2	3	4	88	99

U7. Kuris iš šių teiginių geriausiai apibūdina jūsų darbo įgūdžius?

KORTELĖ U7 – SKAITYTI ATSAKYMUS – TIK VIENAS ATSAKYMAS

- 1 – Man reikia toliau mokytis, kad galėčiau geriau atlikti savo darbą
- 2 – Mano dabartiniai įgūdžiai visiškai pakankami mano darbui
- 3 – Mano turimi įgūdžiai leistų man atlikti gerokai sudėtingesnes užduotis

88 – Nežino/neturi nuomonės (spontaninis)

99 – Atsisakė (spontaninis)

U8. Ar turite Lietuvoje galiojančius kvalifikaciją patvirtinančius dokumentus?

1. Taip
2. Ne
3. Tokie dokumentai nereikalingi
4. Kita (NURODYKITE) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

Q11. Kiek valandų per savaitę jūs paprastai dirbate savo pagrindiniame apmokamame darbe?

INTERVIURIUI: NESKAIČIUOJANT PIETŲ PERTRAUKOS, LAIKO KELIONEI Į DARBĄ IR NAMO - JEIGU 30 AR DAUGIAU MINUČIŲ, SUAPVALINKITE IKI KITOS VALANDOS

Valandų skaičius per savaitę .....
88 – Nežino/neturi nuomonės (spontaninis)
99 – Atsisakė (spontaninis)

Q12. Tarkim, jūs turėtumėte galimybę laisvai rinktis, kiek valandų jums dirbti. Atsižvelgiant į poreikį užsidirbti pragyvenimui, kiek valandų per savaitę jūs norėtumėte dirbti dabartiniu metu?

Valandų skaičius per savaitę: .....
77 – Tiek pat valandų kaip ir dabar (spontaninis)
88 – Nežino/neturi nuomonės (spontaninis)
99 – Atsisakė (spontaninis)

Q13. Kiek dienų per savaitę jūs paprastai dirbate savo pagrindiniame apmokamame darbe?

Dienų skaičius per savaitę .....
88 – Nežino/neturi nuomonės (spontaninis)
99 – Atsisakė (spontaninis)

Q14. Šalia jūsų pagrindinio darbo, ar jūs turite kitą apmokamą darbą? (JEIGU "TAIP") ar, jūs...?

RODYTI KORTELĘ Q14 – SKAITYTI ATSAKYMUS – TIK VIENAS ATSAKYMAS!

1 – Neturite kito apmokamo darbo
2 – Turite kitą apmokamą pastovų darbą
3 – Turite kitą apmokamą atsitiktinį darbą
4 – Kita (NURODYKITE) _____

88 – Nežino/neturi nuomonės (spontaninis)
99 – Atsisakė (spontaninis)

Q15. Kiek vidutiniškai valandų per savaitę jūs dirbate kitą(-us) darbą(-us), bet ne savo pagrindinį apmokamą darbą?

INTERVIURIUI: JEIGU ATSAKYMAS "30 MINUČIŲ AR DAUGIAU", SUAPVALINKITE IKI KITOS VALANDOS

Valandų skaičius.....
88 – Nežino/neturi nuomonės (spontaninis)
99 – Atsisakė (spontaninis)

Q16. Kiek kartų per mėnesį jūs dirbate sekmadieniais?

Sėkmadienių skaičius per mėnesį.....

00 – Niekada

88 – Nežino/neturi nuomonės (spontaninis)

99 – Atsisakė (spontaninis)

Q17. Kiek kartų per mėnesį jūs dirbate šeštadieniais?

Šeštadienių skaičius per mėnesį.....

00 – Niekada

88 – Nežino/neturi nuomonės (spontaninis)

99 – Atsisakė (spontaninis)

Q18. Kiek kartų per mėnesį jūs dirbate daugiau nei 10 valandų per dieną?

Dienų, kai dirba daugiau negu 10 valandų, skaičius per mėnesį.....

00 – Niekada

88 – Nežino/neturi nuomonės (spontaninis)

99 – Atsisakė (spontaninis)

Q19. Ar jūs dirbate...?

SKAITYTI NUO "A" IKI "F"

	Taip	Ne	Nežino	Atsisakė
A – kiekvieną dieną tiek pat valandų	1	2	88	99
B – tiek pat dienų kiekvieną savaitę	1	2	88	99
C – vienodą valandų skaičių kiekvieną savaitę	1	2	88	99
D – pagal tą patį darbo tvarkaraštį nustatytais darbo pradžios ir pabaigos valandomis	1	2	88	99
E – pagal iškvietimą	1	2	88	99
F – pamainomis	1	2	88	99

Q20. Ar jūsų darbo grafikas keičiasi nuolat? Jeigu taip: prieš kiek laiko jūs sužinote apie pakeitimus?

RODYTI KORTELĘ Q21 – SKAITYTI ATSAKYMUS – TIK VIENAS ATSAKYMAS

1 – Ne

2 – Sužinau tą pačią dieną

3 – Sužinau prieš dieną

4 – Sužinau prieš kelias dienas

5 – Sužinau prieš kelias savaites

6 – Kita (NURODYKITE) _____

88 – Nežino/neturi nuomonės (spontaninis)

99 – Atsisakė (spontaninis)

PRADEDANT NUO ŠIOS VIETOS IR TOLIAU BUS KALBAMA TIK APIE PAGRINDINĮ APMOKAMĄ DARBĄ

Q22. Kur yra jūsų pagrindinė darbo vieta?

KORTELE Q22– SKAITYTI– TIK VIENAS ATSAKYMAS!

- 1 – Mano darbdavio/mano asmeninėse patalpose (biure, gamykloje, parduotuvėje, mokykloje ir t.t.)
- 2 – Kliento patalpose
- 3 – Automobilyje ar kitoje transporto priemonėje
- 4 – Ne patalpose (statybos aikštelėje, žemės ūkio lauke, miesto gatvėje)
- 5 – Savo namuose
- 6 – Kita (NURODYKITE) _____

88– Nežino/neturi nuomonės (spontaninis)

99 – Atsisakė (spontaninis)

Q23. Jūs paminėjote, kad jūsų pagrindinė darbo vieta yra [atsakymas Q22]. Ar per paskutinius 3 mėnesius jūs dirbote kurioje nors kitoje vietoje?

KORTELE Q22 – SKAITYTI NUO 'A' IKI 'E'– VIENAS ATSAKYMAS EILUTĖJE!

	Taip	Ne	Nežino	Atsisakė
A Mano darbdavio/mano asmeninėse patalpose (biure, gamykloje, parduotuvėje, mokykloje ir t.t.)	1	2	88	99
B Kliento patalpose	1	2	88	99
C Automobilyje ar kitoje transporto priemonėje	1	2	88	99
D Ne patalpose (statybos aikštelėje, žemės ūkio lauke, miesto gatvėje)	1	2	88	99
E Savo namuose	1	2	88	99
F Kita (NURODYKITE) _____	1	2	88	99

Q24. Ar jūsų darbe visada būtina dėvėti asmens saugos įrangą?

- 1 – Taip ----- > **TOLIAU KLAUSTI Q25**
- 2 – Ne ----- > **TOLIAU KLAUSTI Q26**
- 88 – Nežino/neturi nuomonės (spontaninis) ----- > **TOLIAU KLAUSTI Q26**
- 99 – Atsisakė (spontaninis) ----- > **TOLIAU KLAUSTI Q26**

Q25. Ar jūs visada naudojate asmens saugos įrangą, kai to reikalaujama?

- 1 – Taip
- 2 – Ne
- 88 – Nežino/neturi nuomonės (spontaninis)
- 99 – Atsisakė (spontaninis)

Q26. Kalbant apie pavojų sveikatai ir saugai, susijusį su jūsų darbo atlikimu, ar Jūs esate apie tai informuotas/a?

KORTELE Q26 – PERSKAITYTI VARIANTUS – VIENAS ATSAKYMAS!

- 1 – Labai gerai informuotas
- 2 – Gerai informuotas
- 3 – Nelabai gerai informuotas
- 4 – Labai prastai informuotas

88– Nežino/neturi nuomonės (spontaninis)

99 – Atsisakė (spontaninis)

Q27. Ar jūs manote, kad dėl darbo jūsų sveikata ar sauga yra pavojuje?

- 1 – Taip
- 2 – Ne
- 88 – Nežino/neturi nuomonės (spontaninis)

99 – Atsisakė (spontaninis)

Q28. Ar jūsų darbas daro poveikį jūsų sveikatai?

- 1 – Taip, daugiausiai teigiamą
- 2 – Taip, daugiausiai neigiamą
- 3 – Ne

88 – Nežino/neturi nuomonės (spontaninis)

99 – Atsisakė (spontaninis)

Q29. Kokia jūsų sveikata apskritai? Jūsų nuomone ji ...

- 1 – Labai gera
- 2 – Gera
- 3 – Patenkinama
- 4 – Bloga
- 5 – Labai bloga

88 – Nežino/neturi nuomonės (spontaninis)

99 – Atsisakė (spontaninis)

Q30. Ar per paskutinius 12 mėnesių jūs dirbote sirgdamas/a?

1 – Taip (**JEIGU TAIP**) Darbo dienų skaičius:.....

2 – Ne

7 - Aš nesirgau (spontaninis)

88 – Nežino/neturi nuomonės

99 – Atsisakė (spontaninis)

Q31. Ar per praėjusį mėnesį atliekant savo darbą jums teko patirti ...?

SKAITYTI NUO "A" IKI "C"

	Taip	Ne	Nežino	Atsisakė
A – užgauliojimus žodžiu	1	2	88	99
B – nepageidaujama seksualinį dėmesį	1	2	88	99
C – grasinimus ir žeminantį elgesį	1	2	88	99

Q32. Ar per praėjusius 12 mėnesių atliekant savo darbą jums teko patirti ...?

SKAITYTI NUO "A" IKI "C"

	Taip	Ne	Nežino	Atsisakė
A – fizinį smurtą	1	2	88	99
B – priekabiavimus/ižeidinėjimus	1	2	88	99
C – lytinį priekabiavimą	1	2	88	99

Q33. Prašom pasakyti, ar jūs sutinkate, ar nesutinkate su šiais teiginiais apibūdinančiais kai kuriuos jūsų darbo aspektus?

RODYTI KORTELĘ Q33 SU SKALE – SKAITYTI NUO "A" IKI "G" – VIENAS ATSAKYMAS

KIEKVIENOJE EILUTĖJE!

	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei taip, nei ne	Nesutinku	Visiškai nesutinku	Netaikoma (spontaninis)	Nežino (spontaninis)	Atsisakė (spontaninis)
A – Aš galiu netekti darbo per artimiausius 6 mėn.	5	4	3	2	1	7	88	99
B – Man gerai moka už mano darbą	5	4	3	2	1	7	88	99
C – Mano darbe yra puiki karjeros perspektyva	5	4	3	2	1	7	88	99
D – Darbe jaučiuosi 'kaip namie'	5	4	3	2	1	7	88	99
E – Darbe turiu labai gerų draugų	5	4	3	2	1	7	88	99
F – Jeigu netekčiau ar išeičiau iš savo dabartinio darbo man būtų lengva	5	4	3	2	1	7	88	99

susirasti darbą su panašiu užmokesčiu								
G – Organizacija kurioje aš dirbu, motyvuoja mane siekti geriausių darbo rezultatų	5	4	3	2	1	7	88	99

Q34. Ar Jūs patenkintas dabartiniu darbu (darbo vieta) Lietuvoje?

1. Taip
2. Iš dalies
3. Ne

PEREITI Į Q36 KL.

99. N/N (NESKAITYTI)

Q35. Kodėl nepatenkintas dabartiniu darbu (darbo vieta)?

KORTELE Q35 – PERSKAITYTI VARIANTUS – NE DAUGIAU 3 ATSAKYMŲ!

1. Neišnaudoju savo įgūdžių ar patirties
2. Darbas nėra norimas
3. Per mažas užmokestis
4. Noriu dirbti daugiau valandų
5. Noriu dirbti skirtingomis valandomis, bet ne daugiau valandų
6. Patiriu diskriminaciją (neigiamą požiūrį, elgesį) iš darbdavio, bendradarbių
7. Kita (NURODYKITE) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

Q36. Prašau pasakyti, koks yra jūsų mėnesio vidutinis atlyginimas 'Į RANKAS' už pagrindinį apmokamą darbą?

Prisiminkite vidutines pastarųjų mėnesių pajamas. Jeigu negalite pasakyti tikslaus skaičiaus, prašau pasakyti bent apytikriai.

INTERVIUERIUI: KALBAMA TIK APIE DARBO UŽMOKESTĮ IŠ PAGRINDINIO APMOKAMO DARBO, NEĮTRAUKITE SENTAVĖS PENSIJŲ IR PAN. PRIMINKITE, KAD PAGRINDINIS DARBAS YRA TAS, KURĮ JIS/JI NURODĖ, NUSTATANT TINKAMUMĄ APKLAUSAI.

INTERVIUERIUI: PAAIŠKINKITE, JEI BŪTINA, KAD MĖNESIO GRYNOSIOS PAJAMOS – TAI ATLYGINIMAS GAUNAMAS "Į RANKAS", ATSKAIČIUS MOKESČIUS IR SOCIALINIO DRAUDIMO ĮMOKAS

Grynosios mėnesio pajamos („į rankas“) iš pagrindinio darbo litais: ..... (**PEREITI PRIE Q38**)

88 - Nežino (spontaninis) (**PEREITI PRIE Q37**)

99 – Atsisakė (spontaninis) (**PEREITI PRIE Q37**)

Q37. Galbūt Jūs galite nurodyti apytikres ribas. Kuri raidė geriausiai atitinka grynąsias (atskaičius mokesčius) pajamas iš Jūsų pagrindinio darbo? Naudokite tą kortelės dalį, kurią Jūs žinote geriausiai: savaitės, mėnesio ar metinės pajamas.

INTERVIUERIUI: KORTELĖ Q37

	Pažymėti	SAVAITĖS	MĖNESIO	METINĖS
1=D	D	Mažiau nei 90 litų	Mažiau nei 350 litų	Mažiau nei 4140 litų
2=B	B	Nuo 91 iki 120 litų	Nuo 351 iki 520 litų	Nuo 4141 iki 6220 litų
3=I	I	Nuo 121 iki 170 litų	Nuo 521 iki 690 litų	Nuo 6221 iki 8290 litai
4=O	O	Nuo 171 iki 200 litų	Nuo 691 iki 860 litų	Nuo 8291 iki 10360 litų
5=T	T	Nuo 201 iki 260 litų	Nuo 861 iki 1040 litų	Nuo 10361 iki 12430 litų
6=G	G	Nuo 261 iki 350 litų	Nuo 1041 iki 1380 litų	Nuo 12431 iki 16570 litų
7=P	P	Nuo 351 iki 430 litų	Nuo 1381 iki 1730 litų	Nuo 16571 iki 20720 litų
8=A	A	Nuo 431 iki 520 litų	Nuo 1731 iki 2070 litų	Nuo 20721 iki 24860 litų
9=F	F	Nuo 521 iki 640 litų	Nuo 2071 iki 2590 litų	Nuo 24861 iki 31080 litų
10=E	E	Nuo 641 iki 860 litų	Nuo 2591 iki 3450 litų	Nuo 31081 iki 41400 litų
11=Q	Q	Nuo 861 iki 1040 litų	Nuo 3451 iki 4320 litų	Nuo 41431 iki 51790 litų
12=H	H	Nuo 1041 iki 1210 litų	Nuo 4321 iki 5180 litų	Nuo 51791 iki 62150 litų
13=C	C	Nuo 1211 iki 1470 litų	Nuo 5181 iki 6040 litų	Nuo 62151 iki 72510 litų
14=L	L	Nuo 1471 iki 1730 litų	Nuo 6041 iki 6900 litų	Nuo 72511 iki 82870 litų
15=N	N	Nuo 1731 iki 1900 litų	Nuo 6901 iki 7770 litų	Nuo 82871 iki 93230 litų
16=R	R	Nuo 1901 iki 2070 litų	Nuo 7771 iki 8630 litų	Nuo 93231 iki 103580 litų
17=M	M	Nuo 2071 iki 2250 litų	Nuo 8631 iki 9500 litų	Nuo 103581 iki 113940 litų
18=S	S	Nuo 2251 iki 2590 litų	Nuo 9501 iki 10360 litų	Nuo 113941 iki 124300 litų
19=K	K	Nuo 2591 iki 2940 litų	Nuo 10361 iki 12090 litų	Nuo 124301 iki 145020 litų
20=U	U	Nuo 2941 iki 3450 litų	Nuo 12091 iki 13800 litų	Nuo 145021 iki 165730 litų
21=V	V	3451 litas ir daugiau	13801 ir daugiau litų	165 731 litai ir daugiau

99 (Atsisakė)

88 (Nežino)

Komentarai:

Q38: Kaip jūs gaunate darbo užmokestį:

1. Pervedamas į banko sąskaitą.
2. Atsiskaitoma grynais pinigais.
3. Kita (NURODYKITE) _____ 99. N/N (NESKAITYTI)

Q39: Kaip dažnai jums mokamas darbo užmokestis:

1. Kas savaitę
2. Kas mėnesį
3. Kita (NURODYKITE) _____ 99. N/N (NESKAITYTI)

Q40: Ar jums darbo užmokestis mokamas:

1. Visada laiku
2. Kartais vėluoja
3. Dažnai vėluoja
4. Dar nebuvo sumokėtas: NURODYTI KIEK DIENŲ _____
5. Kita (NURODYKITE) _____ 99. N/N (NESKAITYTI)

Q41. Ar žinote apie socialines lengvatas/ garantijas dirbantiems ir ar jomis naudojėtės? Ar šios lengvatos Jums priklauso? (ŽYMĖTI KIEKVIENOJE EILUTĖJE TRIJUOSE STULPELIUOSE)

	1. ŽINOJIMAS			2. NAUDOJIMASIS			3. PRIKLAUSYMAS			
	Taip	Ne	N/N	Taip	Ne	N/N	Taip	Ne	N/N	
1	Tėvystės atostogas	1	2	99	1	2	99	1	2	99
2	Vaiko priežiūros atostogas vaiko ligos atveju	1	2	99	1	2	99	1	2	99
3	Kasmetines minimalias 28 kalendorinių dienų atostogas	1	2	99	1	2	99	1	2	99
4	Kasmetines minimalias 35 kalendorinių dienų atostogas: 1) darbuotojams iki aštuoniolikos metų; 2) darbuotojams, vieniems auginantiems vaiką iki keturiolikos metų arba neįgalų vaiką iki aštuoniolikos metų; 3) neįgaliesiems;	1	2	99	1	2	99	1	2	99
5	Atlyginimo kompensacija ligos atveju	1	2	99	1	2	99	1	2	99
6	Kompensacija dėl nepanaudotų atostogų išeinant iš darbo	1	2	99	1	2	99	1	2	99
7	Viršvalandžių, darbo savaitgaliais apmokėjimą	1	2	99	1	2	99	1	2	99
8	Kita (įrašyti)	1	2	99	1	2	99	1	2	99

Q42. Ar Jūsų darbovietėje veikia profsąjunga?

1. Taip
2. Ne
3. Nežinau
99. N/N (NESKAITYTI)

Q43. Ar dalyvaujate profsąjungos veikloje?

1. Esu profsąjungos narys;
2. Dalyvauju, bet nesu narys;
3. Nedalyvauju;
4. Nežinau, kaip tapti nariu;
5. Kita (įrašykite).....
99. N/N (NESKAITYTI)

SOCIALINĖ PARAMA, SOCIALINĖS PASLAUGOS**S1. Į ką kreiptumėtės, jei lentelėje nurodytos pagalbos Jums reikėtų šiuo metu?**

KORTELĖ S1 SU VARIANTAIS – SKAITYTI NUO „1“ IKI „12“ – VIENAS ATSAKymo VARIANTAS EILUTĖJE!

	Į nieką; spręščiau pats	Į specialistus, specialias įstaigas	Į draugus (Lietuvoje gyvenančius užsieniečius)	Į draugus (Lietuvos piliečius)	Į šimos narius	Į darbdavi, bendradarbius	Kita (nurodyti)	N/N
1. Leidimo gyventi pratęsimas	1	2	3	4	5	6	7	99
2. Rasti šeimos gydytoją	1	2	3	4	5	6	7	99
3. Kitos sveikatos paslaugos (įskaitant psichologinę)	1	2	3	4	5	6	7	99
4. Teisinė (pvz. spręsti ginčus su darbdaviu)	1	2	3	4	5	6	7	99
5. Susirasti darbą	1	2	3	4	5	6	7	99
6. Susirasti būstą	1	2	3	4	5	6	7	99
7. Gauti pašalpą	1	2	3	4	5	6	7	99
8. Surasti vaikams švietimo įstaigą (darželį, mokyklą)	1	2	3	4	5	6	7	99
9. Kvalifikacijos pripažinimas, tolesnis mokymasis (savo, šeimos narių)	1	2	3	4	5	6	7	99
10. Lietuvių kalbos mokymasis	1	2	3	4	5	6	7	99
11. Finansinė (pasiskolinti pinigų)	1	2	3	4	5	6	7	99
12. Kita (nurodykite)	1	2	3	4	5	6	7	99

S2. Prašome pasakyti, kokio pobūdžio paslaugos Jums šiuo metu yra būtiniausios / aktualiausios?
 RODYTI KORTELĘ S2 – PERSKAITYTI IŠ EILĖS – PASIRINKTI NE DAUGIAU KAIP 3 VARIANTUS!

1	Leidimo gyventi (dirbti) pratęsimas
2	Rasti šeimos gydytoją
3	Kitos sveikatos paslaugos (įskaitant psichologinę pagalbą)
4	Teisininko konsultacija (pvz. darbo santykiuose)
5	Susirasti darbą
6	Susirasti būstą
7	Gauti pašalpą
8	Surasti vaikams švietimo įstaigą (darželį, mokyklą)
9	Kvalifikacijos pripažinimas, tolesnis mokymasis (savo, šeimos narių)
10	Lietuvių kalbos mokymasis
11	Finansinė (pinigų trūkumas)
12	Kita (nurodykite) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

S3. Nurodykite, ar per pastaruosius 12 mėn. Jums teko susidurti su neigiama žmonių reakcija lentelėje išvardintose situacijose?

SKAITYTI NUO „1“ IKI „5“

	Taip	Ne	Nežinau	N/N
1. Darbe (dirbant)	1	2	3	99
2. Ieškant darbo	1	2	3	99
3. Ieškant būsto	1	2	3	99
4. Iš kaimynų	1	2	3	99
5. Kitur (įrašykite):	1	2	3	99

S4. Ar Jūs vengiate tam tikrų vietų, pvz., parduotuvių ar kavinių baimindamiesi, kad su Jumis gali būti blogai elgiamasi dėl to, kad Jūs esate imigrantas?

1. Ne
2. Taip (nurodykite, kokių) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

S5. Kiek Jūs patenkintas ar nepatenkintas žemiau išvardytais aspektais, susijusiais su gyvenimu Lietuvoje?

RODYTI KORTELĘ S5 SU SKALE – SKAITYTI NUO „1“ IKI „12“ – VIENAS ATSAKYO VARIANTAS EILUTĖJE!

	Visiškai nepatenkintas	Nepatenkintas	Nei patenkintas, nei nepatenkintas	Patenkintas	Labai patenkintas	N/N
1. Aplinka, klimatas	1	2	3	4	5	99
2. Žmonės (gyventojai)	1	2	3	4	5	99
3. Saugumas (nuo nusikaltimų, smurto)	1	2	3	4	5	99
4. Darbo sąlygos	1	2	3	4	5	99
5. Švietimo sistema, mokymasis	1	2	3	4	5	99
6. Ekonominės sąlygos	1	2	3	4	5	99
7. Politinės sąlygos	1	2	3	4	5	99
8. Būstas	1	2	3	4	5	99
9. Paslaugų kokybė	1	2	3	4	5	99
10. Santykiai tarp skirtingų etninių/rasinių grupių	1	2	3	4	5	99
11. Atstumas tarp šeimos (kilmės šalies)	1	2	3	4	5	99

S6. Kuriose srityse gyvenant Lietuvoje Jums pakanka ar nepakanka informacijos?

RODYTI KORTELĘ S6 SU SKALE – SKAITYTI NUO „1“ IKI „10“ – VIENAS ATSAKYO VARIANTAS EILUTĖJE

Sritis	Nepakanka	Nei pakanka, nei nepakanka	Pakanka	N/N
1. Darbas (įsidarbinimas, keitimas, leidimų gavimas)	1	2	3	99
2. Sveikatos paslaugos	1	2	3	99
3. Socialinės paslaugos (įskaitant pašalpas)	1	2	3	99
4. Verslo kūrimas / steigimas	1	2	3	99
5. Būstas	1	2	3	99
6. Švietimas, mokymasis	1	2	3	99
7. Lietuvių kalbos mokymasis	1	2	3	99
8. Mokesčių mokėjimas	1	2	3	99
9. Laisvalaikis	1	2	3	99
10. Kita (nurodykite) _____	1	2	3	99

S7. Ar rekomenduotumėte kitiems užsieniečiams atvykti į Lietuvą gyventi ir dirbti?

1. Tikrai taip
2. Iš dalies taip
3. Nežinau
4. Turbūt ne
5. Tikrai ne

99. N/N (NESKAITYTI)

Klausimynas rusų kalba

Добрый день,

Институт социальных исследований и О/О "Diversity group" осуществляет проект и проводит опрос граждан третьих стран, живущих или работающих в Литве. Проект реализуется при финансовой поддержке Европейского Союза и средств Агентуры Европейского Социального Фонда по программе для интеграции граждан третьих стран.

Цель - узнать, как складывается жизнь иностранцев, приехавших из разных стран, в Литве, насколько Вы удовлетворены жизнью здесь. Собранная информация поможет развивать нужные услуги для новоприбывших иммигрантов, других групп.

Отвечая на вопросы, задержитесь на 30 мин.

Опрос **анонимный**, его данные будут использоваться для суммы общих результатов. Ваше имя и другие личные детали не будут использоваться.

БОЛЬШИНСТВО ВОПРОСОВ- О РАБОТЕ, ЖИЗНЕННЫХ УСЛОВИЯХ, УСЛУГАХ, ВОЗМОЖНОЙ ПОМОЩИ.

Ответить на вопросы будет несложно. Чаще всего я буду читать вопрос и ответ на него. Вам надо будет выбрать подходящий ответ из всех мною прочитанных. Цель опроса - узнать Ваше личное мнение. Я не имею права комментировать или объяснять смысл вопроса.

Важны ответы на каждый вопрос, но если какой-то из вопросов Вам будет неясен, то мы перейдём к следующему. По поводу опроса просим обращаться по тель. Руководитель проекта dr. Вита Петрушаускаите 8 5 2722063.

Спасибо за участие!

INTERVIUOTOJO/S VARDAS, PAVARDĖ _____

Patvirtinu, kad apklausa atlikta laikantis instrukcijų, asmeninio interviu būdu.

Interviuotojo parašas _____

Interviu numeris (pildo interviuotojas)	
---	--

Interviu data _____

Interviu pradžia _____ val. _____ min.

Interviu pabaiga _____ val. _____ min.

Kur vyko apklausa _____ (miestas)

Anketos Nr. _____ (nepildyti)

ДЛЯ НАЧАЛА НЕКОЛЬКО ВОПРОСОВ О ВАС

D1. Ваш пол: 1. Мужской 2. Женский

D2. Сколько Вам лет? (УКАЖИТЕ, СКОЛЬКО ЛЕТ ИСПОЛНИЛОСЬ ВАМ В ПОСЛЕДНИЙ ДЕНЬ РОЖДЕНИЯ) _____

D3. Ваше гражданство: (УКАЖИТЕ СТРАНУ) _____

D4. Образование:

1. Не законченное среднее	ПЕРЕЙТИ К ВОПРО. D4.1
2. Средняя школа	ПЕРЕЙТИ К ВОПРО. D5
3. Среднее техническое училище	ПЕРЕЙТИ К ВОПРО. D5
4. Высшая школа	ПЕРЕЙТИ К ВОПРО. D5
5. Другое (укажите) _____	

D4.1. Сколько классов Вы закончили? (УКАЖИТЕ)

99. N/N (NESKAITYTI)

D5. Н данный момент работаете ли Вы по профессии?

4. Да
5. Нет
6. Другое (УКАЖИТЕ) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

D6. С которого времени живете в Литве? (УКАЖИТЕ)

Год	Месяц

99. N/N (NESKAITYTI)

D7. Пожалуйста скажите, какая основная причина Вашего прибытия в Литву (жить или работать)?
ПОКАЖИТЕ КАРТОЧКУ D7 – ЗАЧИТАЙТЕ – МОЖЕТ БЫТЬ ТОЛЬКО ОДИН ОТВЕТ

1. Работа
ПЕРЕЙТИ К ВОПРО. D8
2. Открыть бизнес/ начать собственное дело ПЕРЕЙТИ К ВОПРО. D9
3. Учеба ПЕРЕЙТИ К ВОПРО. D9
4. Члены семьи (прибывшие работать) или родные ПЕРЕЙТИ К ВОПРО. D9
5. Другое (УКАЖИТЕ) _____

ПЕРЕЙТИ К ВОПРО. D9

99. N/N (NESKAITYTI)

D8. Вы указали что прибыли по работе. Уточните, Вы приехали:

ПОКАЖИТЕ КАРТОЧКУ D8 – ЗАЧИТАЙТЕ – МОЖЕТ БЫТЬ ТОЛЬКО ОДИН ОТВЕТ

6. рабочее место в связи с трудовым договором,
7. высококвалифицированная профессиональная работа (Система синей карточки)
8. командировки из других компаний (работадатель – не Литовская компания)
9. Как исследователь и/или учитель
10. На самостоятельную работу/стажировку/обмен молодежи

D9. На данный момент у Вас есть (в Литве живете с):

ЗАЧИТАЙТЕ – МОЖЕТ БЫТЬ ТОЛЬКО ОДИН ОТВЕТ

1. Временный вид на жительство в Литовской Республике
2. Постоянный вид на жительство в Литовской Республике
3. Многократная национальная виза (D visa)
4. Однократная национальная виза (D visa)
5. Виза Шенгена
6. Другие документы на жительство не требуются
7. Другое (УКАЖИТЕ) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

D10. Ваше семейное положение

ЗАЧИТАЙТЕ – МОЖЕТ БЫТЬ ТОЛЬКО ОДИН ОТВЕТ

9. Женат (замужем), проживание вместе.
10. Не женат (не замужем). На данный момент живу с партнером.
11. Женат (замужем), но живем отдельно.
12. Есть партнер, но живем отдельно.
13. В разводе.
14. Не женат (не замужем).
15. Другое (УКАЖИТЕ) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

D11. Где, в каком городе Литвы живете, если живете в Литве?

7. Вильнюс
8. Каунас
9. Клайпеда
10. Паневежис
11. Шяуляй
12. Другое (УКАЖИТЕ) _____ ДЛЯ ВОДИТЕЛЕЙ ВОПР. D14

99. N/N (NESKAITYTI)

D12. Сколько времени Вы живете в этом городе Литвы? (УКАЖИТЕ ЧИСЛО) ____ лет ____ месяцев

99. N/N (NESKAITYTI)

D13. Сколько раз Вы меняли место жительства [город] проживая в Литве? _____ (УКАЖИТЕ ЧИСЛО)

D14. Где сейчас проживаете:

ПОКАЖИТЕ КАРТОЧКУ D14 – ЗАЧИТАЙТЕ – МОЖЕТ БЫТЬ ТОЛЬКО ОДИН ОТВЕТ ДЛЯ ВОДИТЕЛЕЙ „МЕСТО РАБОТЫ“ ЕСЛИ ОНИ СПЯТ В МАШИНЕ ВО ВРЕМЯ РАБОТЫ

1. Квартира, дом
2. Отдельная комната в квартире
3. Комната в общежитии
4. Гостиница, мотель
5. Вагончик
6. Место работы
7. Другое (УКАЖИТЕ) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

D15. Кому принадлежит жилье, в котором Вы проживаете?

ПОКАЖИТЕ КАРТОЧКУ D15 – ЗАЧИТАЙТЕ – МОЖЕТ БЫТЬ ТОЛЬКО ОДИН ОТВЕТ

1. Мое или собственность семьи (супруга, партнера)
2. Собственность родителей
3. Собственность других родных
4. Собственность работодателя
5. Снимаю у частных собственников
6. Снимаю у самоуправления
7. Другое (УКАЖИТЕ) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

D16. С кем Вы проживаете в данный момент? (возможны несколько вариантов ответа)

ПОКАЖИТЕ КАРТОЧКУ D16 – ЗАЧИТАЙТЕ – МОГУТ БЫТЬ НЕСКОЛЬКО ВАРИАНТОВ

9. Один, одна
10. С партнером, супругом
11. Семейой родителей
12. Ребёнком (детьми)
13. Коллегой (ами) по работе
14. С другом(зьями)
15. С другими квартиросъемщиками
16. Другое (УКАЖИТЕ) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

D17. Сколько людей проживает на данный момент с Вами вместе (в том числе и Вы)?

(УКАЖИТЕ ЧИСЛО) _____

99. N/N (*NESKAITYTI*)

НЕСКОЛЬКО ВОПРОСОВ О ВАШЕЙ РАБОТЕ

Q1. Работаете ли Вы сейчас (работу, за которую получаете оплату, включая и непостоянную, неформальную)?

4. Да
5. Нет
6. Другое (УКАЖИТЕ) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

Q2. Какая Ваша должность по Вашему основному оплачиваемому месту работы? Под основным оплачиваемым местом работы мы имеем в виду место работы, где Вы заняты больше всего часов.

ИНТЕРВЬЮЕР: РАССПРОСИТЕ И ОТМЕТЬТЕ ВСЁ ПОДРОБНО. УЗНАЙТЕ КАК МОЖНО БОЛЬШЕ, ЧТОБЫ ПОЛУЧИТЬ ТОЧНЫЙ 4-ЦИФРОВОЙ КОД ИЗ КЛАССИФИКАЦИИ ПРОФЕССИЙ

.....
.....
.....
.....

88– не знаю/затрудняюсь ответить (не зачитывать)

99– отказ от ответа (не зачитывать)

Q3. Был ли у Вас похожий или такой же опыт работы перед пребыванием в Литву?

1. Да
2. Нет
3. Другое (УКАЖИТЕ) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

Q4. Вы ...?

ПОКАЖИТЕ КАРТОЧКУ Q4 – ЗАЧИТАЙТЕ – МОЖЕТ БЫТЬ ТОЛЬКО ОДИН ОТВЕТ

1. работаете по найму
2. самозанятое лицо, у Вас нет наёмных работников
3. самозанятое лицо, у Вас есть наёмные работники
4. Другое (УКАЖИТЕ) _____

88– не знаю/затрудняюсь ответить (не зачитывать)

99– отказ от ответа (не зачитывать)

Q5. По какому договору сейчас работаете?

ПОКАЖИТЕ КАРТОЧКУ Q5 – ЗАЧИТАЙТЕ – МОЖЕТ БЫТЬ ТОЛЬКО ОДИН ОТВЕТ

1. Долговременному
ПЕРЕЙТИ К ВОПРО. Q7
2. Кратковременному
ПЕРЕЙТИ К ВОПРО. Q6
3. Временный договор фирмы по трудоустройству
ПЕРЕЙТИ К ВОПРО. Q6
4. Являетесь учеником или участвуете в другой программе обучения
ПЕРЕЙТИ К ВОПРО. Q6
5. Без договора
ПЕРЕЙТИ К ВОПРО. Q7
6. Другое (УКАЖИТЕ) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

Q6. На какой срок заключён договор, на сколько лет, месяцев?

ИНТЕРВЬЮЕР: ЕСЛИ СРОКОМ МЕНЕЕ ОДНОГО ГОДА, ТО НА СТРОКЕ «КОЛИЧЕСТВО ЛЕТ» ОТМЕТЬТЕ «00», А МЕСЯЦЫ ЗАПИШИТЕ НА СТРОКЕ «КОЛИЧЕСТВО МЕСЯЦЕВ». ЕСЛИ «НЕ ЗНАЮ/ЗАТРУДНЯЮСЬ ОТВЕТИТЬ», ТО ОТМЕТЬТЕ ОБА ОТВЕТА «88». ЕСЛИ ДОГОВОР НА ОПРЕДЕЛЁННЫЙ СРОК (КОД "2" В Q3В) НЕ ИМЕЕТ ТОЧНОГО СРОКА, ТО ОТМЕТЬТЕ ОБА ОТВЕТА «77».

Количество лет: .....

00 – если меньше 1 года

77 – нет точного срока

88– не знаю/затрудняюсь ответить (не зачитывать)

99– отказ от ответа (не зачитывать)

Количество месяцев: .....

77 – нет точного срока

88– не знаю/затрудняюсь ответить (не зачитывать)

99– отказ от ответа (не зачитывать)

Q7. Какова основная деятельность этой фирмы или организации, где Вы работаете?

ИНТЕРВЬЮЕР: РАССПРОСИТЕ И ОТМЕТЬТЕ ВСЁ ПОДРОБНО, УЗНАЙТЕ КАК МОЖНО БОЛЬШЕ.

.....
.....
.....
.....

88– не знаю/затрудняюсь ответить (не зачитывать)

99– отказ от ответа (не зачитывать)

Q7.1. Как называется фирма или организация, где Вы работаете?

(УКАЖИТЕ НАЗВАНИЕ) _____

88– не знаю/затрудняюсь ответить (не зачитывать)

99– отказ от ответа (не зачитывать)

Q8. Вы работаете в:

ПОКАЖИТЕ КАРТОЧКУ Q8 ЗАЧИТАЙТЕ – МОЖЕТ БЫТЬ ТОЛЬКО ОДИН ОТВЕТ

1. Частном предприятии
2. Государственном предприятии
3. В негосударственной организации
4. Другое (УКАЖИТЕ) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

Q9. Сколько времени Вы работаете в этом месте?

ИНТЕРВЬЮЕР: ЕСЛИ НАДО ПОЯСНИТЕ, ЧТО ИМЕЯ В ВИДУ КОМПАНИЮ, ВЫ ГОВОРИТЕ ОБО ВСЕЙ ОРГАНИЗАЦИИ В ЦЕЛОМ, НО НЕ ОБ ОТДЕЛЬНОМ ОТДЕЛЕ

Количество лет: .....

00 – если меньше 1 года

Количество месяцев: .....

77 – нет точного срока

88– не знаю/затрудняюсь ответить (не зачитывать)

99– отказ от ответа (не зачитывать)

Q10. Предприятие, в котором Вы работаете:

4. Капиталовложения Литвы _____
5. Иностранного капиталовложения (укажите страну) _____
6. Общего Литвы и иностранного капиталовложения (укажите страну) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

ТРУДОУСТРОИСТВО

U1. Как нашли настоящее место работы (или последнее, в котором работали)?

ПОКАЖИТЕ КАРТОЧКУ U1 – ЗАЧИТАЙТЕ. ОТМЕТЬТЕ ТОЛЬКО ОДИН ОТВЕТ

1. Через биржу труда
2. Через агентство по устройству
3. Через друзей, знакомых, проживающих в Литве
4. Через друзей, знакомых, проживающих за рубежом
5. Через объявления в печати
6. По интернету
7. Обратился прямо к работодателю / нашел его сам
8. Работодатель пригласил (нашел)
9. Другое (УКАЖИТЕ) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

U2. Возникли ли трудности разыскивая информацию о возможностях трудоустройства? Если да, укажите, какие.

1. Нет
2. Да (УКАЖИТЕ)

88 – НЕ ЗНАЮ/ЗАТРУДНЯЮСЬ ОТВЕТИТЬ (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

99 – ОТКАЗ ОТ ОТВЕТА (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

U3. Во скольких местах (предприятиях) Вы работали в Литве?

1. В одном (первом) ПЕРЕЙТИ К ВОПРОС. U5
2. В двух
3. В трёх
4. В четырёх и более ПЕРЕЙТИ К ВОПРОС. U4
5. Другое (УКАЖИТЕ) _____

ПЕРЕЙТИ К ВОПРОС. U4
ПЕРЕЙТИ К ВОПРОС. U4

99. N/N (NESKAITYTI)

U4. Какая основная причина заставила поменять последнее место работы в Литве?

ПОКАЖИТЕ КАРТОЧКУ U4 – ЗАЧИТАЙТЕ. ОТМЕТЬТЕ ТОЛЬКО ОДИН ОТВЕТ

1. Нашел (получил) другую работу у другого работодателя
2. Другую работу у того самого работодателя
3. Кончился контракт
4. неподходящая работа (неподходящие условия труда)
5. Структурные организационные изменения на предприятии (напр. упрощение подразделения)
6. Начал учиться
7. Поменял место жительства
8. Семья, дети, личные проблемы
9. Проблемы здоровья
10. Отрицательное отношение работодателей или (и) сотрудников
11. Трудности на работе (какие) _____
12. Другое (УКАЖИТЕ) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

U5. Работали ли Вы в других странах (кроме Литвы и Вашей страны)? Укажите, в каких и кем работали.

1. В других странах не работал

Страна	Кем работали? (Какая работа)
1.	
2.	
3.	

U6. Сколько важны ниже указанные с работой связанные аспекты?

ПОКАЖИТЕ КАРТОЧКУ U7 – ЗАЧИТАЙТЕ ОТВЕТЫ ОТ 1 ДО 7. ОТМЕТЬТЕ ОДИН ОТВЕТ В КАЖДОМ РЯДУ

	Совсем неважно	Неважно	Важно	Очень важно	На работе такого нет	N/N
1. Хороший заработок	1	2	3	4	88	99
2. Созданные благоприятные условия работы (рабочее место, материалы, средства, оборудование и т. д.)	1	2	3	4	88	99
3. Вовлечение в команду сотрудников	1	2	3	4	88	99
4. Возможность участвовать в учениях, совершенствовать квалификацию	1	2	3	4	88	99
5. Возможность делать карьеру	1	2	3	4	88	99
6. Предоставление жилья	1	2	3	4	88	99
7. Другое (УКАЖИТЕ)	1	2	3	4	88	99

U7. Какое из следующих высказываний лучше всего описывает Ваши умения и навыки в Вашей работе?

ПОКАЖИТЕ КАРТОЧКУ U7 – ЗАЧИТАЙТЕ – МОЖЕТ БЫТЬ ТОЛЬКО ОДИН ОТВЕТ

- 1 – Я нуждаюсь в дальнейшем обучении, чтобы хорошо справляться с моими обязанностями
 2 – Мои нынешние навыки и умения достаточно хорошо соответствуют моим нынешним обязанностям
 3 – У меня хватит навыков и умений, чтобы справиться и с более сложными обязанностями
 88– не знаю/затрудняюсь ответить (не зачитывать)
 99– отказ от ответа (не зачитывать)

U8. Имеете ли Вы действительные в Литве документы, подтверждающие Вашу квалификацию?

5. Да
 6. Нет
 7. Такие документы не нужны
 8. Другое (УКАЖИТЕ) _____

Q11. Сколько часов в неделю Вы обычно работаете на своей основной работе?

ИНТЕРВЬЮЕР: БЕЗ УЧЁТА ОБЕДЕННОГО ПЕРЕРЫВА И ВРЕМЕНИ НА ДОРОГУ НА РАБОТУ И ОБРАТНО ДОМОЙ. ЕСЛИ 30 МИНУТ ИЛИ БОЛЬШЕ, ТО ОКРУГЛИТЕ ДО СЛЕДУЮЩЕГО ПОЛНОГО ЧАСА.

Количество часов в неделю: .....

88– не знаю/затрудняюсь ответить (не зачитывать)

99– отказ от ответа (не зачитывать)

Q12. При условии что Вы могли бы свободно выбирать Ваши рабочие часы и принимая во внимание необходимость зарабатывать на жизнь: сколько часов в неделю Вы бы предпочли работать в настоящее время?

Количество часов в неделю: .....

77- Такое же количество часов, как сейчас (не зачитывать)

88– не знаю/затрудняюсь ответить (не зачитывать)

99– отказ от ответа (не зачитывать)

Q13. Сколько дней в неделю Вы обычно работаете на своей основной работе?

Количество дней в неделю: .....

88– не знаю/затрудняюсь ответить (не зачитывать)

99– отказ от ответа (не зачитывать)

Q14. Есть ли у Вас кроме своего основного места работы ещё и другая оплачиваемая работа? (ЕСЛИ "Да", ТО СПРОСИТЕ:) Это...?

ПОКАЖИТЕ КАРТОЧКУ Q14 – ЗАЧИТАЙТЕ – МОЖЕТ БЫТЬ ТОЛЬКО ОДИН ОТВЕТ.

1. нет другой оплачиваемой работы
2. да, есть другая регулярная работа
3. да, есть другая работа от случая к случаю
4. другое (не зачитывать)

88– не знаю/затрудняюсь ответить (не зачитывать)

99– отказ от ответа (не зачитывать)

Q15. Сколько в среднем часов в неделю Вы работаете на другой оплачиваемой работе (работах)?

ИНТЕРВЬЮЕР: ЕСЛИ 30 МИНУТ ИЛИ БОЛЬШЕ, ТО ОКРУГЛИТЕ ДО СЛЕДУЮЩЕГО ПОЛНОГО ЧАСА.

количество часов:.....

88 – Не знаю/затрудняюсь ответить (не зачитывать)

99 – Отказ от ответа (не зачитывать)

Q16. И сколько раз в месяц Вы работаете по воскресеньям?

количество рабочих воскресных дней в месяц:.....

00 – Никогда

88 – Не знаю/затрудняюсь ответить (не зачитывать)

99 – Отказ от ответа (не зачитывать)

Q17. И сколько раз в месяц Вы работаете по субботам?

количество рабочих суббот в месяц:.....

00 – Никогда

88 – Не знаю/затрудняюсь ответить (не зачитывать)

99 – Отказ от ответа (не зачитывать)

Q18. И сколько раз в месяц Вы работаете больше 10 часов в день?

Количество раз в месяц, когда респондент работает больше 10 часов в день:.....

00 – Никогда

88 – Не знаю/затрудняюсь ответить (не зачитывать)

99 – Отказ от ответа (не зачитывать)

Q19. Вы работаете ...?

ЗАЧИТАЙТЕ КАТЕГОРИИ от „А“ до „F“

	Да	Нет	Не знаю	Отказ
А – одинаковое количество часов каждый день	1	2	88	99
В – одинаковое количество дней каждую неделю	1	2	88	99
С – одинаковое количество часов каждую неделю	1	2	88	99
Д – с определёнными часами начала и конца рабочего дня	1	2	88	99
Е – По вызову	1	2	88	99
Ф – Посменно	1	2	88	99

Q20. Изменения в график Вашей работы вносятся регулярно? Если «да», то спросите: За какой срок до внесения изменений Вам сообщают о предстоящих изменениях?

ПОКАЖИТЕ КАРТОЧКУ Q20 – ЗАЧИТАЙТЕ – МОЖЕТ БЫТЬ ТОЛЬКО ОДИН ОТВЕТ.

1. Нет

2. да, в тот же день

3. да, за день

4. да, за несколько дней до изменения

5. да, за несколько недель до изменения

6. Другое (не зачитывать)

88 – Не знаю/затрудняюсь ответить (не зачитывать)

99 – Отказ от ответа (не зачитывать)

НАЧИНАЯ ОТСЮДА И ДАЛЕЕ ВСЕ ВОПРОСЫ КАСАЮТСЯ ВАШЕЙ ОСНОВНОЙ ОПЛАЧИВАЕМОЙ РАБОТЫ.

Q22. Где находится Ваше основное место работы?

ПОКАЖИТЕ КАРТОЧКУ Q22– ЗАЧИТАЙТЕ– ТОЛЬКО ОДИН ОТВЕТ!

2. В помещениях моего работодателя/моего собственного предприятия (офис, завод, магазин, школа и т.д.)
3. В помещениях клиентов
4. В автомобиле или другом транспортном средстве
5. На открытом воздухе (строительная площадка, сельскохозяйственное поле, улицы города)
6. У себя дома
7. Другое

88– Не знаю / затрудняюсь ответить (не зачитывать)

99 – Отказ от ответа (не зачитывать)

Q23. Вы сказали, что Ваше основное место работы находится [НАЗОВИТЕ ОТВЕТ ИЗ Q22].

Работали ли Вы в каком-либо другом местоположении за последние 3 месяца, где?

ПОКАЖИТЕ КАРТОЧКУ Q23 – ЗАЧИТАЙТЕ КАТЕГОРИИ А - Е– ОДИН ОТВЕТ В КАЖДОЙ СТРОКЕ

	Да	Нет	Не знаю	Отказ
А В помещениях моего работодателя/моего собственного предприятия(офис, завод, магазин, школа и т.д.)	1	2	88	99
В В помещениях клиентов	1	2	88	99
С В автомобиле или другом транспортном средстве	1	2	88	99
Д На открытом воздухе (стройплощадка, сельскохозяйственное поле, улицы города)	1	2	88	99
Е У себя дома	1	2	88	99
Ф Другое				

Q24. Ваша работа когда-либо требует, чтобы Вы носили средства личной защиты?

1. Да

СПРОСИТЕ ВОПРОС Q25

2. Нет

СПРОСИТЕ ВОПРОС Q26

88– Не знаю / затрудняюсь ответить (не зачитывать)

СПРОСИТЕ ВОПРОС Q26

99 – Отказ от ответа (не зачитывать)

СПРОСИТЕ ВОПРОС Q26

Q25. Вы всегда используете их, когда это требуется?

1. Да

2. Нет

88– Не знаю / затрудняюсь ответить (не зачитывать)

99 – Отказ от ответа (не зачитывать)

Q26. Как Вы считаете, насколько хорошо Вы информированы о том, что касается риска для здоровья и безопасности при выполнении Вашей работы?

ПОКАЖИТЕ КАРТОЧКУ Q26- ОДИН ВАРИАНТ ОТВЕТА

1. очень хорошо информирован(-а)

2. хорошо информирован(-а)

3. не очень хорошо информирован(-а)

4. плохо информирован(-а)

88– Не знаю / затрудняюсь ответить (не зачитывать)

99 – Отказ от ответа (не зачитывать)

Q27. Как Вы считаете, Ваше здоровье или защищённость подвержены опасности из-за работы?

1. Да

2. Нет

88– Не знаю / затрудняюсь ответить (не зачитывать)

99 – Отказ от ответа (не зачитывать)

Q28. Влияет ли Ваша работа на Ваше здоровье или нет?

1. Да, в основном положительно

2. Да, в основном отрицательно
 3. Нет
 88– Не знаю / затрудняюсь ответить (не зачитывать)
 99 – Отказ от ответа (не зачитывать)

Q29. Какое общее состояние Вашего здоровья? Можете ли Вы сказать, что оно...

1. Очень хорошее
 2. Хорошее
 3. Среднее
 4. Плохое
 5. Очень плохое
 88– Не знаю / затрудняюсь ответить (не зачитывать)
 99 – Отказ от ответа (не зачитывать)

Q30. За последние 12 месяцев, работали ли Вы, когда были больны?

1. Да, (ЕСЛИ ДА) Количество рабочих дней:.....
 2. Нет
 88– Не знаю / затрудняюсь ответить (не зачитывать)
 99 – Отказ от ответа (не зачитывать)

Q31. За последний месяц подвергались ли Вы в ходе своей работы

ЗАЧИТАЙТЕ КАТЕГОРИИ ОТ „А“ ДО „С“

	Да	Нет	Не знаю	Отказ
А – словесному оскорблению?	1	2	88	99
В – нежелательному вниманию сексуального характера?	1	2	88	99
С – угрозам и унижающему обращению?	1	2	88	99

Q32. И за последние 12 месяцев подвергались ли Вы при в ходе своей работы?

ЗАЧИТАЙТЕ КАТЕГОРИИ ОТ „А“ ДО „С“

	Да	Нет	Не знаю	Отказ
А – физическому насилию	1	2	88	99
В – хулиганству / издевательствам	1	2	88	99
С – сексуальному домогательству	1	2	88	99

Q33. Насколько Вы согласны или не согласны с каждым из следующих высказываний, описывающих некоторые обстоятельства Вашей работы?

ПОКАЖИТЕ КАРТОЧКУ Q33 – ЗАЧИТАЙТЕ КАТЕГОРИИ А - G . ОТМЕТЬТЕ ОДИН ОТВЕТ В КАЖДОМ РЯДУ.

	Полностью согласен	Согласен	Ни согласен, ни не согласен	Не согласен	Совершенно не согласен	Вопрос неприменим (не зачитывать)	Не знаю (не зачитывать)	Отказ (не зачитывать)
А – Я могу потерять работу в течение следующих 6 месяцев	5	4	3	2	1	7	88	99
В – За работу, которую я делаю, я получаю хорошую зарплату	5	4	3	2	1	7	88	99
С – Моя работа предоставляет мне хорошие возможности карьерного роста	5	4	3	2	1	7	88	99
Д – В этой организации я чувствую себя “как дома”	5	4	3	2	1	7	88	99
Е – У меня есть очень хорошие друзья на работе	5	4	3	2	1	7	88	99
Г – Если бы я потерял(а) работу или ушёл(-а) с	5	4	3	2	1	7	88	99

работы, то мне бы было легко найти работу с такой же зарплатой								
G – Организация, в которой я работаю, мотивирует меня к достижению моих наилучших рабочих результатов	5	4	3	2	1	7	88	99

Q34. Довольны ли Вы настоящей работой в Литве?

4. Да
5. Отчасти
6. Нет

ПЕРЕЙТИ К Q36 В.

99. N/N (NESKAITYTI)

Q35. Почему Вы недовольны настоящей работой?

ПОКАЖИТЕ КАРТОЧКУ Q35-(НЕ БОЛЬШЕ 3 ОТВЕТОВ)

8. Не использую своих навыков или опыта
9. Работа не удовлетворяет
10. Слишком низкий заработок
11. Желая работать больше часов
12. Желая работать в разное время, но не больше часов
13. Испытываю дискриминацию (отрицательное отношение, поведение) работодателей или (и) сотрудников
14. Другое (УКАЖИТЕ) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

Q36. Скажите, пожалуйста, каков Ваш ежемесячный нетто-заработок по основному месту работы? Пожалуйста, укажите средний заработок за последние месяцы. Если Вы не знаете точной цифры, укажите примерную.

ИНТЕРВЬЮЕР: УЧИТЫВАЕТСЯ ТОЛЬКО ЗАРАБОТОК ОТ ОСНОВНОГО МЕСТА РАБОТЫ, НЕ ВКЛЮЧАЮТСЯ ПЕНСИИ ПО СТАРОСТИ И Т.Д.

ПОЯСНИТЕ, ПОЖАЛУЙСТА, ЧТО ПОД ОСНОВНЫМ МЕСТОМ РАБОТЫ ИМЕЕТСЯ В ВИДУ ТА РАБОТА, О КОТОРОЙ ОН ГОВОРИЛ ПРИ ОПРЕДЕЛЕНИИ В СКРИНЕРЕ, ПОДХОДИТ ЛИ ОН/-А ДЛЯ ОПРОСА

ИНТЕРВЬЮЕР: ЕСЛИ НАДО, ТО ПОЯСНИТЕ, ЧТО СРЕДНЕМЕСЯЧНЫЙ НЕТТО-ЗАРАБОТОК – ЭТО СУММА, ПОЛУЧАЕМАЯ “НА РУКИ” ПОСЛЕ ВЫЧЕТА ВСЕХ НАЛОГОВ.

Месячный нетто-заработок (после вычета налогов) от основной работы в литах..... (**перейти к Q38**)

88– Не знаю / затрудняюсь ответить (не зачитывать) (**перейти к Q37**)

99 – Отказ от ответа (не зачитывать) (**перейти к Q37**)

ИНТЕРВЬЮЕР: СПРОСИТЕ Q37 ПРИ МЯГКОМ ОТКАЗЕ

Q37. Возможно, Вы сможете указать приблизительный промежуток вместо этого. Какая буква наиболее соответствует Вашему общему нетто-заработку от Вашей основной работы (ПОКАЖИТЕ КАРТОЧКУ Q37)? Используйте ту часть карточки, которую Вам удобнее всего: недельный, месячный или годовой заработок.

ИНТЕРВЬЮЕР: ПОКАЖИТЕ КАРТОЧКУ Q37

ПОКАЖИТЕ КАРТОЧКУ Q37 – ПОЖАЛУЙСТА, НАЗОВИТЕ БУКВУ, КОТОРАЯ СООТВЕТСТВУЕТ ВАШЕМУ МЕСЯЧНОМУ НЕТТО-ЗАРАБОТКУ (ПОСЛЕ ВЫЧЕТА НАЛОГОВ) ОТ ОСНОВНОЙ РАБОТЫ. ИСПОЛЬЗУЙТЕ ТУ ЧАСТЬ КАРТОЧКИ, КОТОРАЯ ВАМ УДОБНЕЕ ВСЕГО: НЕДЕЛЬНЫЙ, МЕСЯЧНЫЙ ИЛИ ГОДОВОЙ НЕТТО-ЗАРАБОТОК

	Код	НЕДЕЛЬНЫЙ	МЕСЯЧНЫЙ	ГОДОВОЙ
1=D	D	Меньше чем 90 LTL	Меньше чем 350 LTL	Меньше чем 4140 LTL
2=B	B	От 91 до 120 LTL	От 351 до 520 LTL	От 4141 до 6220 LTL
3=I	I	От 121 до 170 LTL	От 521 до 690 LTL	От 6221 до 8290 litai
4=O	O	От 171 до 200 LTL	От 691 до 860 LTL	От 8291 до 10360 LTL
5=T	T	От 201 до 260 LTL	От 861 до 1040 LTL	От 10361 до 12430 LTL
6=G	G	От 261 до 350 LTL	От 1041 до 1380 LTL	От 12431 до 16570 LTL
7=P	P	От 351 до 430 LTL	От 1381 до 1730 LTL	От 16570 до 20720 LTL
8=A	A	От 431 до 520 LTL	От 1731 до 2070 LTL	От 20721 до 24860 LTL
9=F	F	От 521 до 640 LTL	От 2071 до 2590 LTL	От 24861 до 31080 LTL
10=E	E	От 641 до 860 LTL	От 2591 до 3450 LTL	От 31081до 41400 LTL
11=Q	Q	От 861 до 1040 LTL	От 3451 до 4320 LTL	От 414331до 51790 LTL
12=H	H	От 1041 до 1210 LTL	От 4321 до 5180 LTL	От 51791 до 62150 LTL
13=C	C	От 1211 до 1470 LTL	От 5181 до 6040 LTL	От 62151 до 72510 LTL
14=L	L	От 1471 до 1730 LTL	От 6041 до 6900 LTL	От 72510 до 82870 LTL
15=N	N	От 1731 до 1900 LTL	От 6901 до 7770 LTL	От 82871 до 93230 LTL
16=R	R	От 1901 до 2070 LTL	От 7771 до 8630 LTL	От 93230 до 103580 LTL
17=M	M	От 2071 до 2250 LTL	От 8631 до 9500 LTL	От 103581 до 113940 LTL
18=S	S	От 2251 до 2590 LTL	От 9501 до 10360 LTL	От 113940 до 124300 LTL
19=K	K	От 2591 до 2940 LTL	От 10361 до 12090 LTL	От 124301 до 145020 LTL
20=U	U	От 2941 до 3450 LTL	От 12091 до 13800 LTL	От 145021 до 165730 LTL
21=V	V	3451 LTL и больше	13801 и больше	165 731 и больше

88– Не знаю / затрудняюсь ответить (не зачитывать)

99 – Отказ от ответа (не зачитывать)

Комментарии: _____

Q38. Как Вы получаете заработную плату?

4. Переводом на банковский счет
5. Наличными
6. Другое (УКАЖИТЕ) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

Q39. Как часто Вам выплачивают заработную плату?

4. Каждую неделю
5. Каждый месяц
6. Другое (УКАЖИТЕ) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

Q40. Вам выплачивают заработную плату?

6. Всегда вовремя
7. Иногда с опозданием
8. Всегда с опозданием
9. Еще не платили, УКАЖИТЕ СКОЛЬКО ДНЕЙ _____
10. Другое (УКАЖИТЕ) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

Q41. Знаете ли Вы о социальных льготах / гарантиях работающим и пользуетесь ли ими?

(ОТМЕТЬТЕ В КАЖДОЙ СТРОКЕ ВО ВСЕХ СТОЛБИКАХ)

		1. УВЕДОМЛЕНИЕ			2. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ			3. ПРИНАДЛЕЖИТ ЛИ ВАМ ЭТА ЛЬГОТА / ГАРАНТИЯ		
		Да	Нет	N/N	Да	Нет	N/N	Да	Нет	N/N
1	Отпуск по уходу за ребёнком	1	2	99	1	2	99	1	2	99
2	Отпуск по уходу за ребёнком в случае его болезни	1	2	99	1	2	99	1	2	99
3	Ежегодный минимальный отпуск 35 календарных дней для: 1) работников до 18 лет; 2) работников, которые одни растят ребёнка до 14 лет или немощного ребёнка до 18 лет; 3) инвалидам.	1	2	99	1	2	99	1	2	99
4	Компенсация в случае болезни	1	2	99	1	2	99	1	2	99
5	Компенсации из за неиспользованного отпуска в случае ухода с работы	1	2	99	1	2	99	1	2	99
6	Оплата сверхурочных за работу по выходным дням	1	2	99	1	2	99	1	2	99
7	Другое (УКАЖИТЕ)	1	2	99	1	2	99	1	2	99

Q42. Есть ли на Вашей работе профсоюз?

2. Да
2. Нет
3. Не знаю

99. N/N (NESKAITYTI)

Q43. Принимаете ли Вы участие в деятельности профсоюза?

6. Я член профсоюза;
7. Участвую, но я не член профсоюза;
8. Не участвую;
9. Не знаю, как стать членом;
10. Другое (УКАЖИТЕ) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

СОЦИАЛЬНАЯ ПОМОЩЬ, СОЦИАЛЬНЫЕ УСЛУГИ

S1. К кому бы Вы обратились, если бы Вам потребовалась указанная помощь в данный момент? ПОКАЖИТЕ КАРТОЧКУ S1 – ЗАЧИТАЙТЕ КАТЕГОРИИ 1 - 12. ОТМЕТЬТЕ ОДИН ОТВЕТ В КАЖДОМ РЯДУ

	1. К ни кому, реша л бы сам	2. К специа листа м, в специа льные учреждения	3. К друзья м (иностранца м живущим в Литве)	4. К друзья м (граждана м Литвы)	5. К члена м семьи	6. К работода тел ю, сотрудни кам	7. Другое (укажите)	N/ N
1. Продление разрешения жить в Литве	1	2	3	4	5	6	7	99
2. Найти семейного врача	1	2	3	4	5	6	7	99
3. Другие услуги по медицине (а так же психологическая помощь)	1	2	3	4	5	6	7	99
4. Юридическая	1	2	3	4	5	6	7	99
5. Найти работу	1	2	3	4	5	6	7	99
6. Найти жильё	1	2	3	4	5	6	7	99
7. Получить пособие	1	2	3	4	5	6	7	99
8. Найти детям образовательное учреждение	1	2	3	4	5	6	7	99
9. Признание квалификации, дальнейшее образование (своё, членов семьи)	1	2	3	4	5	6	7	99
10. Изучение литовского языка	1	2	3	4	5	6	7	99
11. Финансовая помощь	1	2	3	4	5	6	7	99
12. Другое (укажите)_____	1	2	3	4	5	6	7	99

S2. Просим указать, какие услуги или помощь являются важными на данный момент для Вас ПОКАЖИТЕ КАРТОЧКУ S2. ЗАЧИТАЙТЕ> ПРИМЕЧАНИЕ; УКАЖИТЕ НЕ БОЛЕЕ 3 ВАРИАНТОВ ОТВЕТА

1. Продление разрешения жить в Литве
2. Найти семейного врача
3. Другие услуги по медицине (психологическая помощь)
4. Юридическая
5. Найти работу
6. Найти жильё
7. Получить пособие
8. Найти детям образовательное учреждение
9. Признание квалификации, дальнейшее образование (своё, членов семьи)
10. Изучение литовского языка
11. Финансовая помощь
12. Другое (укажите)_____

99. N/N (NESKAITYTI)

S3. Укажите, приходилось ли Вам за последние 12 месяцев сталкиваться с отрицательной реакцией людей, указанной в таблице

	Да	Нет	Не знаю	N/N
1. На работе	1	2	3	99
2. Разыскивая работу	1	2	3	99

3. Разыскивая жильё	1	2	3	99
4. От соседей	1	2	3	99
5. В другом месте (УКАЖИТЕ ГДЕ)	1	2	3	99

S4. Избегаете ли Вы определенных мест (кафе, ресторанов), где по вашему мнению с Вами обращаются плохо из-за того, что Вы иммигрант или принадлежите меньшинству.

1. Нет
2. Да (укажите, какие места) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

S5. Насколько Вы удовлетворены или не удовлетворены ниже указанными аспектами, связанными с жизнью в Литве

	Абсолютно не удовлетворён	Не удовлетворён	Ни не удовлетворён, ни удовлетворён	Удовлетворён	Абсолютно удовлетворён	N/N
1. Климат, окружение	1	2	3	4	5	99
2. Люди (жители)	1	2	3	4	5	99
3. Защищенность (от преступности)	1	2	3	4	5	99
4. Возможности работы	1	2	3	4	5	99
5. Система образования, просвещения	1	2	3	4	5	99
6. Экономические условия	1	2	3	4	5	99
7. Политические условия	1	2	3	4	5	99
8. Жильё	1	2	3	4	5	99
9. Качество услуг	1	2	3	4	5	99
10. Расовая, этническая, культурная бытность (нет напряжения, конфликтов)	1	2	3	4	5	99
11. Расстояние от семьи (родной страны)	1	2	3	4	5	99

S6. В каких сферах, живя в Литве, Вам хватает или не хватает информации

Сфера	Не хватает	Ни хватает, ни не хватает	Хватает	N/N
1. Работа (устройство на работу, поменять работу, получение разрешения на работу)	1	2	3	99
2. Услуги здравоохранения	1	2	3	99
3. Социальные услуги, включая пособия	1	2	3	99
4. Организация бизнеса	1	2	3	99
5. Жильё	1	2	3	99
6. Образование, обучение	1	2	3	99
7. Обучение Литовского языка	1	2	3	99
8. Уплата налогов	1	2	3	99
9. Свободное время	1	2	3	99
10. Другое (УКАЖИТЕ) _____	1	2	3	99

S7. Вы бы порекомендовали другим иностранцам приехать в Литву, что бы жить и работать

6. Конечно
7. От части да
8. Не знаю
9. Наверное, нет
10. Точно нет

99. N/N (NESKAITYTI)

Klausimynas anglų kalba

Hello,

The Lithuanian Social Research Centre and the NGO *Diversity Development Group* carry out a survey of third country nationals living and working in Lithuania. This survey is a part of the project, funded by the European Social Fund Agency under the annual 2013 programme of the European Fund for the Integration of Third-Country Nationals.

Objective of this research is to find out how foreigners succeed living in Lithuania and how much you are satisfied with your life here. Information received from this questionnaire would serve as a basis for assistance and service improvement to the newly coming migrants.

It should take approximately 30 min. to fill in this questionnaire.

Interviews are **anonymous**, the data obtained will be used only in aggregate forms or for generalised conclusions. All personal data provided will be kept confidential; it will not be used in the reports or results' presentations.

MAJORITY OF THE QUESTIONS FOCUS ON WORK, LIVING CONDITIONS, SERVICES, ASSISTANCE NEEDED.

The questions are simple and easy to answer. Most of the questions are closed and have alternative options for your answers. As the main goal of this enquiry is to find out your personal opinion, the meaning of the questions or answers cannot be interpreted by us.

It is very important for us that you answer to all the questions of the questionnaire. However, if you do not understand the question and cannot answer it, you should proceed with the next one.

For general questions and comments please feel free to contact us:
Project manager dr. Vita Petrušauskaitė, phone 8 5 272 2063, email vita@ces.lt.

Thank you for your participation!

INTERVIUOTOJO/S VARDAS, PAVARDĖ _____

Patvirtinu, kad apklausa atlikta laikantis instrukcijų, asmeninio interviu būdu.

Interviuotojo parašas _____

Interviu numeris (pildo interviuotojas)	
---	--

Interviu data _____

Interviu pradžia _____ val. _____ min.

Interviu pabaiga _____ val. _____ min.

Kur vyko apklausa _____ (miestas)

Anketos Nr. _____ (nepildyti)

INFORMATION ABOUT YOU / PERSONAL DETAILS

D1. Gender: 1. Male 2. Female

D2. Age: (PLEASE WRITE THE AGE AS OF YOUR LAST BIRTHDAY) _____

D3. Citizenship: (INDICATE THE COUNTRY) _____

D4. Education:

- 1. Secondary incomplete GO TO D4.1
- 2. Secondary school diploma GO TO D5
- 3. Higher, vocational school GO TO D5
- 4. Higher education, university GO TO D5
- 5. Other (PLEASE SPECIFY) _____

D4.1. How many classes have you completed? (PLEASE FILL IN) _____ 99. N/N (NESKAITYTI)

D5. Does your current job reflect your qualifications (education, profession)?

- 7. Yes, it does
- 8. No, it does not
- 9. Other (PLEASE SPECIFY) _____ 99. N/N (NESKAITYTI)

D6. Since when have you been living in Lithuania (PLEASE FILL IN)?

Year	Month

99. N/N (NESKAITYTI)

D7. What was your main reason for coming to live or work in Lithuania?

SHOW CARD D7 – READ OUT – ONE ANSWER ONLY!

- 6. Work GO TO D8
- 7. To start business GO TO D9
- 8. Education, studies GO TO D9
- 9. Family reunification GO TO D9
- 10. Other (PLEASE SPECIFY) _____ 99. N/N (NESKAITYTI)

D8. Please specify, how you came to work:

SHOW CARD D8 – READ OUT – ONE ANSWER ONLY!

- 1. Employment contract with a specified workplace
- 2. As a highly-skilled worker (Blue Card system)
- 3. Posted worker (sent by the employer on a temporary basis to carry out work in Lithuania)
- 4. As a researcher/ university lecturer
- 5. For volunteering/ internship/ youth exchange
- 6. Other (PLEASE SPECIFY) _____ 99. N/N (NESKAITYTI)

D9. Which document do you currently have (that entitles you to reside in Lithuania):

- 1. Temporary residence permit
- 2. Permanent residence permit
- 3. Multiple-entry national visa (D visa)
- 4. Single entry national visa (D visa)
- 5. Schengen visa
- 6. Do not require any documents to reside
- 7. Other (PLEASE SPECIFY) _____ 99. N/N (NESKAITYTI)

D10. What is your family status? (Please choose one of the alternative answers provided below).

- 16. Married, living together
- 17. In partership, living with a partner
- 18. Married, living separately
- 19. In partnership, living separately
- 20. Divorced
- 21. Single
- 22. Widow(-er)
- 23. Other (PLEASE SPECIFY) _____ 99. N/N (NESKAITYTI)

D11. In which city of Lithuania are you living at the moment, if you are living in Lithuania?

13. Vilnius
14. Kaunas
15. Klaipėda
16. Panevėžys
17. Šiauliai
18. Other (*PLEASE FILL IN*) _____ [FOR DRIVERS GO TO D14]
99. N/N (*NESKAITYTI*)

D12. How long have you been living in this city: (*PLEASE WRITE DOWN THE NUMBERS*)

_____ years _____ months 99. N/N (*NESKAITYTI*)

D13. How many times did you change the living place(s) [city, town] in Lithuania: _____
(*PLEASE WRITE DOWN THE NUMBER*)

D14. In what kind of accommodation are you currently staying?

SHOW CARD D14 – READ OUT – ONE ANSWER ONLY!

FOR DRIVERS – USE “WORKPLACE” IF DURING WORK THEY SLEEP AT THEIR CAR.

1. Flat, house
2. Separate room in a flat
3. Shared room (more people stay in the same room)
4. Hotel, motel
5. Trailer
6. At a workplace
7. Other (*PLEASE SPECIFY*) _____ 99. N/N (*NESKAITYTI*)

D15. Who is the owner of accommodation you are living in?

SHOW CARD D15 – READ OUT – ONE ANSWER ONLY!

1. I own it / my family owns it (spouse, partner)
2. Parents' property
3. Other relatives' property
4. Employer's property
5. Renting from private owners
6. Renting from municipality
7. Other (*PLEASE SPECIFY*) _____ 99. N/N (*NESKAITYTI*)

D16. Who lives with you?

SHOW CARD D16– READ OUT – more than one answers possible.

17. I live alone
18. Partner, spouse
19. Parents' family
20. Child/children
21. Colleague, co-worker
22. Friend(s)
23. Other tenants
24. Other (*PLEASE SPECIFY*) _____ 99. N/N (*NESKAITYTI*)

D17. How many people live together in the accommodation (including you)? (*PLEASE WRITE DOWN THE NUMBER*): _____

99. N/N (*NESKAITYTI*)

FEW QUESTIONS ABOUT YOUR JOB

Q1. Are you currently working (work which generates income, including temporary, informal employment)?

- 10. Yes, I am
- 11. No, I am not
- 12. Other (PLEASE SPECIFY) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

Q2. What do you do in your main paid job? What are your responsibilities? By main paid job, we mean the one where you spend most working hours.

INTERVIEWER: ASK AND WRITE IN FULL DETAILS - PROBE FOR AS MUCH INFORMATION AS POSSIBLE WITH VIEW TO OBTAINING ACCURATE 4-DIGIT ISCO CLASSIFICATION

.....
.....
.....
.....
.....

88- DK/no opinion (spontaneous)

99- Refusal (spontaneous)

Q3. Did you have similar/same job experience before the arrival to Lithuania?

- 1. Yes
- 2. No
- 3. Other (PLEASE SPECIFY) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

Q4. Are you mainly...?

SHOW CARD Q4 – READ OUT – ONE ANSWER ONLY!

- 1. Employed
- 2. Self-employed without employees
- 3. Self-employed with employees
- 4. Other

88 – DK/no opinion (spontaneous)

99 – Refusal (spontaneous)

Q5. What kind of employment contract do you have?

SHOW CARD Q5 – READ OUT – ONE ANSWER ONLY!

1. An indefinite duration contract	GO TO Q7
2. A fixed term contract	GO TO Q6
3. A temporary employment agency contract	GO TO Q6
4. An apprenticeship or other training scheme	GO TO Q6
5. No contract	GO TO Q7
6. Other (PLEASE SPECIFY) _____	GO TO Q6/Q7

88 – DK/no opinion (spontaneous)

99 – Refusal (spontaneous)

Q6. What is the exact duration of the contract in number of years and months?

INTERVIEWER.: IF LESS THAN 1 YEAR, CODE '00' IN BOX 'YEARS' AND ENTER THE NUMBER OF MONTHS IN BOX 'MONTHS' - IF "DK/NO OPINION", CODE '88' IN BOTH BOXES. IF THE FIXED-TERM CONTRACT DOES NOT HAVE AN EXACT DURATION CODE '77' IN BOTH BOXES

Number of years: .....

00 – If less than 1 year

77 – No exact duration

88 – DK/no opinion (spontaneous)

99 – Refusal (spontaneous)

Number of months: .....
77- No exact duration

88- DK/no opinion (spontaneous)
99- Refusal (spontaneous)

Q7. What is the main activity of the company or organisation where you work?

INTERVIEWER: ASK AND WRITE IN FULL DETAILS – PROBE FOR AS MUCH INFORMATION AS POSSIBLE!

.....
.....
.....
.....

88 – DK/no opinion (spontaneous)
99- Refusal (spontaneous)

Q7.1 What is the name of the company or organisation where you work?

NAME _____

88 – DK/no opinion (spontaneous)
99- Refusal (spontaneous)

Q8. Are you working in the:

SHOW CARD Q8.

1. Private sector
2. Public sector
3. Not-for-profit sector, NGO
5. Other (PLEASE SPECIFY) _____

88 – DK/no opinion (spontaneous)
99 – Refusal (spontaneous)

Q9. For how long have you been working in this company/organisation?

INTERVIEWER: CLARIFY IF NEEDED: BY COMPANY WE MEAN THE ORGANISATION AS A WHOLE AND NOT THE LOCAL UNIT

Number of years: .....
00 – If less than 1 year

Number of months: .....
77 – No exact duration
88 – DK/no opinion (spontaneous)
99 – Refusal (spontaneous)

Q10. Is the organisation you are currently working at of:

7. Lithuanian capital
8. Foreign capital (please specify the country) _____
9. Joint – Lithuanian and foreign capital (please specify the country) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

EMPLOYMENT

U1. How did you find your current employment (your last employment)?

SHOW CARD U1 – READ OUT – ONE ANSWER ONLY!

10. Through labour exchange office
11. Through recruitment agency
12. With the help of friend(s) living in Lithuania
13. With the help of friend(s) living in other country(/ies)
14. Through announcements in public press
15. Via internet
16. Approached employer directly / found employment myself
17. Employer invited me (recruited me)
18. Other (PLEASE SPECIFY) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

U2. Did you encounter any difficulties when looking for an employment in Lithuania? If yes, please specify what kind of difficulties?

3. No, I did not
4. Yes, I did (PLEASE SPECIFY)

88 – DK/no opinion (spontaneous)

99 – Refusal (spontaneous)

U3. How many employments did you have in Lithuania?

6. One (first) GO TO U5
7. Two GO TO U4
8. Three GO TO U4
9. Four and more GO TO U4
10. Other (PLEASE SPECIFY) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

U4. What was the main reason for changing employment(s) in Lithuania? (Please mark only one relevant answer)

SHOW CARD U5 – READ OUT – ONE ANSWER ONLY!

1. Found another job with (was offered another job by) another employer
2. Was offered another job with the same employer
3. Contract expired
4. Job was unsatisfactory (unsatisfactory working conditions)
5. Structural changes in enterprise/ organisation (e.g. closure of the department)
6. Started my studies
7. Moved to live to another place
8. Family, children, personal problems
9. Health problems
10. Negative attitudes by employees and/ or employer
11. Difficulties at work (PLEASE SPECIFY THE DIFFICULTIES) _____
12. Other (PLEASE SPECIFY) _____

99.

N/N (NESKAITYTI)

U5. Did you previously work in other (than Lithuania and your native country) foreign countries? Please specify in which countries did you work and what positions did you hold then?

8. Never worked in other foreign countries

Country	Your position? What was the job?
1.	
2.	
3.	

99. N/N (NESKAITYTI)

U6. How important are for you the bellow listed employment aspects?

SHOW CARD U7 WITH A SCALE – READ OUT FROM “1” to “8” – ONE ANSWER PER LINE!

	Not important at all	Not important	Important	Very important	Don't have in the workplace	N/N
1. Good salary	1	2	3	4	88	99
2. Good employment conditions (workplace, reagents /substances, tools, equipment and other)	1	2	3	4	88	99
3. Involvement/ integration into the work team	1	2	3	4	88	99
4. Possibility to attend trainings, improve qualification	1	2	3	4	88	99
5. Career development opportunities	1	2	3	4	88	99
6. Free accommodation	1	2	3	4	88	
7. Other (PLEASE SPECIFY) _	1	2	3	4	88	99

U7. Which of the following alternatives would best describe your skills in your own work?

SHOW CARD U8 – READ OUT – ONE ANSWER ONLY!

9. I need further training to cope well with my duties
10. My present skills correspond well with my duties
11. I have the skills to cope with more demanding duties

88– DK/no opinion (spontaneous)

99– Refusal (spontaneous)

U8. Do you have documents proving your professional qualification that are valid in Lithuania?

1. Yes
2. No
3. There is no need of such documents
4. Other (PLEASE SPECIFY) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

WORKING CONDITIONS

Q11. How many hours do you usually work per week in your main paid job?

INTERVIEWER: EXCLUDING LUNCH BREAK AND EXCLUDING TIME SPENT TRAVELLING TO AND FROM WORK – IF 30 MINUTES OR MORE, ROUND UP TO NEXT HOUR

Number of hours per week: .....

- 88 – DK/no opinion (spontaneous)
- 1. – Refusal (spontaneous)

Q12. Provided that you could make a free choice regarding your working hours and taking into account the need to earn a living: how many hours per week would you prefer to work at present?

Number of hours per week: .....

- 77- The same number of hours as currently (spontaneous)
- 88 – DK/no opinion (spontaneous)
- 99 – Refusal (spontaneous)

Q13. How many days per week do you usually work in your main paid job?

Number of hours per week: .....

- 88 – DK/no opinion (spontaneous)
- 99 – Refusal (spontaneous)

Q14. Besides your main paid job, do you have any other paid job(s)? (IF YES) Is it / are they...? SHOW CARD Q14 – READ OUT – ONE ANSWER ONLY!

- 1. No other paid job
- 2. Yes, regular
- 3. Yes, occasional
- 4. Other (spontaneous)

- 88 – DK/no opinion (spontaneous)
- 99 – Refusal (spontaneous)

Q15. How many hours a week on average do you work in job(s) other than your main paid job?

INTERVIEWER.: IF 30 MINUTES OR MORE, ROUND UP TO THE NEXT HOUR

Number of hours:.....

- 88 - DK/no opinion (spontaneous)
- 99 – Refusal (spontaneous)

Q16. How many times a month do you work on Sundays?

Number of Sundays per month:.....

- 00 – Never
- 88 – DK/no opinion (spontaneous)
- 99 – Refusal (spontaneous)

Q17. And how many times a month do you work on Saturdays?

Number of Saturdays per month:.....

- 00 – Never
- 88 – DK/no opinion (spontaneous)
- 99 – Refusal (spontaneous)

Q18. And how many times a month do you work more than 10 hours a day?

Number of times the person works more than 10 hours a day:.....

- 00 – Never
- 88 – DK/no opinion (spontaneous)
- 99 – Refusal (spontaneous)

Q19. Do you work...?

READ OUT FROM 'A' TO 'F'

	Yes	No	DK	No answer
A – The same number of hours every day	1	2	88	99
B – The same number of days every week	1	2	88	99
C – The same number of hours every week	1	2	88	99
D – Fixed starting and finishing times	1	2	88	99
E – On call	1	2	88	99
F – Shifts	1	2	88	99

Q20. Do changes to your work schedule occur regularly? (IF YES) How long before are you informed about these changes?

SHOW CARD Q20 – READ OUT – ONE ANSWER ONLY!

1. No
2. Yes, the same day
3. Yes, the day before
4. Yes, several days in advance
5. Yes, several weeks in advance
6. Other (spontaneous)

- 88 – DK/no opinion (spontaneous)
- 99 – Refusal (spontaneous)

FROM NOW ONWARDS ALL THE QUESTIONS REFER TO THE MAIN PAID JOB

Q22. Where is your main place of work?

SHOW CARD Q22 – READ OUT– ONE ANSWER ONLY!

1. My employers' /my own business' premises (office, factory, shop, school, etc.)
2. Clients' premises
3. A car or another vehicle
4. An outside site (construction site, agricultural field, streets of a city)
5. My own home
6. Other

88 – DK/no opinion (spontaneous)

99 – Refusal (spontaneous)

Q23. You mentioned that your main place of work is [ANSWER IN Q22]. Have you worked in any other location in the past 3 months?

SHOW CARD Q23– READ OUT FROM 'A' TO 'E'– ONE ANSWER PER LINE!

	Yes	No	DK	No answer
A My employers' /my own business' premises (office, factory, shop, school, etc.)	1	2	88	99
B Clients' premises	1	2	88	99
C A car or another vehicle	1	2	88	99
D An outside site (construction site, agricultural field, streets of a city)	1	2	88	99
E My own home	1	2	88	99
F Other	1	2	88	99

Q24. Does your job ever require that you wear personal protective equipment?

1. Yes

GO

TO Q25

2. No

GO

TO Q26

88 – DK/no opinion (spontaneous)

99 – Refusal (spontaneous)

GO TO Q26

GO TO Q26

Q25. Do you always use it when it is required?

1. Yes
2. No

88 – DK/no opinion (spontaneous)

99 – Refusal (spontaneous)

Q26. Regarding the health and safety risks related to performance of your job, how well informed would you say you are?

SHOW CARD Q26 – READ OUT– ONE ANSWER ONLY!

1. Very well informed
2. Well informed
3. Not very well informed
4. Not at all well informed

88 – DK/no opinion (spontaneous)

99 – Refusal (spontaneous)

Q27. Do you think your health or safety is at risk because of your work?

1. Yes
2. No

88 – DK/no opinion (spontaneous)

99 – Refusal (spontaneous)

Q28. Does your work affect your health, or not?

1. Yes, mainly positively
2. Yes, mainly negatively
3. No

88 – DK/no opinion (spontaneous)

99 – Refusal (spontaneous)

Q29. How is your health in general? Would you say it is ...

1. Very good
2. Good
3. Fair
4. Bad
5. Very bad

88 – DK/no opinion (spontaneous)

99 – Refusal (spontaneous)

Q30. Over the past 12 months did you work when you were sick?

1. Yes, (**IF YES**), Number of the working days...
2. No

7 - I was not sick (spontaneous)

88 – DK/no opinion (spontaneous)

99 – Refusal (spontaneous)

Q31. Over the last month, during the course of your work have you been subjected to

READ OUT FROM 'A' TO 'C'

	Yes	No	DK	Refusal
A – verbal abuse	1	2	88	99
B – unwanted sexual attention	1	2	88	99
C – threats and humiliating behaviour	1	2	88	99

Q32. And over the past 12 months, during the course of your work have you been subjected to

READ OUT FROM 'A' TO 'C'

	Yes	No	DK	Refusal
A – physical violence	1	2	88	99
B – bullying / harassment	1	2	88	99
C – sexual harassment	1	2	88	99

Q33. How much do you agree or disagree with the following statements describing some aspects of your job?

SHOW CARD Q33 WITH SCALE – READ OUT FROM 'A' TO 'G' – ONE ANSWER PER LINE!

	Strongly agree	Agree	Neither agree nor disagree	Disagree	Strongly disagree	Not applicable (spontaneously)	DK	Refusal
A – I might lose my job in the next 6 months	5	4	3	2	1	7	88	99
B – I am well paid for the work I do	5	4	3	2	1	7	88	99
C – My job offers good prospects for career advancement	5	4	3	2	1	7	88	99
D – I feel 'at home' in	5	4	3	2	1	7	88	99

this organisation								
E – I have very good friends at work	5	4	3	2	1	7	88	99
F – If I were to lose or quit my current job, it would be easy for me to find a job of similar salary	5	4	3	2	1	7	88	99
G – The organisation I work for motivates me to give my best job performance	5	4	3	2	1	7	88	99

Q34. Are you satisfied with the current employment (working conditions) in Lithuania?

7. Yes, I am
8. Partially
9. No, I am not

GO TO Q36

99. N/N (*NESKAITYTI*)

Q35. Why you are unsatisfied with the current employment (working place)?

(SHOW CARD Q35 - PLEASE CHOOSE UP TO 3 ALTERNATIVE ANSWER OPTIONS)

15. Cannot apply my experience and education
16. This job is not what I desire
17. Salary is too small
18. I would like to work more hours
19. I would like to work on different hours, but not more hours than currently
20. I experience discrimination (negative attitude, behaviour) from employers/ colleagues
21. Other (*PLEASE SPECIFY*) _____

99. N/N (*NESKAITYTI*)

SALARY

Q36. Please can you tell us how much are your net monthly earnings from your main paid job?

Please refer to the average earnings in the recent months. If you don't know the exact figure, please give an estimate.

INTERVIEWER: ONLY INCOME FROM THE MAIN JOB COUNTS, DO NOT INCLUDE OLD AGE PENSIONS, ETC. PLEASE EXPLAIN THAT THE MAIN JOB REFERS TO THE JOB THEY REFERRED TO WHEN SCREENED FOR ELIGIBILITY.

INTERVIEWER: IF NECESSARY, EXPLAIN NET MONTHLY EARNINGS ARE THE EARNINGS AT ONE'S DISPOSAL AFTER TAXES AND SOCIAL SECURITY CONTRIBUTIONS!

Net monthly earnings from the main job in national currency (LT): ..... **(GO TO Q38)**

88 – DK/no opinion (spontaneous)

99 – Refusal (spontaneous)

ASK Q37 IN CASE OF SOFT REFUSAL.

Q37. Perhaps you can provide the approximate range instead. What letter best matches your total net earnings from your main job (SHOW CARD Q37)? Use the part of the show card that you know best: weekly, monthly or annual earnings.

INTERVIEWER: SHOW CARD Q37

SHOW CARD Q37 – PLEASE TELL ME THE LETTER THAT CORRESPONDS WITH YOUR NET MONTHLY EARNINGS FROM YOUR MAIN JOB. USE THE PART OF THE CARD THAT YOU KNOW BEST: WEEKLY, MONTHLY OR ANNUAL NET EARNINGS.

	Code	Weekly	Monthly	Yearly
1=D	D	Less than 90	Less 350 LTL	Less 4140 LTL
2=B	B	From 91 to 120	From 351 to 520 LTL	From 4141 to 6220 LTL
3=I	I	From 121 to 170 LTL	From 521 to 690 LTL	From 6221 to 8290 litai
4=O	O	From 171 to 200 LTL	From 691 to 860 LTL	From 8291 to 10360 LTL
5=T	T	From 201 to 260 LTL	From 861 to 1040 LTL	From 10361 to 12430 LTL
6=G	G	From 261 to 350 LTL	From 1041 to 1380 LTL	From 12431 to 16570 LTL
7=P	P	From 351 to 430 LTL	From 1381 lto 1730 LTL	From 16570 to 20720 LTL
8=A	A	From 431 to 520 LTL	From 1731 to 2070 LTL	From 20721 to 24860 LTL
9=F	F	From 521 to 640 LTL	From 2071 to 2590 LTL	From 24861 to 31080 LTL
10=E	E	From 641 to 860 LTL	From 2591 to 3450 LTL	From 31081to 41400 LTL
11=Q	Q	From 861 to 1040 LTL	From 3451 to 4320 LTL	From 414331to 51790 LTL
12=H	H	From 1041 to 1210 LTL	From 4321from to 5180 LTL	From 51791 to 62150 LTL
13=C	C	From 1211 to 1470 LTL	From 5181 to 6040 LTL	From 62151 to 72510 LTL
14=L	L	From 1471 to 1730 LTL	From 6041 to 6900 LTL	From 72510 to 82870 LTL
15=N	N	From 1731 to 1900 LTL	From 6901 to 7770 LTL	From 82871 to 93230 LTL
16=R	R	From 1901 to 2070 LTL	From 7771 to 8630 LTL	From 93230 to 103580 LTL
17=M	M	From 2071 to 2250 LTL	From 8631 to 9500 LTL	From 103581 to 113940 LTL
18=S	S	From 2251 to 2590 LTL	From 9501 to 10360 LTL	From 113940 to 124300 LTL
19=K	K	From 2591 to 2940 LTL	From 10361 to 12090 LTL	From 124301 to 145020 LTL
20=U	U	From 2941 to 3450 LTL	From 12091 to 13800 LTL	From 145021 to 165730 LTL
21=V	V	3451 LTL and more	13801 and more	165 731 LTL and more

88 – DK/no opinion (spontaneous)

99 – Refusal (spontaneous)

Comments: _____

Q38. How do you receive your salary?

- 7. Transfer to the bank account
- 8. In cash
- 9. Other (PLEASE SPECIFY) _____

Q39. How often do you receive your salary?

- 7. Weekly
- 8. Monthly
- 9. Other (*PLEASE SPECIFY*) _____

99. N/N (NESKAITYTI)

Q40. Do you receive you salary:

- 11. Always on time
- 12. Sometimes late
- 13. Always late
- 14. Have not received it yet: SPECIFY HOW MANY DAYS _____
- 15. Other

99. N/N (NESKAITYTI)

Q41. Are you aware of the social privileges/guarantees of the employed person and do you use them?

(PLEASE MARK ANSWER IN EVERY ROW AND ALL COLUMNS)

		1. KNOWLEDGE			2. USE			3. ENTITLEMENT TO PRIVILEGES / GUARANTEES		
		Yes	No	N/N	Yes	No	N/N	Yes	No	N/N
1	Parental leave	1	2	99	1	2	99	1	2	99
2	Child care leave, in case of child illness	1	2	99	1	2	99	1	2	99
3	Annual minimal holiday of 35 calendar days: 1) for employees younger than 18; 2) for single employees upbringing child under age of 14 or handicap child under age of 18; 3) Disabled	1	2	99	1	2	99	1	2	99
4	Salary compensation in case of illness	1	2	99	1	2	99	1	2	99
5	Compensation of unused holiday when leaving job and other	1	2	99	1	2	99	1	2	99
6	Payment of overtime on weekends	1	2	99	1	2	99	1	2	99
7	Other (<i>PLEASE SPECIFY</i>)	1	2	99	1	2	99	1	2	99

Q42. Is there trade union active at your organisation/enterprise?

- 3. Yes, there is
- 2. No, there is not
- 3. I do not know

99. N/N (NESKAITYTI)

Q43. Do you participate in activities of the trade union?

- 1. Yes, I am a member of a trade union;
- 2. I participate, but I am not a member;
- 3. I do not participate;
- 4. I do not know how to become a member;
- 5. Other (*PLEASE SPECIFY*) _____ 99. N/N (NESKAITYTI)

SOCIAL SUPPORT/ SOCIAL SERVICES

S1. Who would you address if you would need any of the bellow listed assistance?

(SHOW CARD S1 WITH OPTIONS – READ OUT FROM '1' TO '12 – ONE ANSWER PER LINE!)

	No one; would solve myself	Specialists, special institutions	Friends (foreigners living in Lithuania)	Friends (Lithuanian citizens)	Family members	Employer, colleagues	Other (specify)	N/N
1. Extension of the residence permit	1	2	3	4	5	6	7	99
2. Finding family doctor	1	2	3	4	5	6	7	99
3. Other health services (including psychological support)	1	2	3	4	5	6	7	99
4. Legal (e.g. solving issues with employer)	1	2	3	4	5	6	7	99
5. Job search	1	2	3	4	5	6	7	99
6. Finding accommodation	1	2	3	4	5	6	7	99
7. Receiving social allowance	1	2	3	4	5	6	7	99
8. Finding education institution for a child/ children (nursery, school)	1	2	3	4	5	6	7	99
9. Qualification recognition, further education (own, and family members)	1	2	3	4	5	6	7	99
10. Lithuanian language classes	1	2	3	4	5	6	7	99
11. Financial (e.g. borrow the money)	1	2	3	4	5	6	7	99
12. Other (PLEASE SPECIFY)_____	1	2	3	4	5	6	7	99

S2. Please indicate what are the most required/ relevant services for you at the moment?

SHOW CARD S2. PLEASE MARK UP TO 3 ALTERNATIVE ANSWERS:

1	Extension of the residence permit
2	Finding family doctor
3	Finding other health services (including psychological support)
4	Legal consultations
5	Job search
6	Finding accommodation
7	Receiving allowance
8	Finding education institution for a child/ children (nursery, school)
9	Qualification recognition, further education (own, and family members)
10	Lithuanian language classes
11	Financial (lack of money)
12.	Other (PLEASE SPECIFY)_____

99. N/N (NESKAITYTI)

S3. Please indicate if in the last 12 months you have encountered negative people's reactions in any of bellow listed situations or from listed groups of people?

	Yes	No	I do not know	N/N
1. At work	1	2	3	99
2. Searching for job	1	2	3	99
3. Searching for accommodation	1	2	3	99
4. Neighbours	1	2	3	99

5. Other	1	2	3	99
----------	---	---	---	----

S4. Are you trying to avoid some places (f. e. shops, restaurants, cafes etc.) because you fear to be mistreated for being immigrant or belonging to minority group?

3. No, I do not
4. Yes, I do (please identify places)

99. N/N (NESKAITYTI)

S5. To what extent are you satisfied or dissatisfied with the bellow listed aspects of living in Lithuania?
(SHOW CARD S5 WITH SCALE – READ OUT FROM '1' TO '12 – ONE ANSWER PER LINE!)

	Totally dissatisfied	Dissatisfied	Nor satisfied, nor dissatisfied	Satisfied	Totally satisfied	N/N
1. Environment, climate	1	2	3	4	5	99
2. People	1	2	3	4	5	99
3. Security (from crime, violence)	1	2	3	4	5	99
4. Work conditions	1	2	3	4	5	99
5. Education system, studies	1	2	3	4	5	99
6. Economic conditions	1	2	3	4	5	99
7. Political situation	1	2	3	4	5	99
8. Accommodation	1	2	3	4	5	99
9. Quality of services	1	2	3	4	5	99
10. Racial, ethnic, religious cohesion (there are no tensions, conflicts)	1	2	3	4	5	99
11. Distance from family (country of origin)	1	2	3	4	5	99

S6. In which fields related to living in Lithuania (listed bellow) you feel the most lack of information?
(SHOW CARD S6 WITH SCALE – READ OUT FROM '1' TO '12 – ONE ANSWER PER LINE!)

Fields	Insufficient	Nor sufficient, nor insufficient	Sufficient	N/N
1. Work (placement, changing, procuring permit)	1	2	3	99
2. Healthcare services	1	2	3	99
3. Social services (including financial allowances)	1	2	3	99
4. Business start-up	1	2	3	99
5. Accommodation	1	2	3	99
6. Education, studies	1	2	3	99
7. Learning Lithuanian language	1	2	3	99
8. Tax payments	1	2	3	99
9. Leisure	1	2	3	99
10. Other (PLEASE SPECIFY)	1	2	3	99

S7. Would you recommend to other foreigners to come to live and work in Lithuania?

11. Definitely, yes, I would
12. Partially, yes, I would
13. I do not know
14. Probably, no, I would not
15. Definitely, no, I would not

99. N/N (NESKAITYTI)

Kokybinio tyrimo dalyvio sutikimo dalyvauti apklausoje forma

SUTIKIMAS DALYVAUTI APKLAUSOJE

Pasirašydama(-as) šią formą aš sutinku dalyvauti tyrime *DARBO MIGRANTŲ GYVENIMO IR DARBO SĄLYGOS LIETUVOJE*, kaip ekspertas, duodamas (-a) interviu projekte dirbančiai tyrėjai.

Man suteikta informacija, kad tyrimą atlieka LIETUVOS SOCIALINIŲ TYRIMŲ CENTRAS ir VŠĮ Diversity Development Group, tyrimas yra finansuojamas iš Europos fondo trečiųjų šalių piliečių integracijai 2013 m. metinės programos.

Aš suprantu, kad informacija, gauta šio interviu metu, nurodant mano poziciją darbe, bet ne mano vardą ir pavardę bei įmonės pavadinimą, gali būti panaudota rengiant tyrimo ataskaitą, mokslinius straipsnius ir pagal parengtą tyrimo ataskaitą išleistuose vėlesniuose leidiniuose.

Aš taip pat suprantu, kad turiu teisę atsisakyti dalyvauti tyrime, bei turiu teisę bet kuriuo metu kreiptis į projekto darbo vadovę, **dr. Vitą Petrušauskaitę (tel. 85 272 2063, vita@ces.lt)**.

Aš suprantu, kad apklausos metu pateikta informacija bus naudojama tik anksčiau paminėtiems tikslams, o interviu metu gauta informacija nebus perduodama kitiems tyrėjams. bei ši informacija nebus dauginama, platinama ir laikoma jokiems kitiems tikslams.

Tyrimo tikslą suprantu ir jame dalyvauti sutinku:

Vardas: _____ **Pavardė:** _____

_____
Parašas

___/___/___
Data

Kokybinio tyrimo klausimynai

Darbdavių ir įdarbinimo tarpininkų, įdarbinančių ne ES piliečius, klausimynas

1. Ar galite trumpai apibūdinti savo įmonės veiklą? Kokiame ūkio sektoriuje dirbate?
2. Kiek turite darbuotojų? Kokią dalį tarp jų sudaro darbuotojai iš ne Europos Sąjungos šalių?
3. Jei galite, pateikite darbuotojų iš ne-ES šalių apibūdinimą: iš kokių šalių jie atvyksta (pilietybė)? Kokias pareigas jie paprastai užima Jūsų įmonėje? Koks jų amžius, lytis? Ar atvykstantys darbuotojai turėjo panašios darbo patirties savo šalyje?

ĮDARBINIMAS

4. Nuo kada (kurių metų) ėmėtės įdarbinti užsieniečius? Kokios priežastys paskatino ieškoti darbuotojų ne Lietuvoje?
5. Kaip randate reikiamus darbuotojus-užsieniečius (per įdarbinimo agentūras, patys ieškote, per jau esamus darbuotojus, kt.)?
6. Ar susiduriate su teisiniais sunkumais norėdami įdarbinti užsieniečius Lietuvoje? Kokiais?
7. Kaip vertinate dabartinę užsieniečių įdarbinimo sistemą Lietuvoje? Ar matote joje trūkumų? Ar vertėtų kažką tobulinti?

DARBUOTOJŲ DARBO SĄLYGOS

8. Kaip įdarbinate darbuotojus iš ne-ES šalių (terminuotos/ neterminuotos darbo sutartys, įdarbinimas per laikino įdarbinimo agentūrą)?
9. Kokiam laikotarpiui paprastai sudaroma darbo sutartis?
10. Kas pasirūpina darbuotojo leidimu gyventi Lietuvoje – įmonė ar pats darbuotojas? Ar susiduriate su sunkumais dėl dokumentų tvarkymo? Kokiais?
11. Kokius kvalifikacinius reikalavimus (išsilavinimas, profesinės žinios, panašaus darbo patirtis) keliate darbuotojams iš ne-ES šalių? Ar susiduriate su sunkumais rasdami reikiamų darbuotojų?
12. Ar yra poreikis apmokyti darbuotojus darbo vietoje? Ar vykdate tokius mokymus (kas juos veda)?
13. Kiek valandų per savaitę paprastai dirba tipinis darbuotojas iš ne ES-šalių? Kaip organizuojamas jo darbo grafikas?
14. Ar darbuotojams iš ne-ES šalių priklauso socialinės garantijos (pvz. atlyginimo kompensacija ligos atveju, tėvystės atostogos, vaiko priežiūros atostogos, kasmetinės apmokamos atostogos – *aptarkite kiekvieną atskirai*). Ar darbuotojai jomis naudojasi?

DARBUOTOJŲ SOCIALINIAI RYŠIAI

15. Ar darbuotojai iš ne-ES šalių, dirbantys Jūsų įmonėje turi gyvenamąją vietą Lietuvoje (nuomojamas butas, viešbutis, motelis)?
16. Ar Jūsų įmonė suteikia gyvenamąją vietą, ar ja pasirūpina patys darbuotojai?
17. Ar darbuotojai iš ne-ES šalių kreipiasi į įmonę, prašydami padėti sutvarkyti dokumentus, gauti informaciją apie sveikatos, socialines paslaugas Lietuvoje (pvz. surasti šeimos gydytoją, mokytis lietuvių kalbos)? Jei nesikreipia, kodėl? Jei kreipiasi, kaip tokia pagalba yra organizuojama?

Profesinių sąjungų atstovų, dirbančių su ne ES piliečiais, klausimynas

1. Ar galite trumpai apibūdinti savo profesinės sąjungos veiklą ir savo pareigas joje? Su kokio ūkio sektoriaus darbuotojais dirbate daugiausiai? Kodėl būtent su jais?
2. Kada pradėjote dirbti su ne-ES piliečiais, dirbančiais Lietuvoje? Kokią darbo dalį sudaro darbas su ne-ES piliečiais? Su kokio ūkio sektoriaus darbuotojais dirbate dažniausiai? Kodėl?
3. Jei galite, pateikite darbuotojų iš ne-ES šalių apibūdinimą: iš kokių šalių jie atvyksta (pilietybė)? Kokio amžiaus, lyties?
4. Ar darbuotojai iš ne-ES šalių yra Jūsų profesinės sąjungos nariai? Kokią dalį jūsų profesinės sąjungos narių jie sudaro? Kokios priežastys lemia tokį *gausų/negausų* dalyvavimą?
5. Ar darbuotojai iš ne-ES šalių kreipiasi į profesines sąjungas net ir nebūdami jų nariai? Dėl kokių klausimų kreipiasi dažniausiai? Ar Jūs patys inicijuojate kontaktą su jais?
- 6.

ĮDARBINIMAS

7. Ar savo darbe susiduriate su ne-ES piliečių įdarbinimo Lietuvoje klausimais? Ar tarpininkaujate padedant jiems įsidarbinti?
8. Ar turite informacijos kaip vyksta ne-ES piliečių įdarbinimo procesas? Kaip jį vertinate?
9. Kokia įdarbinimo forma darbuotojams iš ne-ES šalių yra taikoma dažniausiai – terminuotos/neterminuotos darbo sutartys, įdarbinimas per laikino įdarbinimo agentūrą, kita?
10. Kokiam laikotarpiui paprastai sudaroma darbo sutartis? Kaip vyksta jų pratęsimas?
11. Kaip vertinate dabartinę užsieniečių įdarbinimo sistemą Lietuvoje? Ar matote joje trūkumų? Ar vertėtų kažką tobulinti?

DARBUOTOJŲ DARBO SĄLYGOS

12. Ar galite apibūdinti darbuotojų iš ne-ES šalių darbo sąlygas Lietuvoje? Ar jos skiriasi nuo kitų darbuotojų, dirbančių tame pačiame sektoriuje? Kuriose srityse darbuotojai iš ne-ES šalių yra labiau pažeidžiami?
13. Su kokiais pagrindiniais darbo teisės pažeidimais susiduriate dažniausiai?
14. Ar yra užtikrinama darbo sauga?
15. Ar atlygis už darbą mokamas laiku, užtikrinant visas priklausančias socialines garantijas?
16. Ar darbuotojams sudaromos galimybės kelti savo kvalifikaciją?
17. Kiek valandų per savaitę paprastai dirba tipinis darbuotojas iš ne ES-šalių? Kaip organizuojamas jo darbo grafikas?
18. Kaip užtikrinama darbuotojų iš ne ES šalių darbo sąlygų stebėseną? Ar tikslinga taikyti papildomas priemones?
19. Ar darbuotojams iš ne-ES šalių priklauso socialinės garantijos (pvz. atlyginimo kompensacija ligos atveju, tėvystės atostogos, vaiko priežiūros atostogos, kasmetinės apmokamos atostogos – *aptarkite kiekvieną atskirai*). Ar darbuotojai jomis naudojasi?

DARBUOTOJŲ SOCIALINIAI RYŠIAI

20. Ar darbuotojai iš ne-ES šalių turi gyvenamąją vietą Lietuvoje (nuomojamas butas, viešbutis, motelis)? Kur jie gyvena darbo metu?
21. Ar įmonės paprastai suteikia gyvenamąją vietą, ar ja pasirūpina patys darbuotojai?
22. Kokios paslaugos darbo migrantams yra pačios aktualiausios bendrai? Pvz., gauti informaciją apie sveikatos, socialines paslaugas Lietuvoje (pvz. surasti šeimos gydytoją, mokytis lietuvių kalbos)? Ar šios paslaugos jiems yra prieinamos?
23. Kaip vertinate dabartinę socialinių paslaugų (informavimo, tarpininkavimo, atstovavimo ir kt.) darbo migrantams kokybę Lietuvoje? Ar matote joje trūkumų? Ką vertėtų tobulinti?

